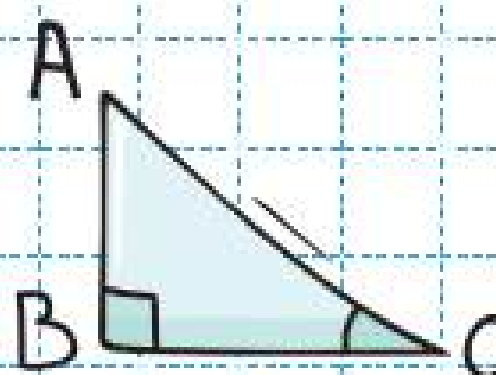
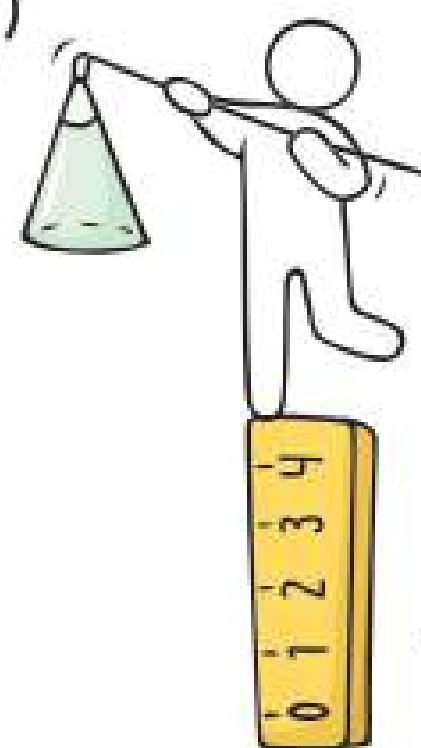
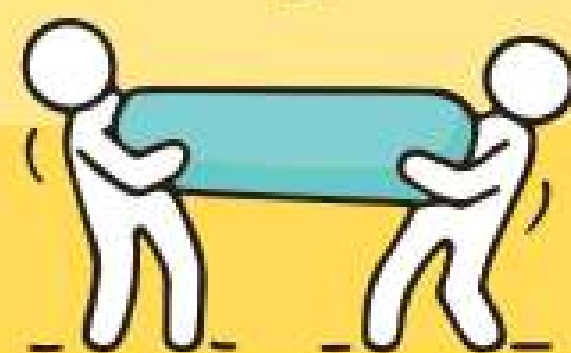

Світлана Логачевська, Оксана Ларіна,
Людмила Паук

МАТЕМАТИКА

2
клас

Світлана Логачевська
Оксана Ларіна
Людмила Паук

МАТЕМАТИКА

2
клас

Підручник для закладів загальної середньої освіти

Літера ЛТД
Київ — 2025

Дорогі учні та учениці!

Ось і розпочинається другий рік вивчення математики в школі. Сподіваємося, ви так само натхненно та завзято працюватимете з нашим підручником, як і минулоріч.

У другому класі на вас чекають нові математичні теми. Ви опануватимете різні прийоми додавання і віднімання чисел у межах 100, вчитиметеся їх порівнювати. Ви дізнаєтеся, чим відрізняється круг від кола, буквами якої абетки позначають вершини геометричних фігур.

А ще навчитесь обчислювати периметр багатокутників. Навіщо це потрібно? Уявіть, що вам довелося разом із дорослими придбати плінтус для прямокутної кімнати. Щоб дізнатися, скільки метрів плінтуса треба, спочатку ви маєте обчислити периметр кімнати. І це лише один приклад застосування набутих математичних навичок у життєвих ситуаціях.

Ви вправлятиметеся обчислювати час у межах доби, ознайомитеся з новими величинами і приладами для їх вимірювання. А також будете розв'язувати сюжетні задачі за допомогою нових для вас арифметичних дій — множення і ділення.

У підручнику ми пропонуємо завдання на вибір, які позначили так: ●● — творчого характеру та ● — з підказками. Обирайте те, що до снаги.

Тож попереду — насичений, але надзвичайно захопливий математичний рік. Маємо надію, що ви не втратите свого запалу, а навпаки, успіхи з математики спонукатимуть вас до нових звершень як у шкільному, так і позашкільному світі!

Авторки посібника

Умовні позначення

— працюємо разом

— працюємо в парі

— працюємо самостійно

Утворення і запис круглих чисел

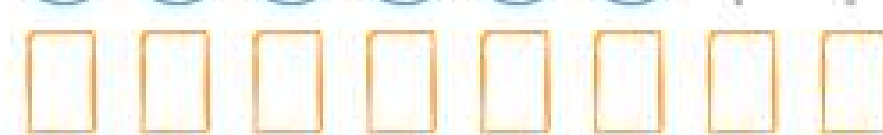
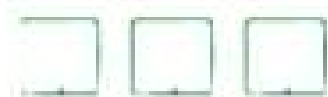

1 Доповніть таблицю пропущеними числами.

1	2	3	■	5	■	7	8	■	10
11	■	13	14	■	■	17	■	19	20

2 Скількох фігур бракує в кожному ряду? Доповніть числами рівності.

$$3 + \blacksquare = 10$$

$$5 + \blacksquare = 10$$

$$6 + \blacksquare = 10$$

$$8 + \blacksquare = 10$$

3 Запишіть десятки першої сотні в прямому і зворотному порядку.

4 Запишіть попередні числа до поданих: 50, 21, 80, 41, 100.

5 Поясніть, як утворити круглі числа прилічуванням і відлічуванням одиниці. Наведіть свої приклади.

$$29 + 1 = 30$$

$$31 - 1 = 30$$

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

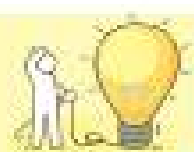
●● Запишіть три круглих числа та наступні до них числа.

● За підказкою утворіть круглі числа.

$$38 + 2 = 30 + \blacksquare = 40$$

$$53 + 7$$

$$66 + 4$$

7 Знайдіть помилки. Запишіть правильно.

$$4 + 6 = 10$$

$$29 + 1 = 30$$

$$19 + 1 = 30$$

$$2 + 8 = 9$$

$$10 + 1 = 11$$

$$31 - 1 = 30$$

- 8** Пригадайте і прокоментуйте зразки. Наведіть кілька прикладів додавання і віднімання круглих чисел.

$$30 + 20 = 50$$

$$60 - 20 = 40$$

$$3 \text{ дес.} + 2 \text{ дес.} = 5 \text{ дес.}$$

$$6 \text{ дес.} - 2 \text{ дес.} = 4 \text{ дес.}$$

- 9** У цистерні було 70 л води. Для виготовлення газованих напоїв використали 20 л води. Скільки літрів води залишилося в цистерні?

- 10** Доповніть.

$$1 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ тиждень} — \text{це } \square \text{ днів}$$

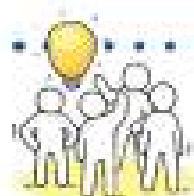
$$1 \text{ м} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ доба} — \text{це } \square \text{ год}$$

$$1 \text{ м} = \square \text{ см}$$

$$1 \text{ год} = \square \text{ хв}$$

Зв'язок додавання і віднімання

- 1** За малюнками складіть і запишіть рівності.

Числа можна додавати в будь-якій послідовності.
Зручніше додавати до більшого числа менше.

- 2** Обчисліть за вказівками. Зверте свої результати.

$$2 + 3 + 8 = 10 + 3 = \square \quad 1 + 5 + 9$$

$$5 + 4 + 5$$

$$6 + 2 + 4 = \square + \square = \square \quad 3 + 6 + 7$$

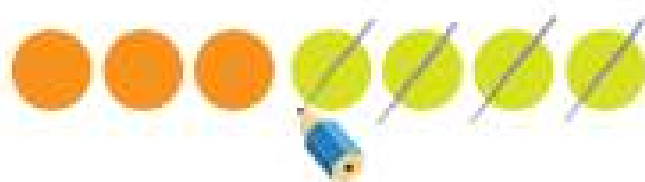
$$8 + 7 + 2$$

3 Як пов'язані малюнки і рівності? Доповніть.

$$3 + 4 = 7$$

$$7 - 4 = \square$$

$$7 - \square = \square$$

4 Усно доповніть таблиці. Поставте одне одному запитання нижче. Дайте на них відповіді.

I доданок	30	40	50	Зменшуване	70	70	70
II доданок	10	10	10	Від'ємник	60	50	40
Сума	$\square$	$\square$	$\square$	Різниця	$\square$	$\square$	$\square$

- Як змінюється сума від збільшення одного з доданків?
- Як змінюється різниця від зменшення від'ємника?

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

- Запишіть вираз і обчисліть. З отриманої рівності складіть дві рівності на віднімання.

До сорока додати тридцять.

- Доповніть рівності.

$$7 + 2 = \square$$

$$\square - 2 = \square$$

$$\square - 7 = \square$$

$$8 + 4 = \square$$

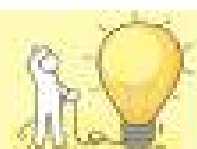
$$\square - 4 = \square$$

$$\square - 8 = \square$$

$$50 + 30 = \square$$

$$\square - 50 = \square$$

$$\square - 30 = \square$$

6 Обчисліть.

$$5 + 1 + 5$$

$$2 + 6 + 8$$

$$20 + 50$$

$$10 + 80$$

7 Обчисліть вирази і порівняйте результати.

$$30 + 40 \bigcirc 20 + 20$$

$$60 + 10 \bigcirc 10 + 20$$

8 Пасажир поїзда визирнув у вікно і побачив, що попереду 10 вагонів, а позаду ще 3. Скільки всього вагонів було в складі поїзда?

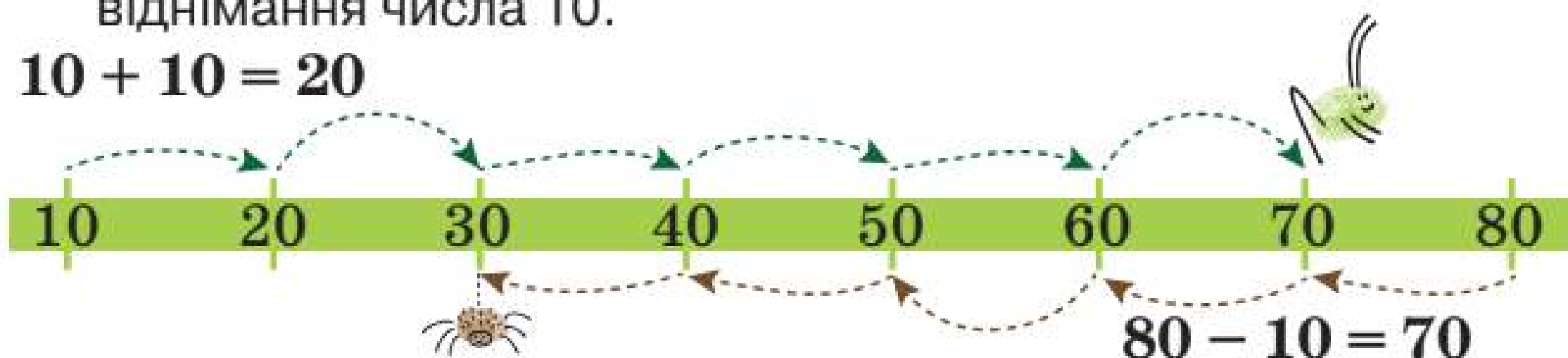
Додавання і віднімання у виразах вигляду

$46 + 20$; $46 + 2$; $46 - 20$; $46 - 2$

1 За малюнком і зразками складіть рівності на додавання і віднімання числа 10.

$$10 + 10 = 20$$

2 Обговоріть схему. Розкладіть кожне число на суму розрядних доданків.

$$47 = 40 + 7$$

↑ ↑
4 дес. 7 од.

розрядні доданки

$$56 = 50 + \square$$

$$25 = \square + \square$$

$$32 = \square + \square$$

$$93 = \square + \square$$

$$78 = \square + \square$$

$$64 = \square + \square$$

3 Розгляньте способи обчислень. Доповніть рівності.

$$47 + 2 = 40 + \square = \square$$

$$47 - 2 = 40 + \square = \square$$

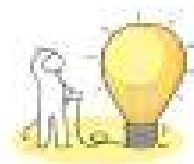
$$47 + 20 = 60 + \square = \square$$

$$47 - 20 = 20 + \square = \square$$

4 Запишіть попарно рівності, віднайшовши в рамочках відповідні результати дій.

$$45 + 4 \quad \begin{matrix} 49 \\ 85 \end{matrix} \quad 45 + 40$$

$$88 - 3 \quad \begin{matrix} 85 \\ 58 \end{matrix} \quad 88 - 30$$

5 Обчисліть значення виразів. Обведіть у зошиті рівність із найбільшим результатом.

$$60 + 4$$

$$70 + 7$$

$$50 + 6$$

$$30 + 6$$

$$40 + 5$$

$$10 + 5$$

$$80 + 2$$

$$60 + 3$$

$$20 + 8$$

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

∞ Доповніть рівності. Які дії виконували і чому?

$$34 + \blacksquare = 38$$

$$45 - \blacksquare = 41$$

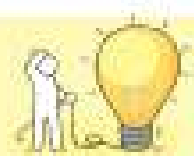
$$34 + \blacksquare = 74$$

$$45 - \blacksquare = 15$$

● Обчисліть за підказками.

$$\begin{array}{r} \text{↗} \\ 56 + 3 \\ \text{↘} \\ 56 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{↗} \\ 56 - 3 \\ \text{↘} \\ 56 - 30 \end{array}$$

7 Запишіть і обчисліть.

Сума чисел 26 і 2.

Різниця чисел 28 і 5.

До 23 додати 40.

Від 87 відняти 50.

8 За малюнками складіть і розв'яжіть задачі.

63 грн

?, на 20 грн
дорожче

63 грн

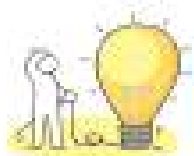

?, на 2 грн
дорожче

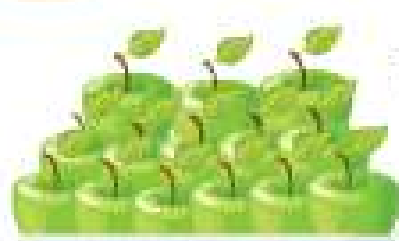

9 Розв'яжіть задачу.

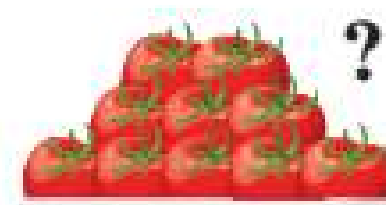
Ціна пакування корму для котів — 24 грн, а для собак — на 40 грн більше. Яка ціна пакування корму для собак?

10 Обчисліть масу яблук; масу томатів.

?

?

11 Який сьогодні день тижня? Який буде позавтра? Котра зараз година дня? Котра година була 4 год тому?

Розділ 1. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 20 З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК

Додавання чисел частинами до 9.

Прості задачі та обернені до них

1 Усно зменште на 1 числа 5, 9, 4, 7, 3, 2, 6, 8.

2 Запишіть числами.

1 дес. 2 од. — 12;

1 дес. 8 од. — ■;

1 дес. 4 од. — ■;

1 дес. 5 од. — ■;

1 дес. 3 од. — ■;

1 дес. 7 од. — ■.

3 Дослідіть спосіб додавання. Доповніть рівності.

$9 + 7 = 9 + 1 + 6 = 10 + 6 = \square$

$9 + 3$
 $9 + 5$
 $9 + 6$

$9 + 2 = (\square + \square) + \square = \square + \square = \square$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть і запишіть рівності.

$9 + \square = 11$

$9 + \square = 17$

$9 + \square = 18$

● Доповніть схеми і рівності. Який закон додавання використали в останній рівності?

$9 + 3 = 9 + 1 + \square = 10 + \square = \square$

$9 + 9$

5 Знайдіть помилки. Запишіть правильно.

$9 + 3 = 12$

$9 + 4 = 13$

$9 + 2 = 10$

$9 + 6 = 16$

$9 + 7 = 16$

$9 + 5 = 14$

6 З кожної рівності на додавання складіть по дві рівності на віднімання. Перевірте одне одного.

$3 + 6 = \square$

$\square - 3 = \square$

$\square - 6 = \square$

$3 + 9 = \square$

$\square - 3 = \square$

$\square - 9 = \square$

$9 + 8 = \square$

$\square - 9 = \square$

$\square - 8 = \square$

7 Порівняйте короткі записи задач. Розв'яжіть.

Росло — 6 дерев
Посадили — 9 дерев
Стало — ?

В обернених задачах відоме стає невідомим. Обернених задач стільки, скільки даних в умові

Обернені задачі

Росло — ?
Посадили — 9 дерев
Стало — 15 дерев

Росло — 6 дерев
Посадили — ?
Стало — 15 дерев

8 У сім'ї 5 братів. У кожного з них по одній сестрі. Скільки дітей у сім'ї?

Віднімання чисел частинами від 11

1 Дослідіть разом послідовності чисел. Усно відновіть їх.

2 Усно обчисліть. Який вираз «зайвий» і чому?

$12 - 2$	$14 - 4$	$15 - 5$	$13 - 3$	$11 - 1$
$16 - 6$	$17 - 7$	$18 - 8$	$19 - 9$	$10 - 1$

3 Дослідіть спосіб віднімання. Доповніть рівності.

$$11 - 2 = 11 - 1 - 1 = 9$$

$$11 - 3 = 11 - 1 - 2 = \square$$

$$11 - 5$$

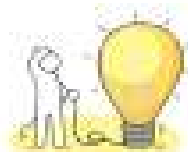
$$11 - 9$$

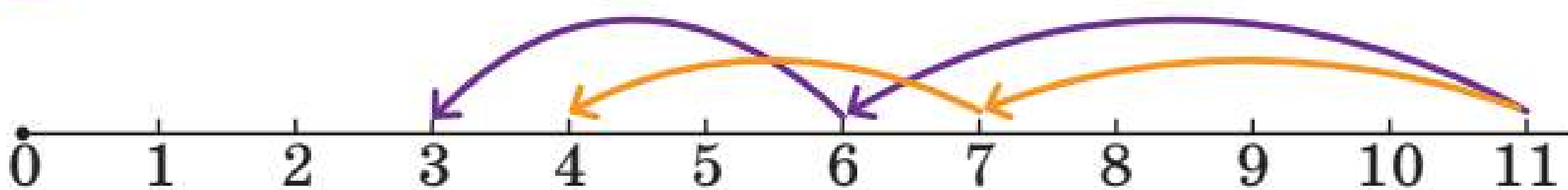
$$11 - 2 = 10 - 2 + 1 = 9$$

$$11 - 3 = 10 - 3 + 1 = \square$$

$$11 - 7$$

4 За числовим променем запишіть рівності.

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть помилку. Запишіть правильно.

$$11 - 3 = 8$$

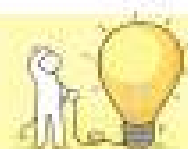
$$11 - 6 = 5$$

$$11 - 7 = 5$$

● Доповніть рівності. Який спосіб використовували?

$$11 - 4 = 11 - 1 - \square = \square$$

$$11 - 4 = 10 - 4 + \square = \square$$

6 Обчисліть. Дії виконуйте послідовно.

$$11 - 5 + 2$$

$$11 - 8 + 4$$

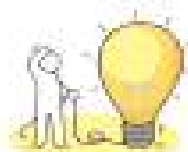
$$11 - 3 - 2$$

$$11 - 7 + 3$$

7 Виміряйте відрізки. Обчисліть різницю їх довжин.

$$\square - \square = \square \text{ (см)}$$

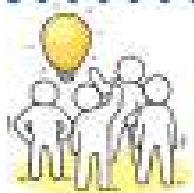

8 Складіть і розв'яжіть задачу.

— ?, на 4 грн дешевше

Вирази з дужками

1 Обчисліть значення виразів.

$9 + 4$

$9 + 5$

$11 - 5$

$11 - 4$

$9 + 6$

$9 + 7$

$11 - 6$

$11 - 8$

2 За опорними схемами складіть вирази та обчисліть.

Щоб додати (відняти) суму (різницю),
треба подати її у дужках.

Спершу виконують дії в дужках.

$11 - (5 + 3)$

$11 + (6 - 4)$

До суми чисел 9 і 4 додати 1.

$(9 + 4) + 1 = \square$

Від суми чисел 10 і 5 відняти 3.

$(\square + \square) - \square$

До 7 додати різницю чисел 10 і 8.

$\square + (\square - \square)$

3 Установіть послідовність виконання дій. Обчисліть.

$(2 + 3) + 4 = \square + \square = \square$

$11 - (5 - 3) \quad 10 - (2 + 2)$

$3 + (7 - 2) = \square + \square = \square$

$11 - (6 + 1) \quad 4 + (9 - 5)$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть числові дані та впишіть їх. Запишіть рівності.

Від числа 9 відняли суму чисел $\square$ і $\square$ та одержали $\square$.

До різниці чисел $\square$ і $\square$ додали 2 та одержали $\square$.

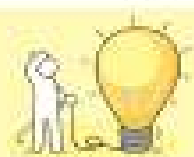
● Запишіть рівності. Скористайтесь підказками.

До числа 5 додати різницю чисел 7 і 2.

$5 + (\square - \square)$

Від суми чисел 80 і 20 відняти 40.

$(\square + \square) - \square$

5 Запишіть рівності.

Від 11 відняти суму чисел 3 і 6.

До 20 додати різницю чисел 80 і 10.

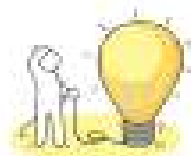
6 Розставте дужки так, щоб виконалися рівності.

$$7 - 4 - 3 = 6$$

$$80 - 20 + 10 = 70$$

$$6 - 3 + 1 = 2$$

$$50 - 30 - 20 = 40$$

7 Побудуйте відрізок, довжина якого на 5 см менша від 11 см.

Додавання чисел частинами до 8

1 Усно зменште на 2 числа 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

2 Дослідіть спосіб додавання. Обчисліть.

$$\begin{array}{c} 2 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 8 + 3 = \boxed{8 + 2} + 1 = 10 + 1 = \square \end{array}$$

десяток

$$\begin{array}{c} \textcircled{2} \quad 2 \\ \swarrow \searrow \\ 8 + 4 \end{array}$$

$$8 + 6$$

3 Розкладіть числа на зручні доданки та обчисліть.

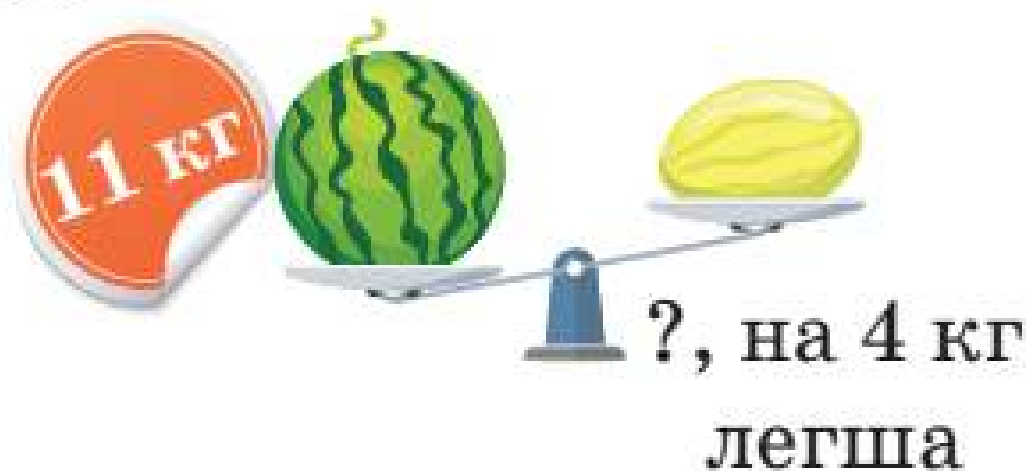
$$\begin{array}{c} \square \quad \square \\ \swarrow \searrow \\ 8 + 5 = (8 + 2) + \square = \square + \square = \square \end{array}$$

$$8 + 8$$

$$8 + 7 = (8 + \square) + \square = \square + \square = \square$$

$$8 + 9$$

4 Складіть задачі та розв'яжіть їх.

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть числа.

$$8 + \square = 14$$

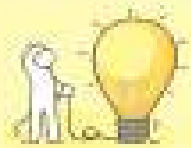
$$8 + \square = 16$$

$$8 + \square = 13$$

● За підказками доповніть рівності.

$$\begin{array}{c} 2 \quad 4 \\ \swarrow \searrow \\ 8 + 6 = (8 + 2) + \square = \square \end{array}$$

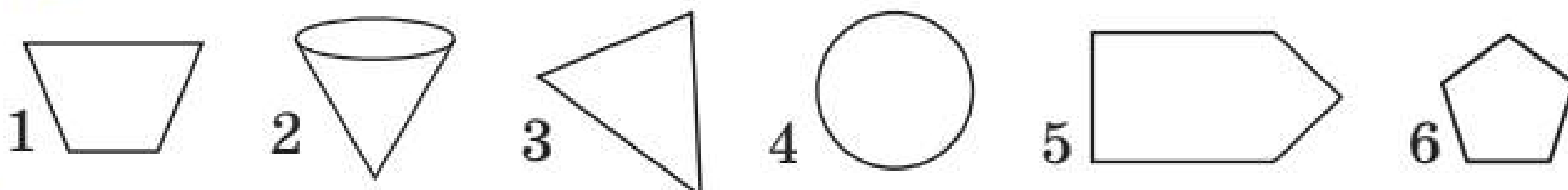
$$\begin{array}{c} 2 \quad 6 \\ \swarrow \searrow \\ 8 + 8 = (8 + \square) + \square = \square \end{array}$$

6 Розв'яжіть задачу. Складіть обернену.

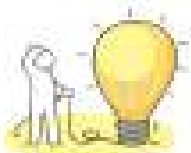
На майданчику гралося 8 дівчаток, а хлопчиків — на 5 більше. Скільки хлопчиків гралося на майданчику?

7 Яка фігура «зайва» і чому?

8 Із 7 лічильних паличок викладіть 3 однакові трикутники.

Віднімання чисел частинами від 12

1 Які знаки арифметичних дій пропущено? Доповніть.

$$4 \blacksquare 2 = 2$$

$$7 \blacksquare 2 = 5$$

$$5 \blacksquare 2 = 7$$

$$5 \blacksquare 2 = 3$$

$$7 \blacksquare 2 = 9$$

$$4 \blacksquare 2 = 6$$

$$6 \blacksquare 2 = 8$$

$$8 \blacksquare 2 = 10$$

$$6 \blacksquare 4 = 10$$

2 Наберіть монетами до 12 грн різними способами. По скільки цих монет знадобиться?

3 Обчисліть, коментуючи дії.

$$12 - 2 - 3$$

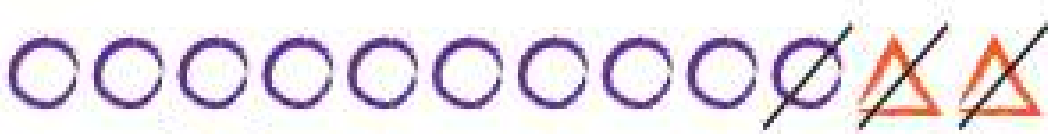
$$12 - 2 - 5$$

$$12 - 2 - 6$$

$$12 - 2 - 4$$

4 Виконайте віднімання за підказками. Доповніть.

$$12 - 3 = 12 - 2 - 1 = \blacksquare$$

$$12 - 3 = 10 - 3 + 2 = \blacksquare$$

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

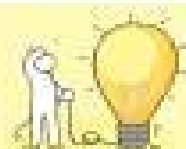
●● Відшукайте помилку і виправте її.

$$12 - 4 = 7 \quad 12 - 5 = 7 \quad 12 - 9 = 3 \quad 12 - 6 = 6$$

● Завершіть обчислення. Поясніть.

$$\begin{array}{r} 2 \quad 2 \\ \vee \\ 12 - 4 = 12 - 2 - 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10 \quad 2 \\ \vee \\ 12 - 4 = 10 - 4 + \square \end{array}$$

6 Обчисліть двома способами.

$$12 - 8$$

$$12 - 9$$

$$12 - 6$$

7 Розв'яжіть задачу та обернені до неї.

Для уроків курсу «Я досліджую світ» засушили 30 кленових листків і 20 дубових. Скільки всього листків засушили?

Обернені задачі

Кленові — ?
Дубові — $\square$ л. } $\square$ л.

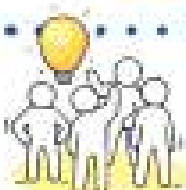
Кленові — $\square$ л.
Дубові — ? } $\square$ л.

8 Перший відрізок завдовжки 8 см, другий — на 4 см більше. Побудуйте обидва відрізки.

9 Із 7 лічильних паличок складіть 2 квадрати.

Задачі з двома запитаннями

1 Розв'яжіть задачу з двома запитаннями.

Господиня закупила 8 кг картоплі та 4 кг цибулі. Вона вже витратила 5 кг картоплі і 2 кг цибулі.

1. Скільки кілограмів картоплі залишилось?

2. Скільки кілограмів цибулі залишилось?

Схема до запитання 1

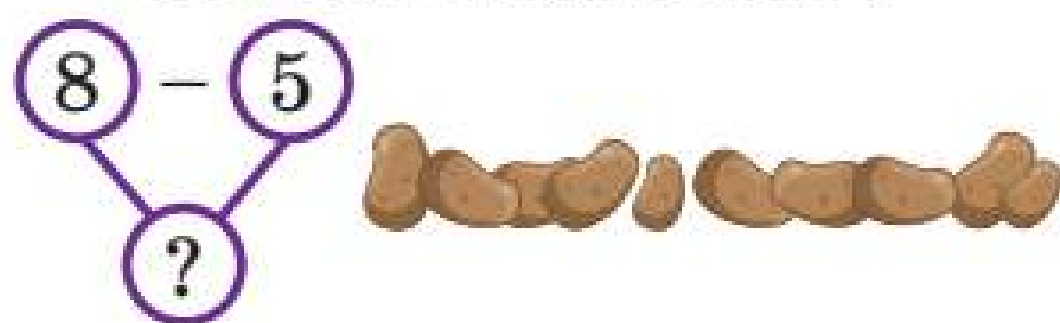

Схема до запитання 2

Поміркуйте разом: чи зміняться відповіді до цієї задачі, якщо давати їх в іншій послідовності?

2 Поставте два запитання до задачі та розв'яжіть її.

Олегові треба обчислити 15 виразів на додавання і 10 виразів на віднімання. Він уже обчислив 5 виразів на додавання і 4 вирази на віднімання.

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть числові дані і розв'яжіть.

● Розв'яжіть задачу.

Було — і
 Полетіло — і
 Залишилось — ? і ?

Було — 9 і 6
 Продали — 4 і 5
 Залишилось — ? і ?

4 Було 7 кг малини і 10 кг ожини. Для приготування джему використали 5 кг малини і 8 кг ожини. Скільки залишилося кілограмів малини? А ожини?

5 Поставте запитання та розв'яжіть задачу.

Місцева влада закупила 60 ноутбуків і 90 планшетів для освітніх закладів. До шкіл спрямували 30 ноутбуків і 80 планшетів. Решту спрямували в дитячі садки.

6 Поставте між числами знаки «+» і «-» так, щоб виконалася рівність.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 = 1

Додавання чисел частинами до чисел 7 і 6

1 Пригадайте склад чисел.

8 – це 3 і ■; 9 – це 3 і ■; 5 – це 4 і ■; 6 – це 4 і ■;
7 – це 4 і ■; 8 – це 4 і ■; 9 – це 4 і ■; 10 – це 3 і ■.

2 Запишіть вирази та обчисліть їхні значення.

- До суми чисел 8 і 4 додати 5.
- До різниці чисел 11 і 8 додати 4.
- До числа 40 додати різницю чисел 90 і 70.

3 Дослідіть спосіб додавання. Запишіть рівності.

$$\begin{array}{r} 3 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 7 + 4 = \boxed{7 + 3} + 1 = 10 + 1 = 11 \end{array}$$

десяток

$$\begin{array}{r} 4 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 6 + 5 = \boxed{6 + 4} + 1 = 10 + 1 = 11 \end{array}$$

десяток

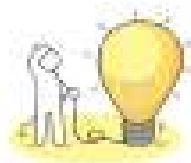
$$\begin{array}{r} 3 \quad 3 \\ \swarrow \searrow \\ 7 + 6 \\ 3 \quad 4 \\ \swarrow \searrow \\ 7 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \quad 4 \\ \swarrow \searrow \\ 6 + 8 \\ 4 \quad 2 \\ \swarrow \searrow \\ 6 + 6 \end{array}$$

4 Розв'яжіть задачу за допомогою виразу на дві дії.

Жанна зловила 5 окунів, 7 карасів і 2 щуки. Скільки всього рибин зловила Жанна?

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть вирази другим доданком.

$$7 + \blacksquare = (7 + 3) + 4 = 14$$

$$6 + \blacksquare = (6 + 4) + 5 = 15$$

$$7 + \blacksquare = (7 + 3) + 6 = 16$$

$$6 + \blacksquare = (6 + 4) + 1 = 11$$

● Завершіть обчислення, скориставшись підказками.

$$\begin{array}{r} 3 \quad 3 \\ \swarrow \searrow \\ 7 + 6 = (7 + 3) + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \quad 3 \\ \swarrow \searrow \\ 6 + 7 = (6 + 4) + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \quad 5 \\ \swarrow \searrow \\ 7 + 8 = (7 + 3) + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 6 + 5 = (6 + \blacksquare) + 1 \end{array}$$

6 Знайдіть помилки і запишіть правильно.

$$7 + 4 = 11$$

$$7 + 7 = 16$$

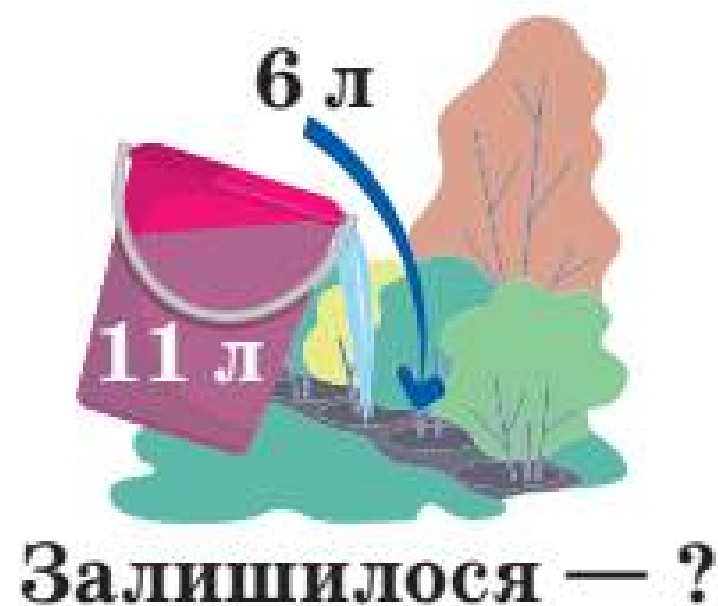
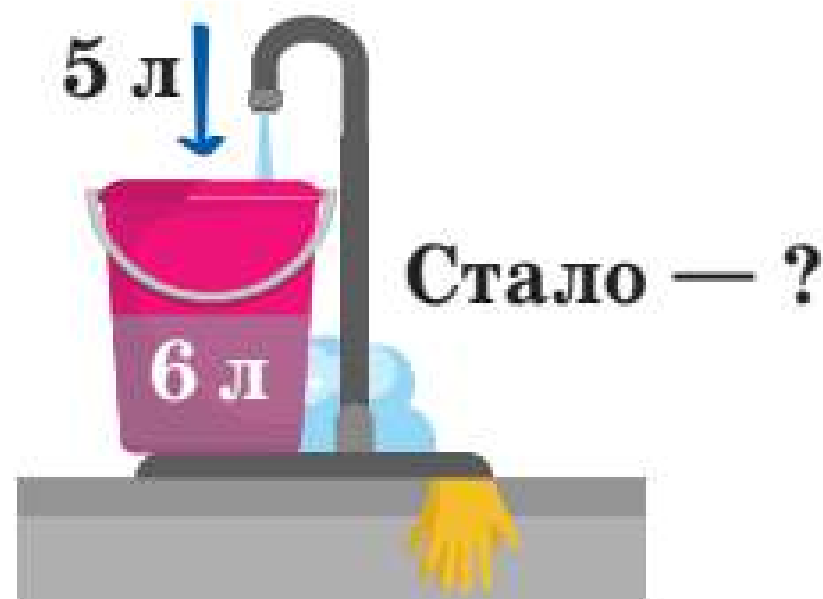
$$7 + 9 = 16$$

$$7 + 5 = 12$$

$$7 + 8 = 15$$

$$7 + 6 = 12$$

7 Складіть прості задачі за малюнками та розв'яжіть їх.

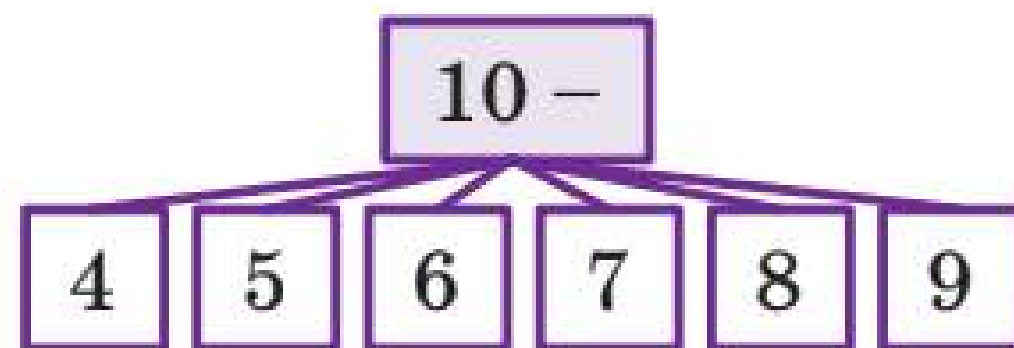
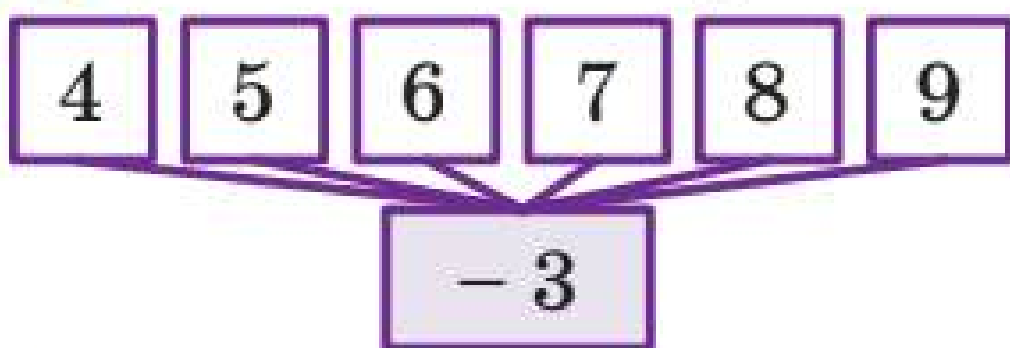
8 Знайдіть в умові задачі зайві дані. Розв'яжіть.

У Марічки було 9 м червоної стрічки і 3 м синьої. Дівчинка використала 4 м червоної стрічки. Скільки метрів червоної стрічки залишилось у Марічки?

Віднімання чисел частинами від чисел 13 і 14

1 Усно складіть вирази на віднімання та обчисліть.

2 Розгляньте два способи віднімання. Прокоментуйте. Завершіть обчислення.

$$13 - 4 = (13 - 3) - 1$$

$$14 - 5 = (14 - 4) - 1$$

$$13 - 4 = (10 - 4) + 3$$

$$14 - 5 = (10 - 5) + 4$$

3 Виконайте віднімання двома способами.

$$13 - 7 = (13 - \square) - \square = \square$$

$$14 - 6 = (14 - 4) - 2 = \square$$

$$13 - 7 = (10 - \square) + \square = \square$$

$$14 - 6 = (10 - 6) + 4 = \square$$

4 Складіть і розв'яжіть задачу з двома запитаннями.

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Який компонент дії віднімання невідомий? Знайдіть його.

$$13 - \square = 8$$

$$14 - \square = 7$$

$$14 - \square = 9$$

$$13 - \square = 9$$

$$14 - \square = 8$$

$$14 - \square = 6$$

● Доповніть рівності за підказками.

$$13 - 6 = (13 - 3) - \square = \square$$

$$14 - 6 = (14 - 4) - \square = \square$$

$$13 - 6 = (10 - 6) + \square = \square$$

$$14 - 6 = (10 - \square) + \square = \square$$

6 Прочитай вирази і знайди їхні значення.

$$14 - (9 - 4)$$

$$11 - (5 + 2)$$

$$11 - (5 + 4)$$

$$20 + (11 - 3)$$

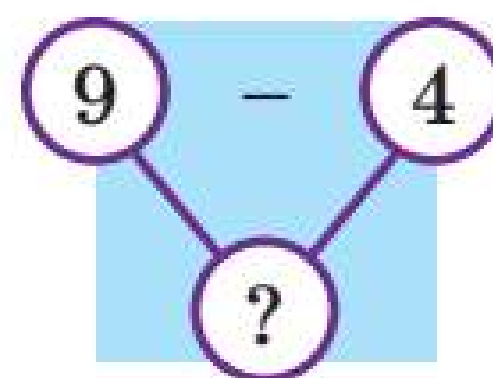
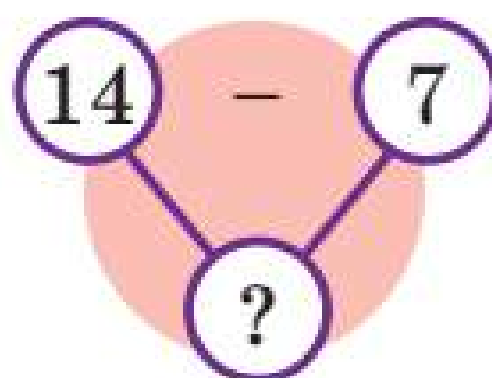
$$30 - (11 - 2)$$

$$40 + (15 - 5)$$

7 Розв'яжи задачу із двома запитаннями. Зверни увагу на короткий запис і схеми.

Ілля намалював 14 кружечків і 9 квадратів. Він уже зафарбував 7 кружечків і 4 квадрати. Скільки кружечків залишилось зафарбувати? А квадратів?

		
Намалював	14	9
Зафарбував	7	4
Залишилось	?	?

Додавання чисел частинами до чисел 5, 4, 3, 2 з переходом через десяток

1 Зменште числа 9, 8, 7 і 6 на 5, 4, 3 і 2.

2 Пригадайте алгоритм обчислення. Доповніть рівності.

$$\begin{array}{c} 5 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 5 + 6 = \boxed{5 + 5} + 1 = 10 + \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 7 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 3 + 8 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \quad 1 \\ \swarrow \searrow \\ 4 + 7 = \boxed{4 + 6} + 1 = \square + \square = \square \end{array}$$

$$2 + 9 = \square$$

3 Поясніть, чому вирази $5 + 6$ і $6 + 5$ мають однакове значення. Складіть подібні приклади рівностей.

4 Обчисліть запропонованим способом. Прокоментуйте.

$$\begin{array}{c} 7 + 2 + 3 = \square \\ \curvearrowright \\ 4 + 2 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 + 5 + 4 \\ 1 + 6 + 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 + 3 + 2 \\ 3 + 6 + 7 \end{array}$$

5 Запишіть вирази та обчисліть їхні значення.

До 5 додати різницю чисел 28 і 23.

До 5 додати суму чисел 12 і 10.

Від 20 відняти різницю чисел 40 і 30.

Від 50 відняти суму чисел 30 і 10.

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

Відновіть другий доданок у кожному виразі.

$$5 + \square = 11$$

$$4 + \square = 13$$

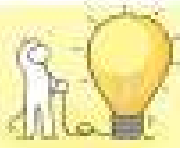
$$5 + \square = 12$$

$$3 + \square = 12$$

Обчисліть за підказками.

$$\begin{array}{c} 5 \quad 2 \\ \swarrow \searrow \\ 5 + 7 = (5 + 5) + \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 4 \quad 3 \\ \swarrow \searrow \\ 6 + 7 = (6 + \square) + \square = \square \end{array}$$

7 Застосуйте переставний закон додавання. Обчисліть.

$4 + 8$

$6 + 7$

$5 + 9$

$3 + 8$

8 Порівняйте за зразком.

$$\begin{array}{l} 4 + 7 > 7 + 3 \\ 11 > 10 \end{array}$$

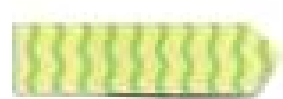
$$\begin{array}{l} 4 + 8 \bigcirc 8 + 4 \\ 2 + 7 \bigcirc 7 + 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 6 + 7 \bigcirc 8 + 5 \\ 5 + 8 \bigcirc 8 + 6 \end{array}$$

9 Запишіть вирази та обчисліть їхні значення.

 Від 100 відняти суму чисел 10 і 70.

 До 50 додати різницю чисел 80 і 40.

10 Розв'яжи задачу та обернені до неї.

Віктор прочитав 20 сторінок журналу. До кінця журналу йому залишилось прочитати 12 сторінок. Скільки сторінок у журналі?

Було — ?
Прочитав — 20 с.
Залишилось — 12 с.

Було — ■ с.
Прочитав — ■ с.
Залишилось — ?

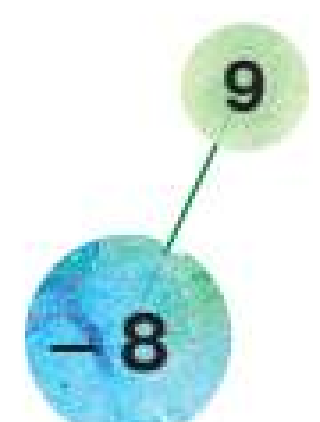
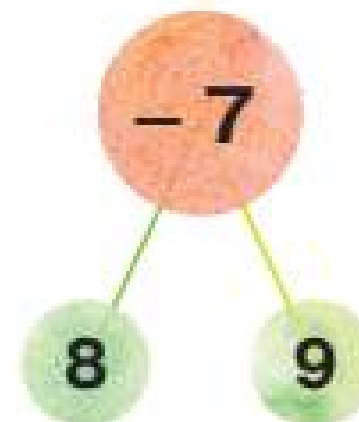
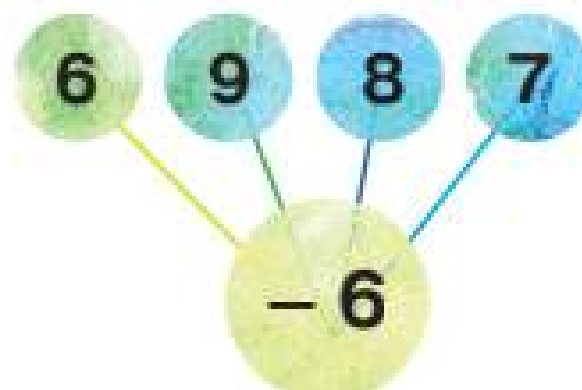
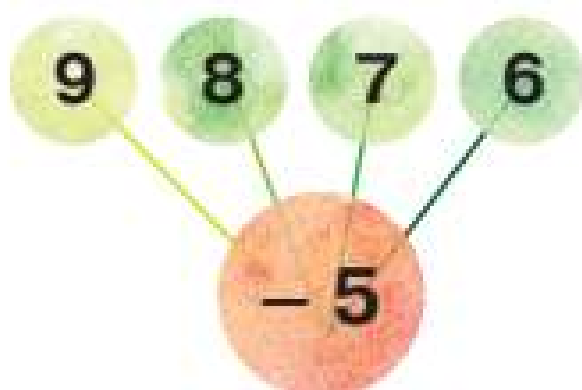
Було — ■ с.
Прочитав — ?
Залишилось — 12 с.

Віднімання чисел частинами

від чисел 15, 16, 17, 18

1 Складіть вирази на віднімання та обчисліть їхні значення.

2 Накресліть відрізок, що на 9 см довший за поданий.

3 Дослідіть способи віднімання. Обчисліть.

$$16 - 8 = (16 - 6) - 2 = 10 - 2 = \square$$

$$17 - 9$$

$$15 - 8$$

$$15 - 7$$

$$16 - 9$$

$$16 - 8 = (10 - 8) + 6 = 2 + \square = \square$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Розставте дужки так, щоб виконувалися рівності.

$$15 - 3 + 2 = 10$$

$$16 - 2 + 7 = 7$$

$$18 - 6 + 3 = 9$$

● Обчисліть за підказками.

$$15 - 7 = (15 - 5) - 2 = \square$$

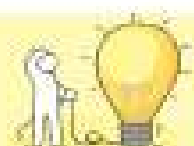
$$17 - 8$$

$$17 - 8$$

$$15 - 7 = (10 - 7) + 5 = \square$$

$$15 - 8$$

$$15 - 8$$

5 Обчисліть значення виразів.

$$15 - (3 + 3)$$

$$18 - (4 + 5)$$

$$17 - (5 + 3)$$

$$(15 - 7) + 2$$

$$(16 - 9) + 3$$

$$(16 - 8) + 4$$

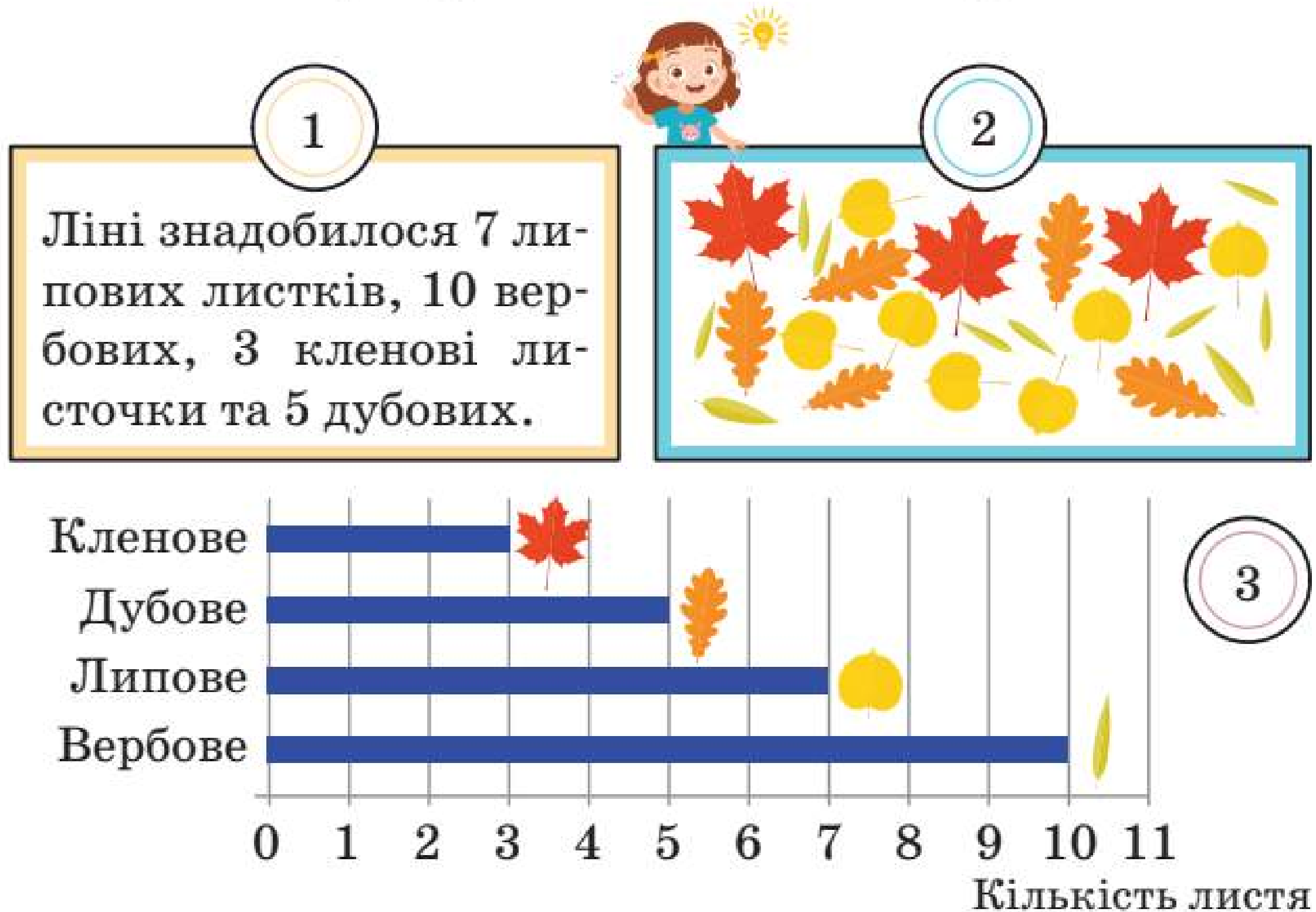
6 Складіть схеми до задачі з двома запитаннями. Розв'яжіть її. Перевірте відповіді одне одного.

Було 50 грн купюрами та 30 грн монетами. Задонатили притулку для тварин 40 грн купюрами і 10 грн монетами. Скільки гривень залишилося купюрами? А скільки — монетами?

Діаграми

1 Інформацію про листя подано трьома способами. За яким способом відповідь можна знайти найшвидше?

Діаграма — це графічне зображення, яке показує співвідношення між різними величинами, що порівнюються.

2 За діаграмою в завданні 1 запишіть відповідь на запитання.

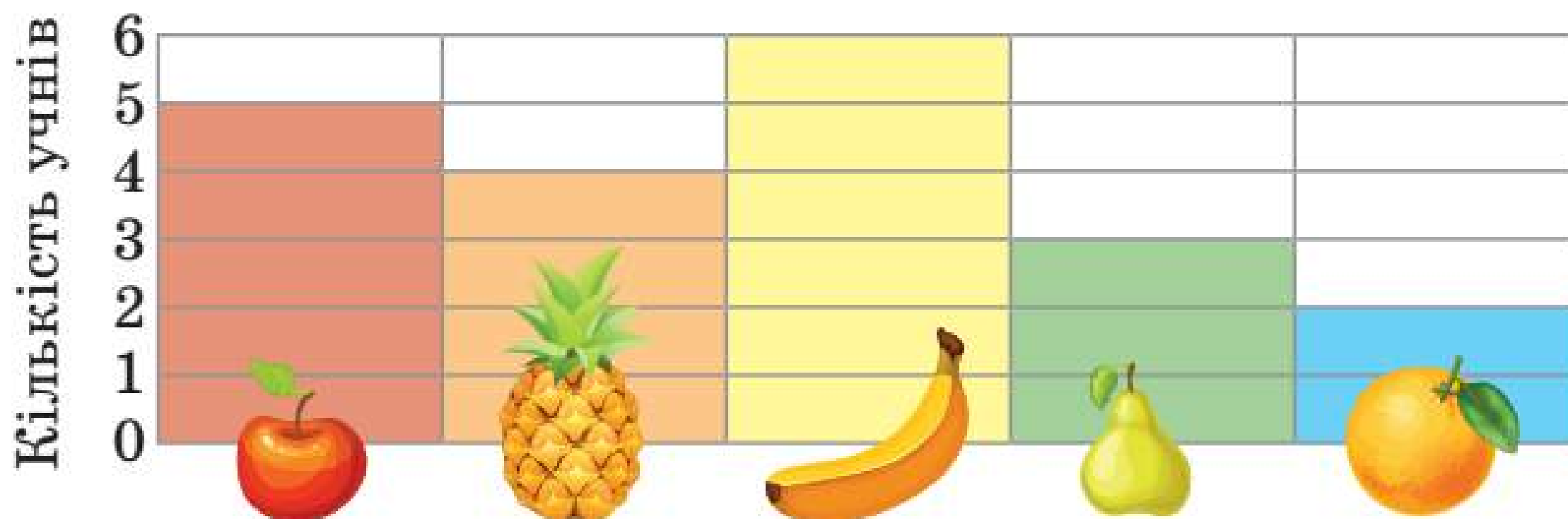
- Скільки дубового листя знадобилося Ліні?
- На скільки дубового листя менше, ніж вербного?
- Скільки всього листя в дівчинки?

3 Спробуйте в зошиті в клітинку побудувати стовпчасту діаграму за даними лінійної в завданні 1. За потреби зверніться по допомогу до дорослих.

4 Дослідіть діаграму «Улюблений фрукт». Запишіть відповіді на запитання як рівності.

1. Скільки всього дітей обрали яблуко і грушу?
2. На скільки більше тих, що обрали банан, ніж тих, що обрали апельсин?
3. Скільки всього дітей узяло участь в опитуванні?

5 Проведіть у класі опитування «**Домашні улюбленці**». Отримані дані покажіть у лінійні або стовпчастій діаграмі.

Складені задачі на збільшення та зменшення числа на кілька одиниць

1 Виконайте усно.

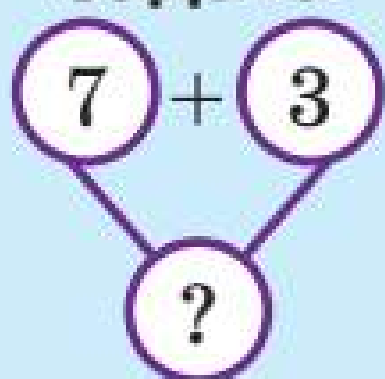
- Збільште на 10 числа 6, 7, 8, 4, 5, 3.
- Зменште на 5 числа 10, 8, 9, 6, 7.

2 Прочитай задачу і пояснення до неї.

У парку посадили 7 лип, а беріз — на 3 більше.
Скільки всього дерев посадили в парку?

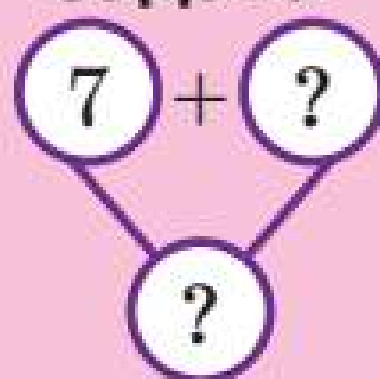
Це складена задача. До неї входять дві прості задачі. Щоб її розв'язати, треба виконати дві арифметичні дії.

**Перша проста
задача**

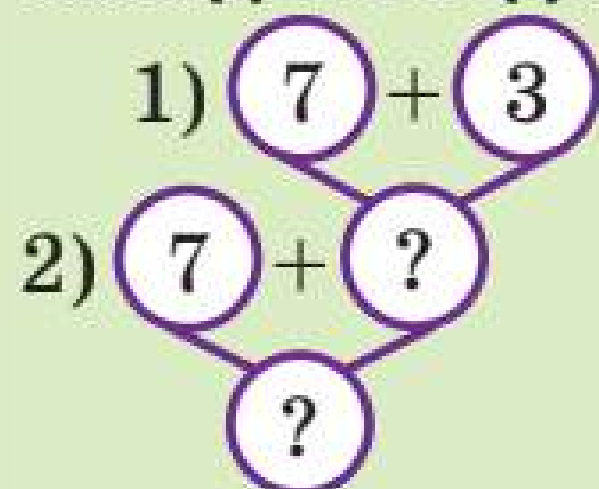
Скільки посадили
беріз?

**Друга проста
задача**

Скільки всього
дерев посадили?

Складена задача

Скільки всього
дерев посадили?

Розгляньте короткий запис складеної задачі. Доповніть розв'язання.

Лип — 7 д.
Беріз — ?, на 3 д. більше } ?

Розв'язання

1) $7 + 3 = \blacksquare$ (д.) — посадили беріз.

2) $7 + \blacksquare = \blacksquare$ (д.)

Відповідь: усього в парку посадили $\blacksquare$ дерев.

3 Змініть запитання задачі так, щоб вона стала складеною. Розв'яжіть та запишіть вираз на дві дії.

Купили 3 кг бананів, а
яблук — на 2 кг біль-
ше. Скільки кілограмів
яблук купили?

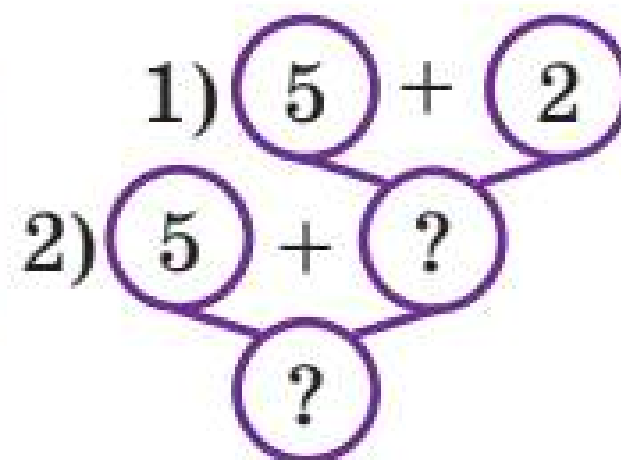
— 3 кг

— ?, на 2 кг більше

4 Поясніть розв'язання задачі. Замініть слово «більше» на «менше» і розв'яжіть нову задачу.

У клітинку — 5 зошитів
У лінію — ?, на 2 зошити більше } ?

5 Скільки разів трапиться цифра 2 в нумерації квартир від 1 ї до 36 ї?

Центнер. Ді над іменованими числами

1 Що чим вимірюють? Назвіть ці предмети.

Місткість

Час

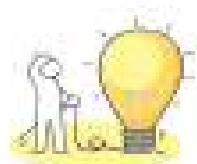
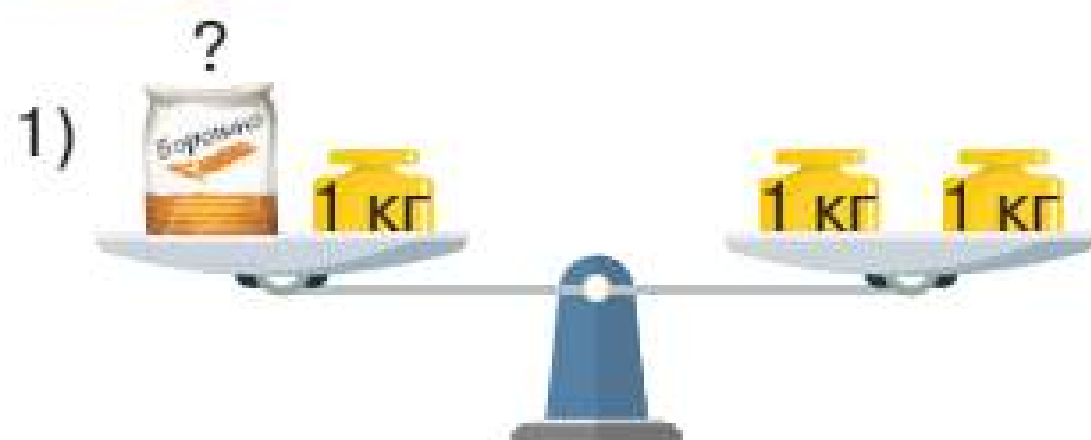
Довжина

Маса

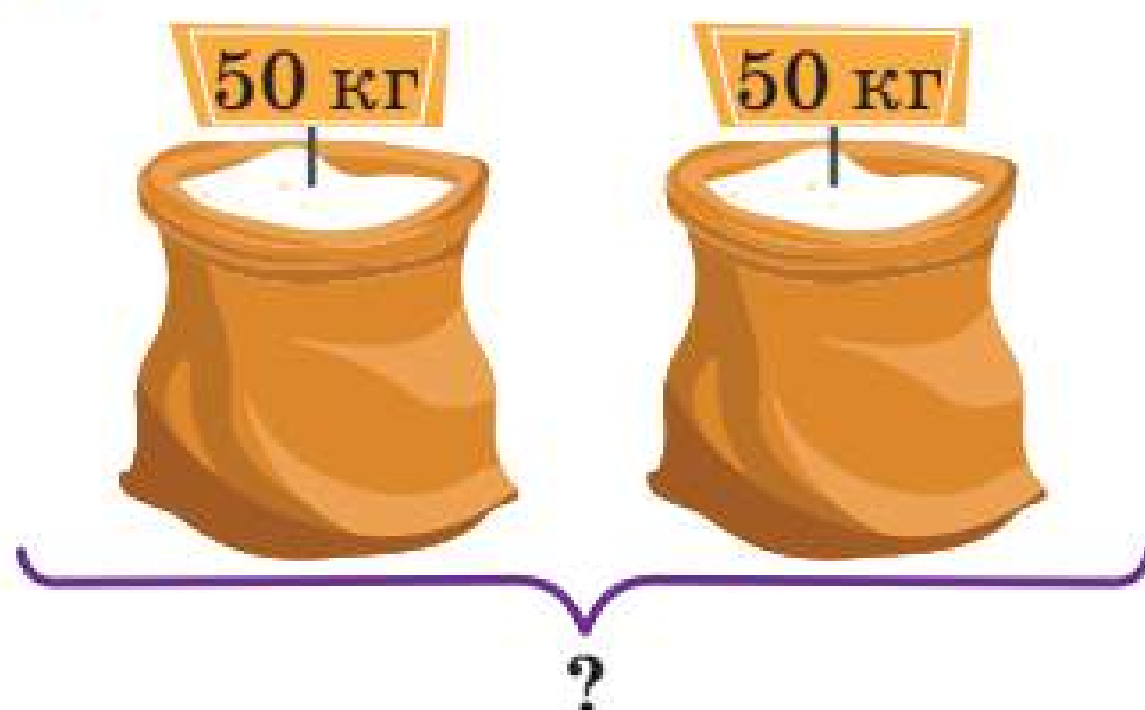
2 Знайди масу цукру і масу борошна.

3 Напишіть скорочено: метр, дециметр, сантиметр, кілограм, центнер, літр, година, гривня.

4 Яка маса двох мішків? Дізнайся про нову одиницю маси.

Центнер — одиниця маси, яка дорівнює 100 кг. Скорочено — ц.
 $1 \text{ ц} = 100 \text{ кг}$

5 Доповніть рівності з іменованими числами.

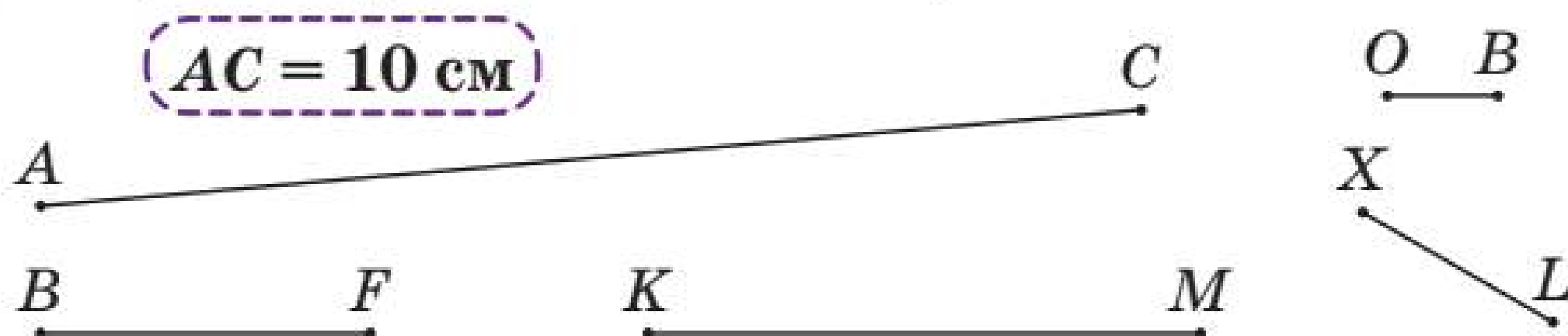
$$1 \text{ ц} = 20 \text{ кг} + \blacksquare \text{ кг}$$

$$1 \text{ ц} = 70 \text{ кг} + \blacksquare \text{ кг}$$

$$1 \text{ ц} = 50 \text{ кг} + \blacksquare \text{ кг}$$

$$1 \text{ ц} = 90 \text{ кг} + \blacksquare \text{ кг}$$

6 Виміряйте відрізки і запишіть за зразком.

7 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

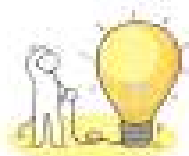
- Накресліть відрізок, довжина якого менша за 8 см, але більша за 3 см.
- Перший відрізок завдовжки 9 см, другий — 5 см. Накресліть коротший.

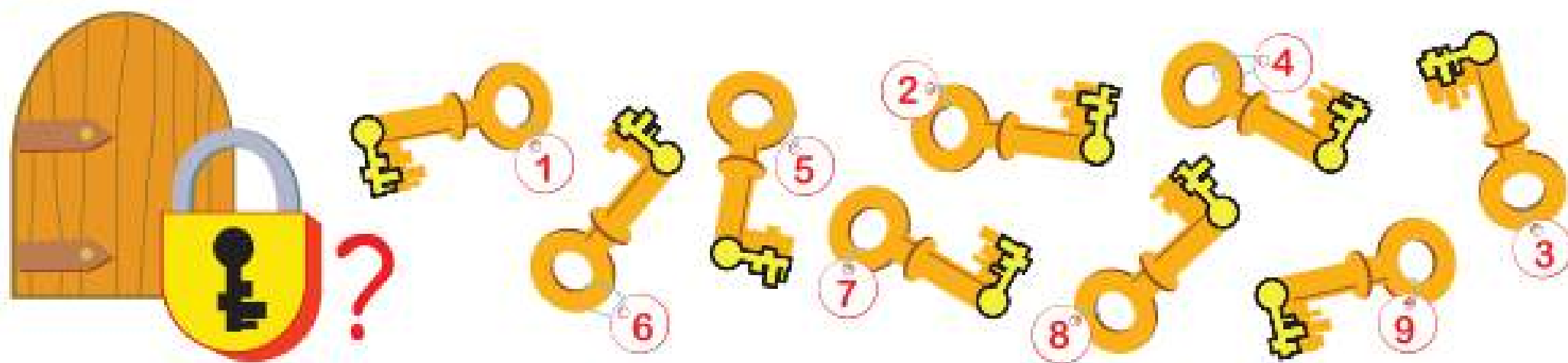
8 Для годування домашньої птиці заготували 70 кг кукурудзи, а пшона — на 40 кг менше. Скільки всього зерна заготували?

9 Знайдіть місткість каністри у склянках.

10 Під яким номером ключ від замка?

Хвилина — одиниця вимірювання часу

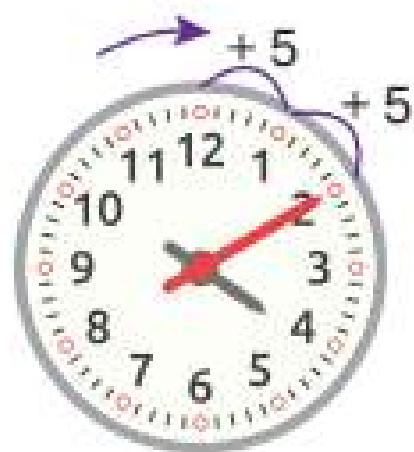
1 Прочитайте, як вимірюють час у годинах і хвилинах.

Пам'ятай! Годинна стрілка здійснює повний оберт за **12** годин, а хвилинка — за **1** годину. Тоді як відстань між двома сусідніми числами на циферблаті годинна стрілка долає за **1** годину, а хвилинка — за **5** хвилин.

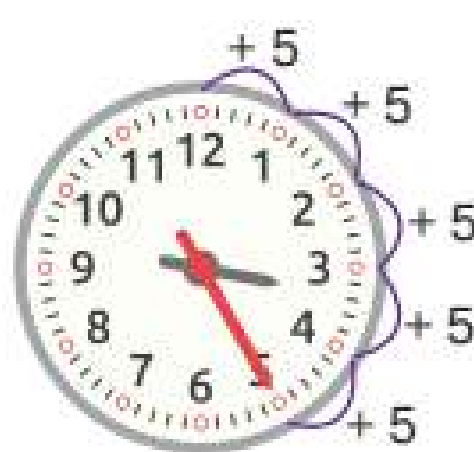
А. Полічіть п'ятірками від 0 до 60.

Б. Час лічать від півночі (0 годин 0 хвилин). Обидві стрілки тоді показують на 12. Полічіть хвилини п'ятірками на циферблаті годинника, почавши з 12.

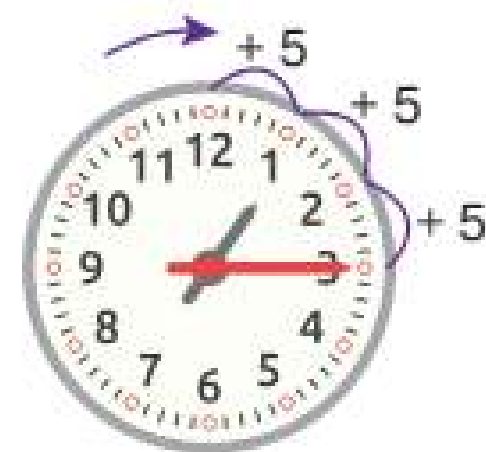
4 год 10 хв

3 год 25 хв

6 год 5 хв

13 год 15 хв

2 Запишіть час, який показують годинники.

11 год ■ хв

14 год ■ хв

■ год ■ хв

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

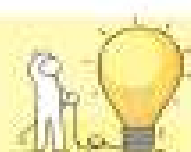
●● На паперових макетах циферблатів намалюйте годинні і хвилинні стрілки відповідно до записів.

12 год 25 хв

18 год 55 хв

21 год 35 хв

- Запишіть час, який показують годинники.

- 4** Запишіть час у годинах і хвилинах.

Друга година ночі. Шоста тридцять вечора.
За п'ять хвилин восьма ранку. Полудень. Опівніч.

- 5** Прочитайте. Наведіть свої приклади.

Пів на десяту — 09:30 або 21:30.

Чверть на п'яту — 04:15 або 16:15.

За чверть п'ята — 04:45 або 16:45.

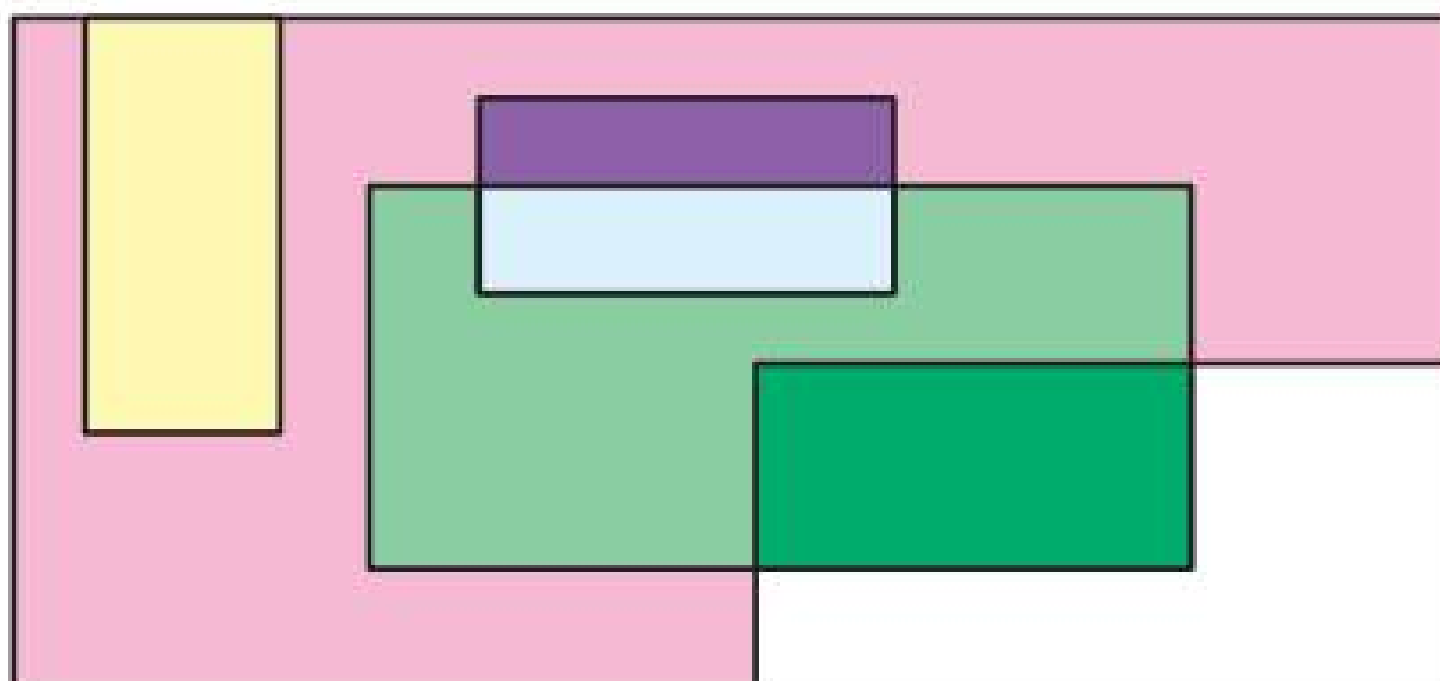
- 6** О котрій годині учень має виконати дії? Запропонуй час.

Уроки в школі розпочинаються о 8:30.

Дія учня	Час
Прокинувся	
Прийшов до школи	
Зайшов до класу	

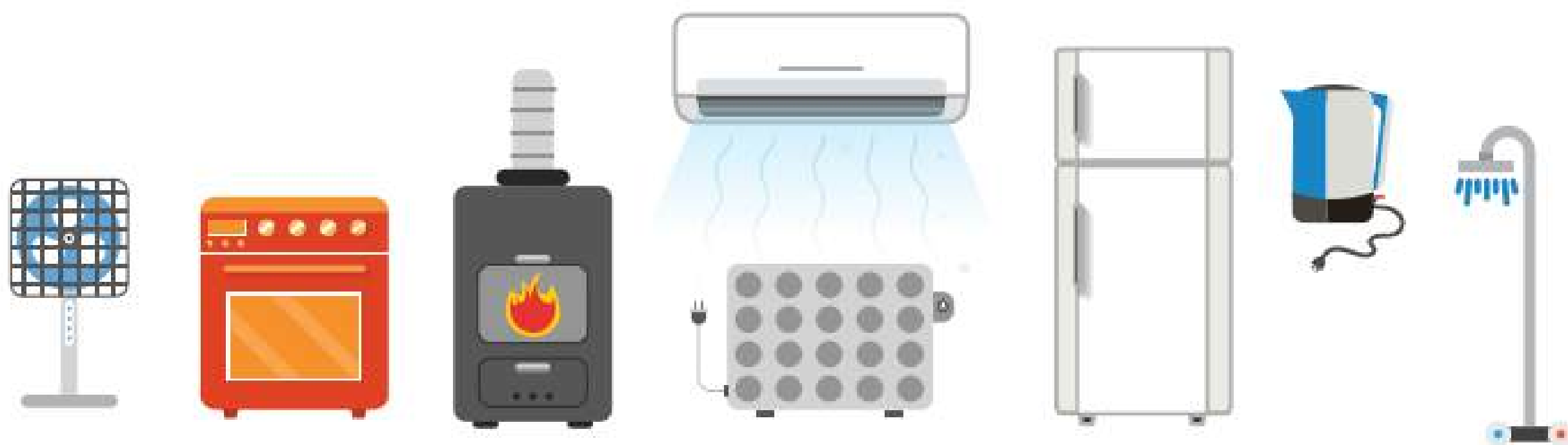
- 7** Скільки прямокутників ви бачите? Полічіть.

Термометр. Одиниця температури

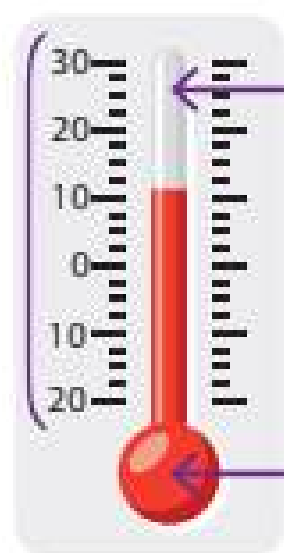
- 1** Розкажіть про свої відчуття і дії, коли холодно або спекотно. За допомогою яких приладів людина може зігритися або охолодитися? Назви їх.

Термометр — прилад для вимірювання температури. Числом нуль позначено температуру замерзання води. Числом 100 — температуру кипіння води. Рідина у трубці при нагріванні розширюється — піднімається.

Для того, щоб було зручно вимірювати температуру, відстань на трубці між точками замерзання і кипіння води поділили на 100 однакових частин. Кожну таку частину назвали градусом за Цельсієм ($^{\circ}\text{C}$).

Шкала.
Поділки —
градуси ($^{\circ}$)

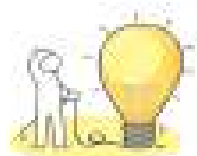

Скляна
трубка

Резервуар
з рідиною

Такий спосіб вимірювання температури запропонував шведський вчений Цельсій. Це було майже 300 років тому.

- 2** Пригадайте, які термометри ви бачили. Опишіть, де саме.

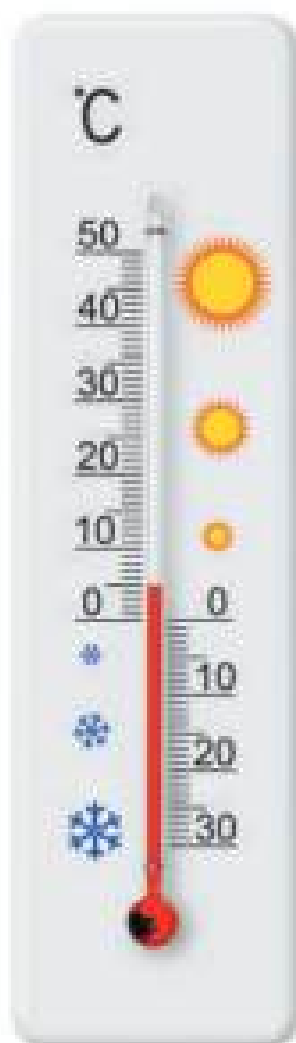
- 3** Назвіть стан води в озері, коли можна кататися по його поверхні на ковзанах.

4 Дослідіть зображення термометрів. Запишіть температуру, яку вони показують. Скористайтеся зразком.

+20°C

+ 10°C

- 10°C

20°C

5 Ознайомтеся, як можна повідомити показники термометра. Наведіть свої прилади.

0 °C — нуль градусів за Цельсієм.

+20 °C — двадцять градусів тепла; плюс двадцять градусів за Цельсієм; двадцять градусів вище нуля.

-10 °C — десять градусів морозу; мінус десять градусів за Цельсієм; десять градусів нижче нуля.

6 Уявіть себе дикторами на радіо. Озвучте прогноз щодо температурного режиму в межах доби (обведені значення). Оцініть роботу одне одного.

Пн 17.10	ніч		ранок		день		вечір	
	0 :00	3 :00	6 :00	9 :00	12 :00	15 :00	18 :00	21 :00
Температура, °C	 +6°	 +5°	 +4°	 +6°	 +13°	 +17°	 +15°	 +13°

«У понеділок 17 жовтня температура повітря буде такою: опівночі вона становитиме..., ».

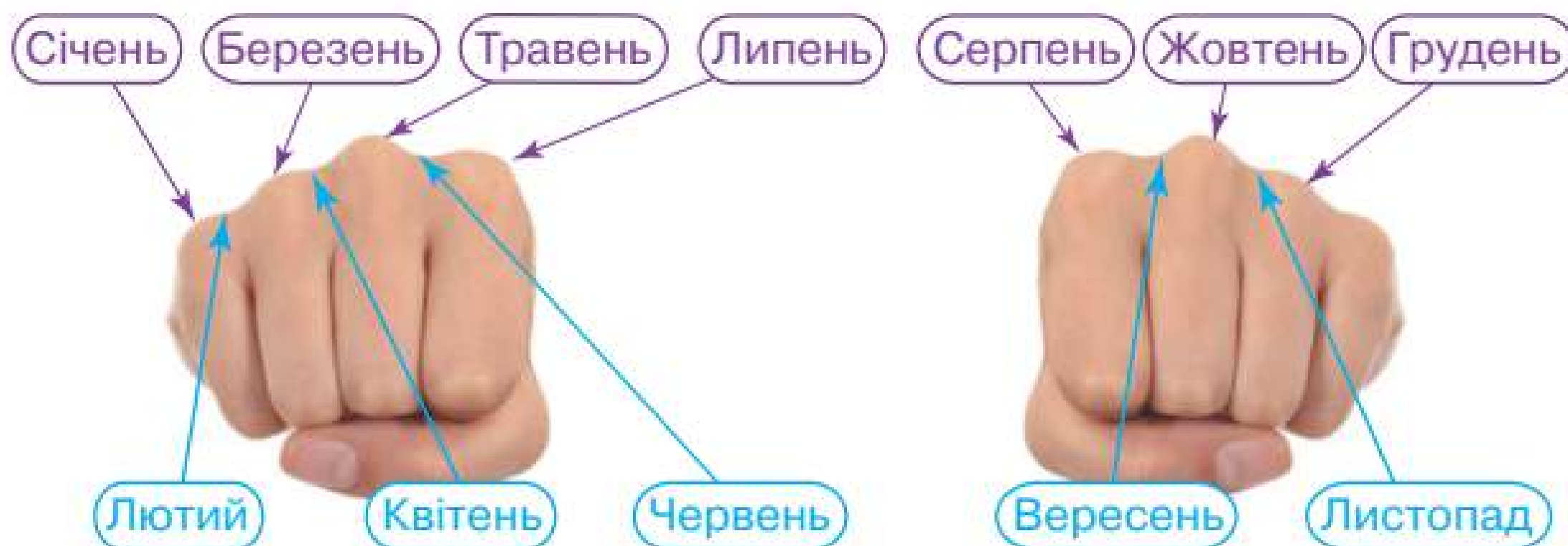
Календар

1 Запишіть номер за порядком для днів тижня.

Понеділок — перший, вівторок —

2 Розгляньте малюнки із записами. Перевірте цю інформацію на своїх кулачках. Спробуйте запам'ятати.

Місяць, який має **31 день**, припадає на кісточку,
а місяць, який має **30 днів**, — на ямку.
у лютому — **28** або **29 днів** (у високосний рік).

3 Запишіть послідовно назви місяців відповідно до пір року.

Зима: грудень, **Весна:** березень,

Літо: червень, **Осінь:**

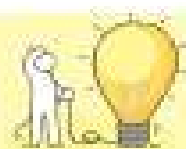
4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Дізнайтеся за допомогою календаря, на який день тижня припадає ваш день народження цього року, двох–трьох ваших друзів. Запишіть.

- З'ясуйте, на які дні тижня припадають ці дати: 5 вересня, 10 вересня, 14 вересня, 20 вересня, 23 вересня, 30 вересня.

Скільки повних тижнів у вересні?
Неповних?

ВЕРЕСЕНЬ				
ПН		4	11	18 25
ВТ		5	12	19 26
СР		6	13	20 27
ЧТ		7	14	21 28
ПТ	1	8	15	22 29
СБ	2	9	16	23 30
НД	3	10	17	24

5 Скориставшись календарем, запишіть, скільки в травні по точного року повних тижнів; скільки — неповних; скільки вихідних днів.

6 Виберіть таке число, щоб твердження стало істинне. Запишіть їх у зошиті.

В одному році місяців.

В одному місяці може бути дні (днів).

В одному тижні днів.

В одній добі години (годин).

В одній годині хвилин.

Півгодини — це хвилин.

7 Розв'яжіть задачу.

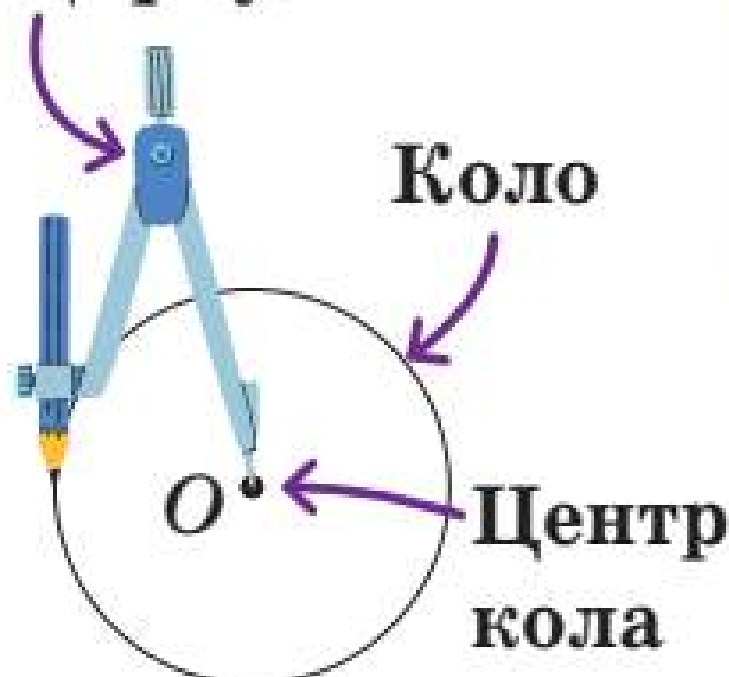
Для приготування страв закупили 40 кг свинини, а яловичини — на 20 кг більше. Скільки всього кілограмів м'яса закупили?

Коло. Круг. Латинська абетка

1 Пригадайте, що потрібно для побудови прямої лінії. Ознайомтеся з інструментом для побудови кола.

Циркуль

Коло — замкнена крива лінія, всі точки якої розміщені на однаковій відстані від заданої точки.

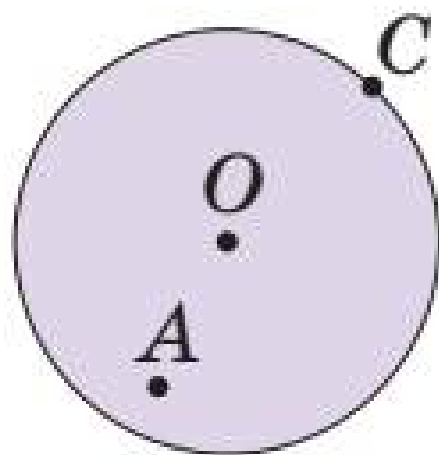
Ніжку **ціркуля** з голкою ставлять на папір — це і буде центр кола. Іншою ніжкою з олівцем або графітом проводять навколо центра замкнену лінію.

2 Прочитайте латинську абетку, букви якої — великі і малі — використовують у математиці. Знайдіть в абетці букву, якою позначено центр кола в завданні 1.

<i>Aa</i> — а	<i>Hh</i> — аш (ха)	<i>Oo</i> — о	<i>Vv</i> — ве
<i>Bb</i> — бе	<i>Ii</i> — і	<i>Pp</i> — пе	<i>Ww</i> —
<i>Cc</i> — це	<i>Jj</i> — йот	<i>Qq</i> — ку	дубль-ве
<i>Dd</i> — де	<i>Kk</i> — ка	<i>Rr</i> — ер	<i>Xx</i> — ікс
<i>Ee</i> — е	<i>Ll</i> — ель	<i>Ss</i> — ес	<i>Yy</i> — ігрек
<i>Ff</i> — еф	<i>Mm</i> — ем	<i>Tt</i> — те	<i>Zz</i> — зет
<i>Gg</i> — же (ге)	<i>Nn</i> — ен	<i>Uu</i> — у	

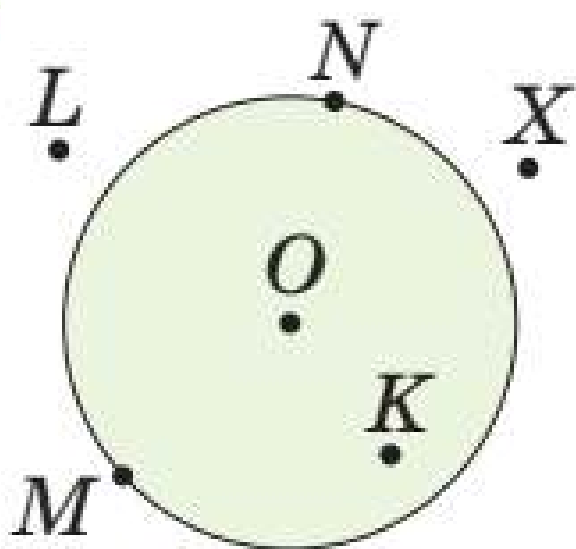
3 Накресліть коло. Виріжте фігуру так, щоб коло залишилося видимим. Дізнайтеся, як називається вирізана фігура та які її властивості.

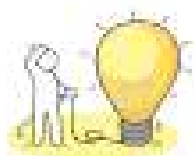
Круг — це площинна геометрична фігура, обмежена колом. Точки круга — це всі точки, які лежать у його межах.

4 Розгляньте малюнок. Дайте відповіді на запитання.

- Які точки належать колу?
- Які точки не належать колу?
- Які точки належать кругу?
- Які точки не належать ані колу, ані кругу?

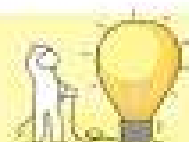
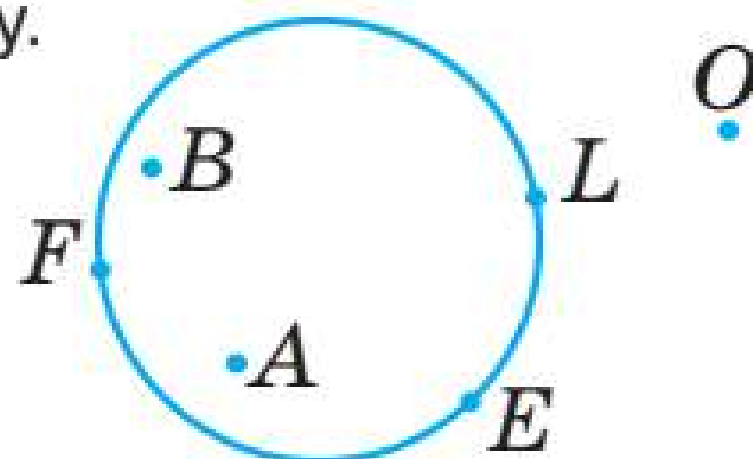

5 Потренуйтеся моделювати коло за допомогою циркуля.

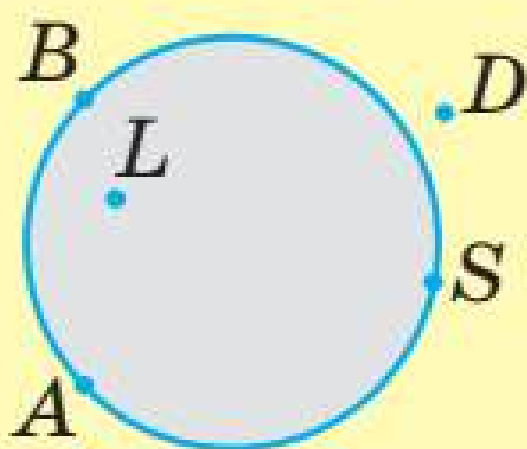
6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Накресліть коло. Позначте дві точки, які належать колу, і дві точки, які не належать йому.

● Запишіть точки, які належать колу; не належать йому.

7 Перевірте хибність / істинність тверджень.

1. Точки A, B, S належать колу.
2. Точки A, B, S належать кругу.
3. Точки L і D не належать колу.

8 Запишіть великі букви латинської абетки: бе, де, еф, ен, пе, ікс, це, а.

9 Обчисліть зручним для себе способом.

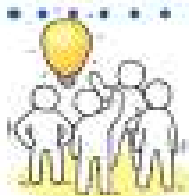
$$12 - 9 + 8$$

$$15 + 5 - 10$$

$$14 - 9 + 6$$

$$7 + 7 - 4$$

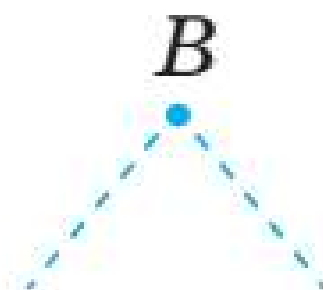
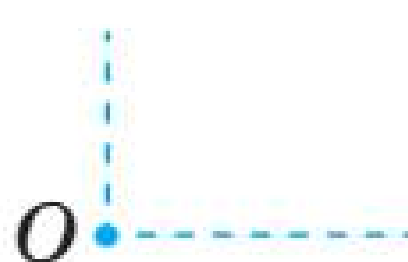
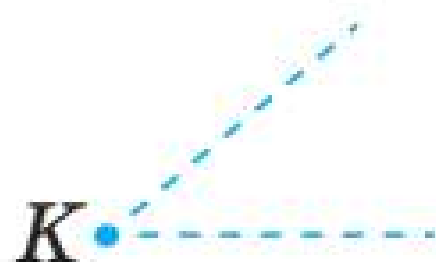
Кут. Прямий і непрямі кути

1 Пригадайте, що таке промінь. Назвіть кольори променів.

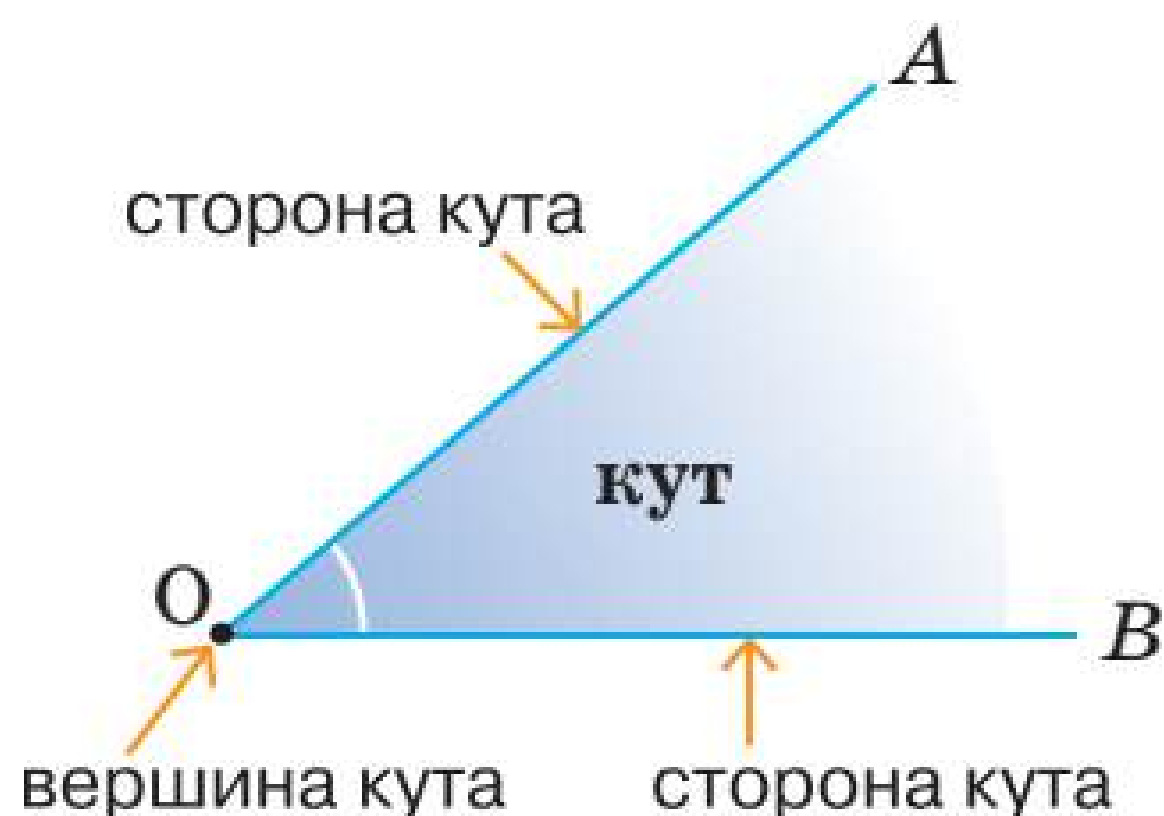
2 За зразками побудуйте в зошити точки і з кожної проведіть по два промені. Прочитайте пояснення на с. 40.

Два промені, що виходять з однієї точки, утворюють кут.

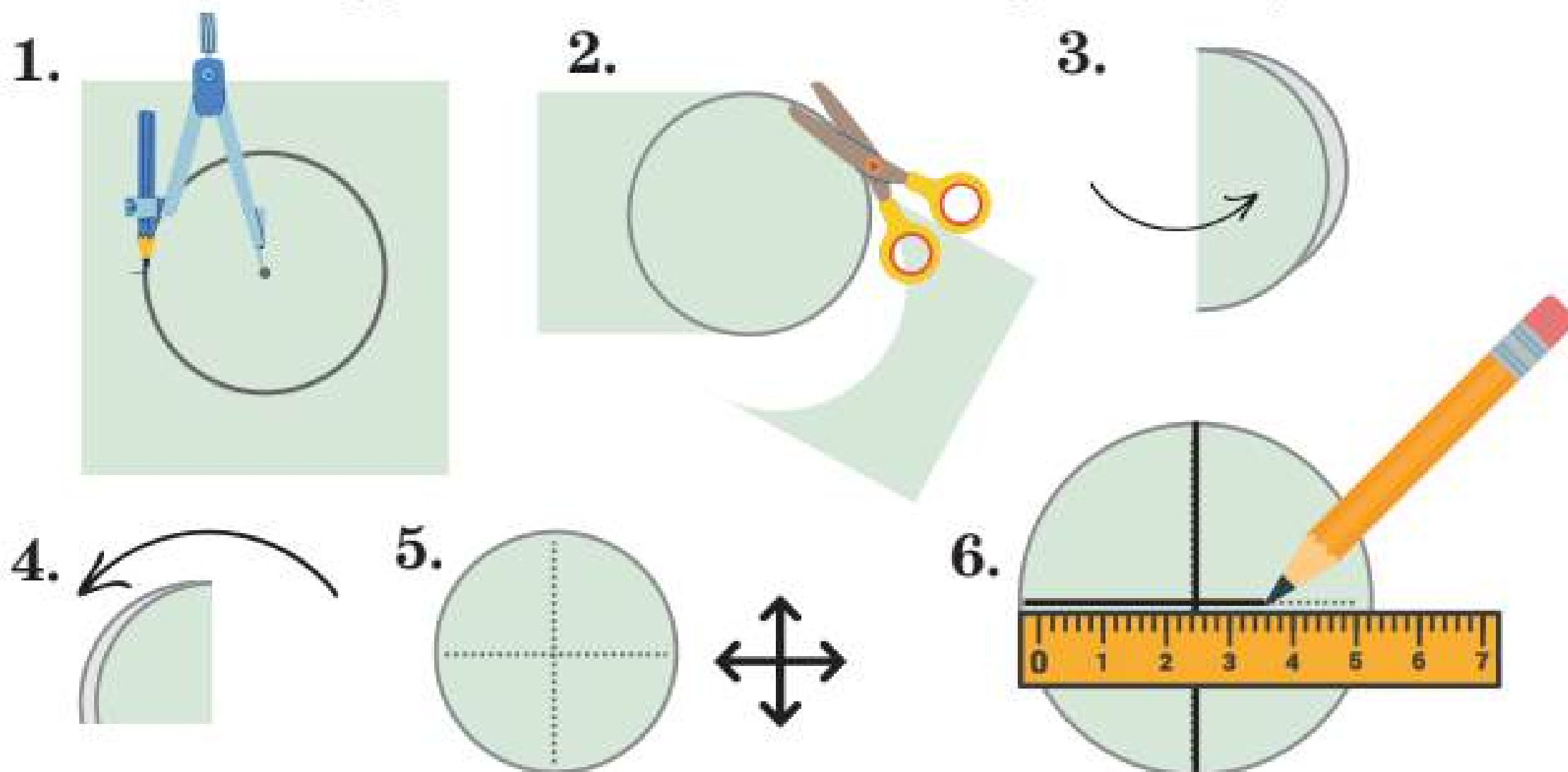
3 Розгляньте будову кута і прочитайте пояснення. Обговоріть у загальному колі.

Кут можна позначити однією або трьома буквами латинського алфавіту. У кута AOB точка O — **вершина**. Промені OA і OB — **сторони кута**. Замість слова «кут» пишуть знак $\angle$. Тобто $\angle AOB$ або $\angle O$.

4 Попрацюйте разом. Змоделюйте прямий кут за інструкцією.

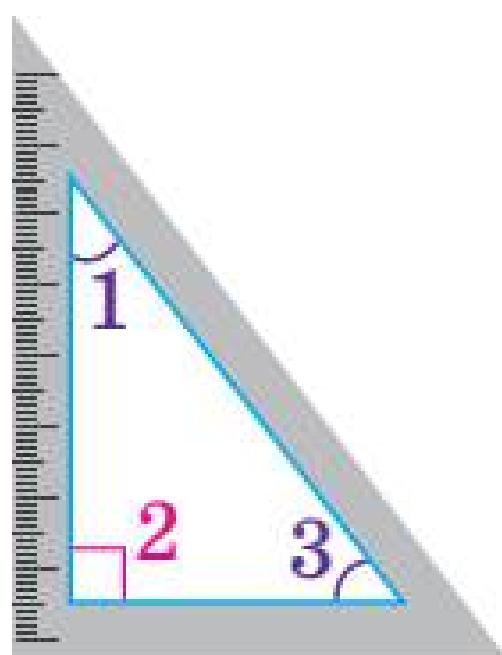
Інструкція моделювання прямого кута

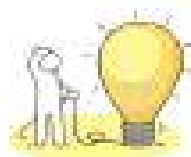
Кут, який утворився під час поділу круга на 4 рівні частини, називають **прямим**.

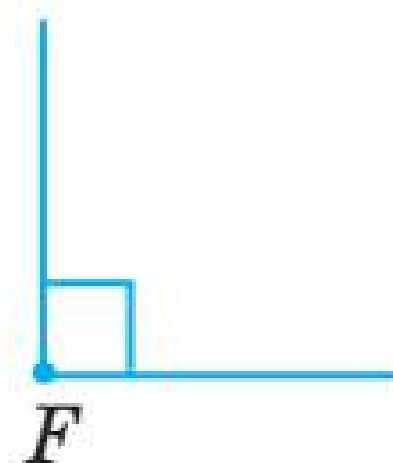
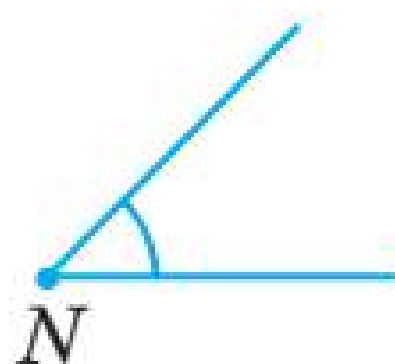
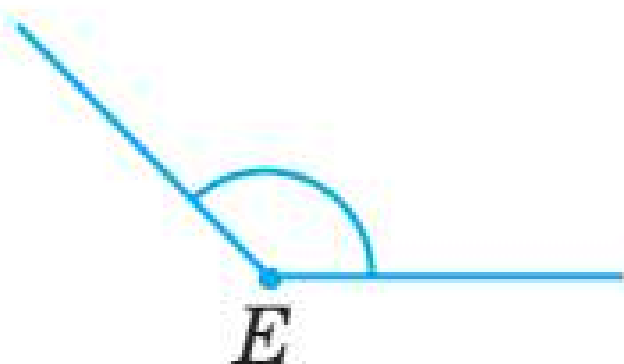
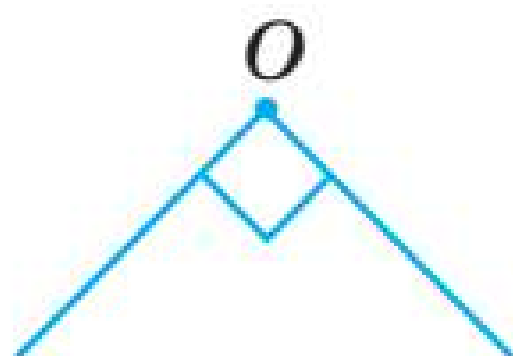
5 Дослідіть косинець і прочитайте пояснення.

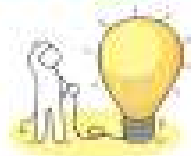
Кути бувають різних видів. Прикладом **прямого кута** може слугувати кут, який утворює косинець (**2**). Він тут найбільший. Числами **1** і **3** позначено **непрямі кути**, які тут менші від прямого кута. Непрямі кути можуть бути і більшими за прямий.

6 Визначте за допомогою косинця прямі кути. Назвіть їх.

Буквені вирази

1 Прочитайте букви латинської абетки.

Cc, Dd, Kk, Tt, Xx.

2 Обчисліть. Як змінюється перший доданок? Що відбувається зі значенням суми?

$$4 + 3$$

$$6 + 3$$

$$9 + 3$$

Позначимо доданок, що змінюється, малою буквою латинської абетки.

Отримаємо **буквенний вираз** $a + 3$.

Щоб знайти значення буквеного виразу, треба цей вираз перетворити на числовий. Для цього замість букви a треба підставити значення, подане в умові, і виконати дію.

3 Знайдіть значення виразу $a + 4$, якщо $a = 5$, $a = 6$, $a = 8$.

Якщо $a = 5$, то $a + 4 = 5 + 4 = \blacksquare$.

Якщо $a = 6$, то $a + 4 = \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$.

Якщо $a = 8$, то $a + 4 = \dots$.

4 Назвіть значення різниць. Який із поданих компонентів дії віднімання змінювався, а який ні?

Зменшуване	10	10	10	10
Від'ємник	3	4	6	8
Різниця	?	?	?	?

Позначимо компонент, що змінювався, буквою c . Складемо буквенний вираз: $10 - c$. При різних значеннях букви c вираз $10 - c$ матиме різні значення.

5 Знайдіть значення виразу $12 - c$, якщо $c = 3$, $c = 4$, $c = 8$.

Якщо $c = 3$, то $12 - c = 12 - 3 = \blacksquare$.

Якщо $c = 4$, то $12 - c = 12 - \blacksquare = \blacksquare$.

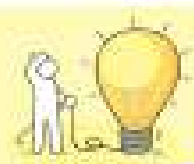
Якщо $c = 8$, то $12 - c = \dots$.

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть такі значення букви, щоб значення виразу $a + 2$ дорівнювало числам 8; 15.

● Знайдіть значення виразу $a - 4$, якщо $a = 10$, $a = 13$.

Якщо $a = 10$, то $a - 4 = 10 - 4 = \blacksquare$.

7 Знайдіть значення буквених виразів.

$b + 7$, якщо $b = 9$, $b = 8$.

$15 - t$, якщо $t = 10$, $t = 7$.

8 Прочитайте буквенний вираз. Перетворіть його на числовий вираз і обчисліть значення.

$16 - (b + c)$, якщо $b = 6$, $c = 4$.

Парні і непарні числа

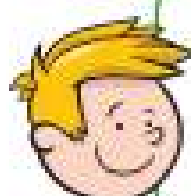
Записи парних чисел закінчуються на 0, 2, 4, 6, 8.
Непарних — на 1, 3, 5, 7, 9.

1 Виберіть і выпишіть непарні числа з кожного рядка.

34	32	45	46	47	79	70	71	18	19
35	63	56	57	58	59	55	54	12	6
99	98	29	30	31	32	14	15	3	20

2 Хто з дітей правильно записав непарні числа між 47 і 60?

49, 51, 53,
55, 57, 59

48, 49, 50, 51, 52, 53,
54, 55, 56, 57, 58, 59

3 Змініть у кожному числі кількість одиниць так, щоб воно стало непарним.

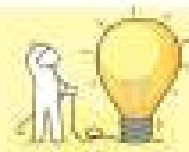
+1	58 → ...	20 → ...	86 → ...	44 → ...	66 → ...
-3	50 → ...	94 → ...	78 → ...	16 → ...	22 → ...

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Запишіть парні числа п'ятого десятка.

● Запишіть за порядком непарні числа від 61 до 79.

61, ■, ■, ■, ■, ■, ■, ■, ■, 79.

5 Підтвердіть або спростуйте схеми, склавши рівності.

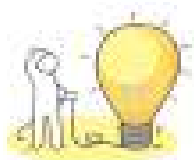
1) Парне число і парне число → парне число.

2) Непарне число і парне число → парне число.

3) Непарне число і непарне число → непарне число.

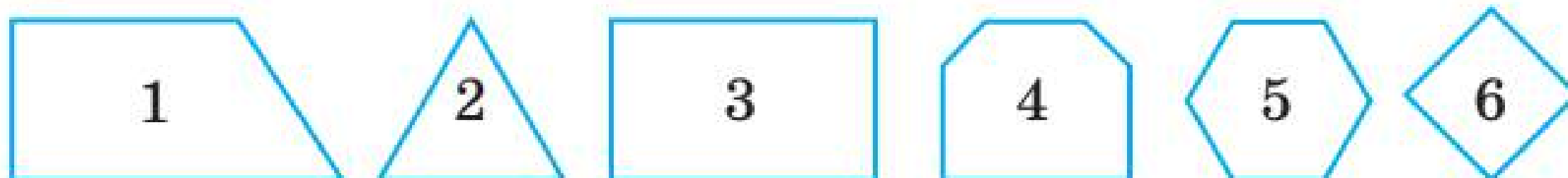
6 Побудуйте в зошиті відрізок, довжина якого — непарне число, яке менше за 10 см, але більше за 2 см.

Трикутник. Чотирикутник

1 Пригадайте, що називають відрізками; ламаними.

2 Назвіть номери замкнених ламаних із чотирьох ланок.

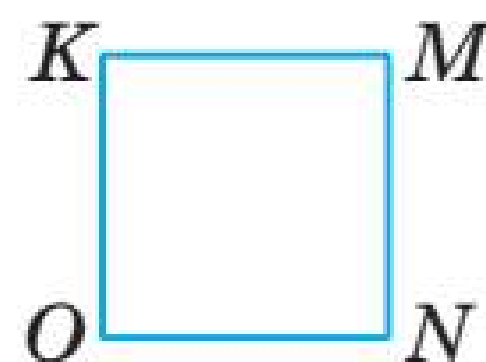
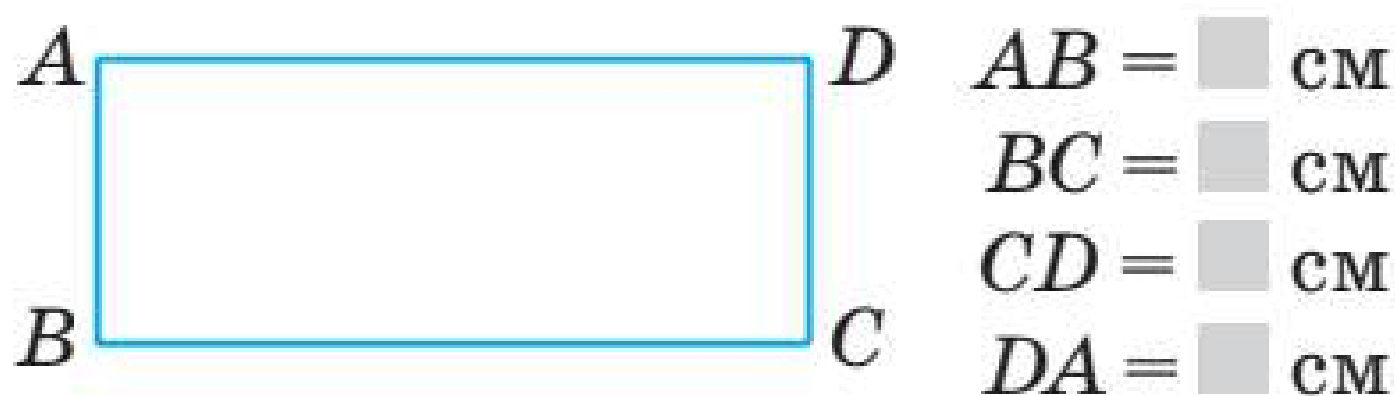

3 За аналогією поясніть, як утворити чотирикутник.

Трикутник — геометрична фігура, яка утворена замкненою ламаною із трьох ланок.

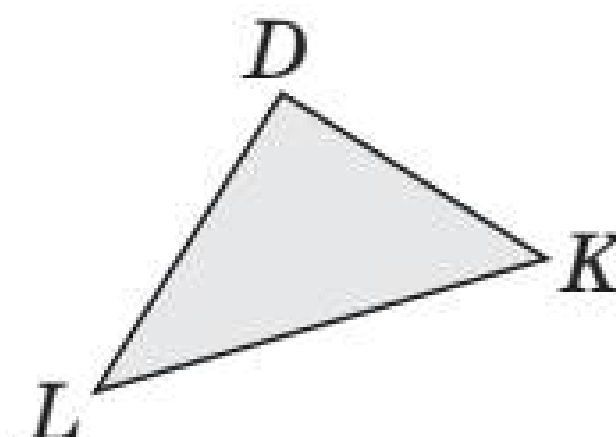
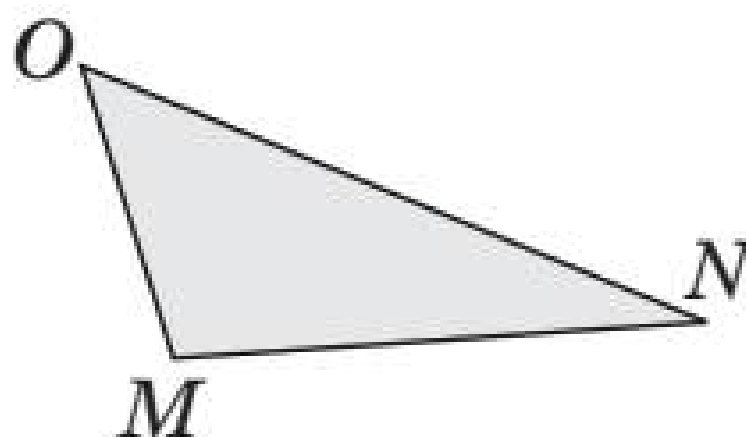
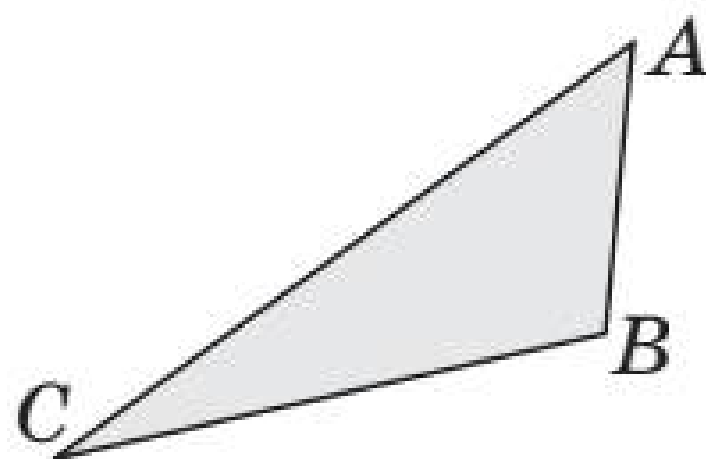
4 Виміряйте довжини сторін чотирикутників і запишіть результати вимірювань.

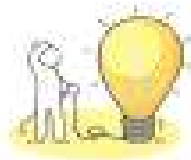

Чотирикутник, у якого всі кути прямі і протилежні сторони попарно рівні, — це **прямокутник**.

Прямокутник, у якого всі сторони між собою рівні, називають **квадратом**.

5 За допомогою косинця знайдіть трикутник із прямим кутом. Назвіть його.

6 Побудуйте прямокутник $ABCD$ зі сторонами 6 см і 4 см і квадрат $KPLM$ зі стороною 5 см.

7 Знайди значення буквених виразів:

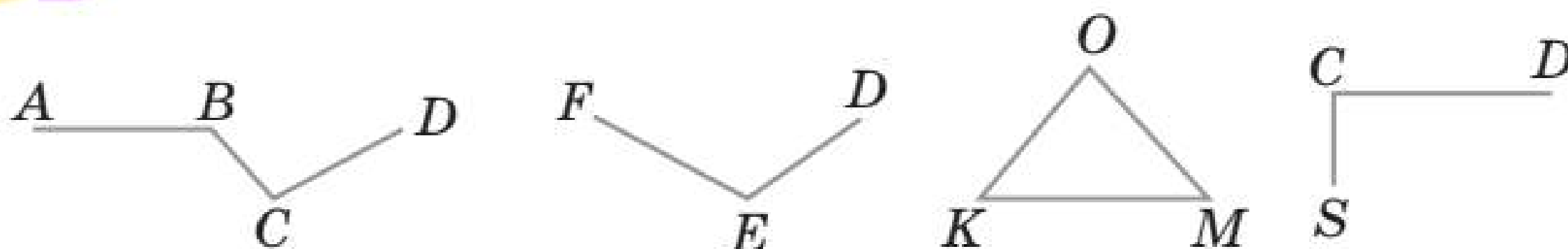
$40 - c$, якщо $c = 20$, $c = 5$.

$(k + 5) - 8$, якщо $k = 7$, $k = 9$,

Периметр многокутників

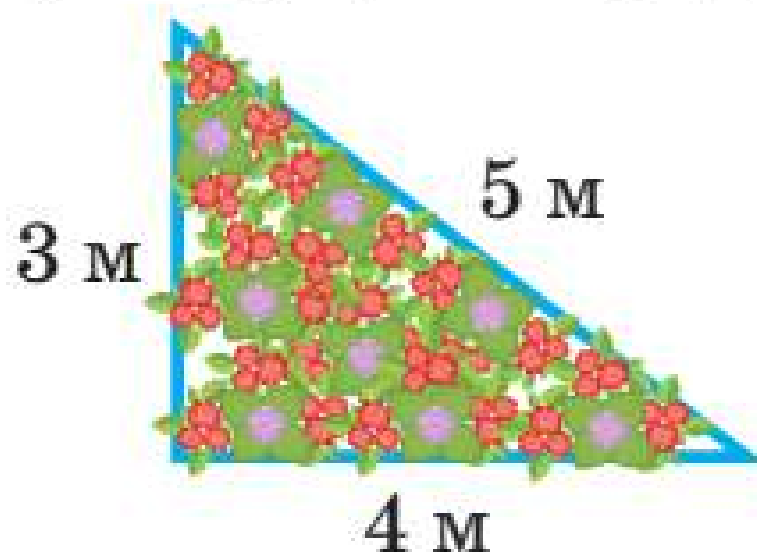

1 Випиши назву замкненої ламаної. Яку фігуру вона утворила?

2 Прочитайте задачу та пояснення її розв'язання.

Для огородження трикутної клумби треба встановити паркан. Довжина першої сторони клумби 3 м, другої 4 м і третьої — 5 м. Скільки метрів паркану потрібно, щоб огородити клумбу?

Периметр многокутника (P) — це сума довжин усіх його сторін.

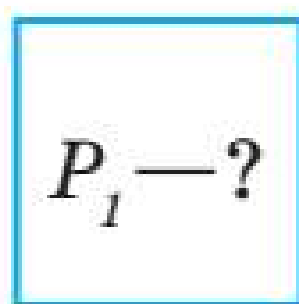
Міркуємо так: щоб визначити довжину паркану, нам треба обчислити суму довжин усіх сторін трикутної клумби, тобто знайти його периметр. Складаємо вираз і обчислюємо його значення: $3 \text{ м} + 4 \text{ м} + 5 \text{ м} = 12 \text{ м}$.

Відповідь: потрібно 12 м паркану.

Отже, ми обчислили периметр трикутного паркану.

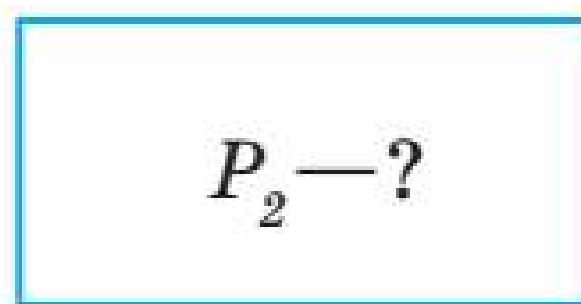
3 За схемами обчисліть периметр кожного прямокутника.

2 см

$$P_1 = 2 + \blacksquare + \blacksquare + \blacksquare$$

$$P_1 = \blacksquare \text{ (см)}$$

4 см

2 см

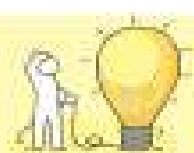
$$P_2 = 4 + 2 + \blacksquare + \blacksquare$$

$$P_2 = \blacksquare \text{ (см)}$$

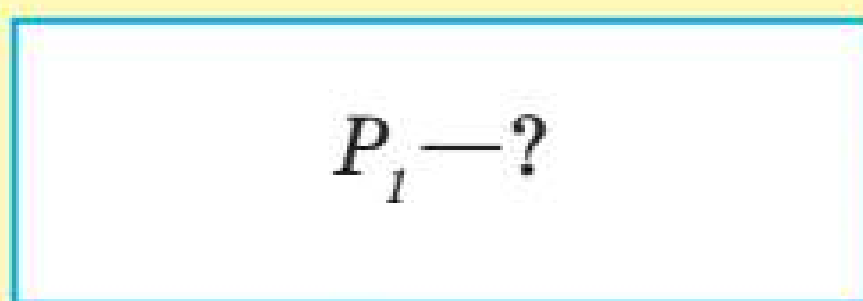
4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Накресліть прямокутник зі сторонами 3 см і 1 см. Обчисліть його периметр.

● За даними попередньої вправи з'ясуйте, у якої фігури периметр більший. Запишіть як нерівність.

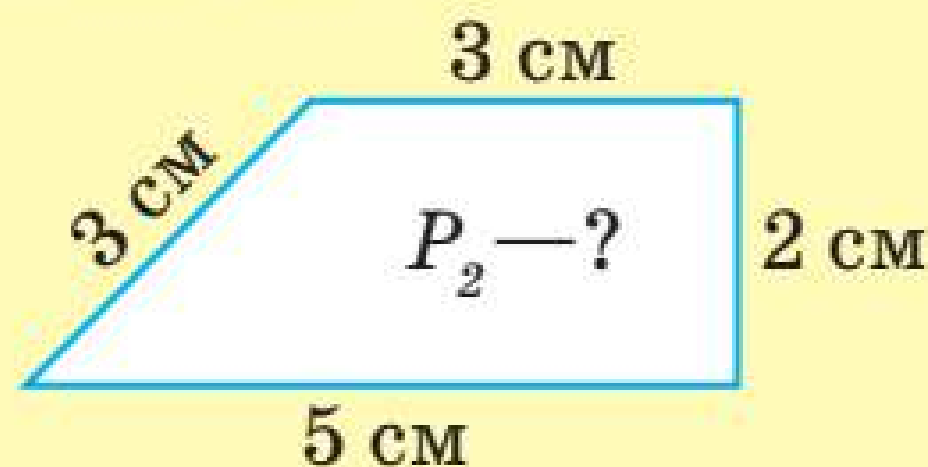

5 Обчисліть периметр кожного многокутника.

2 см

6 см

2 см

5 см

6 Запиши в поданих одиницях вимірювання.

$$1 \text{ дм} = \blacksquare \text{ см}$$

$$10 \text{ дм} = \blacksquare \text{ м}$$

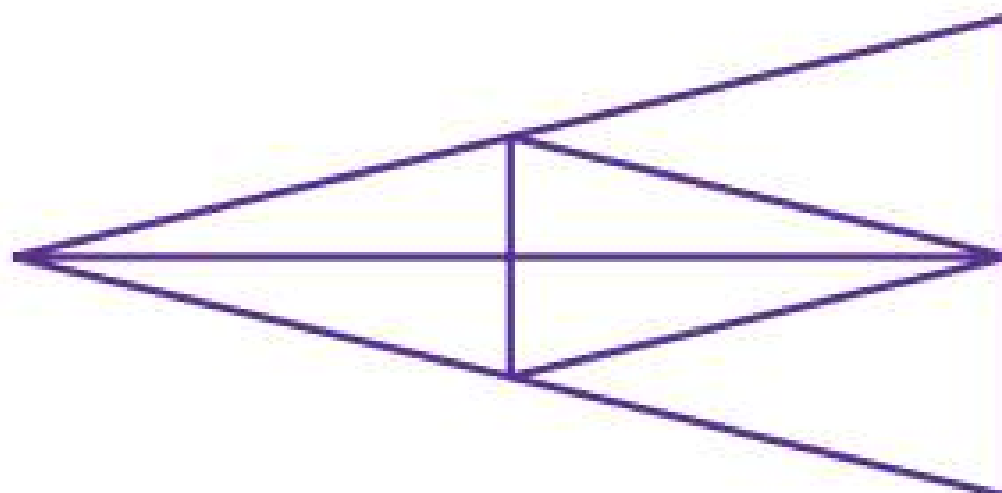
$$1 \text{ м} = \blacksquare \text{ см}$$

$$1 \text{ год} = \blacksquare \text{ хв}$$

$$1 \text{ грн} = \blacksquare \text{ к.}$$

$$100 \text{ кг} = \blacksquare \text{ ц}$$

7 Скільки трикутників на малюнку?

Складені задачі на додавання суми до числа

1 Доповніть рівності.

$$6 + (5 + 4) = 6 + 9 = \square$$

$$6 + (5 + 4) = (6 + 4) + 5 = \square$$

Додавати два доданки до числа можна по-різному.

2 Поставте запитання до простих задач. Розв'яжіть.

На першій зупинці в автобус зайшло 7 пасажирів, а на другій — ще 2 пасажирів. Скільки... ?

В автобусі їхало 20 пасажирів. На зупинках в автобус зайшло 9 пасажирів. Скільки... ?

3 Розв'яжіть задачу з двома запитаннями.

В автобусі їхало 10 пасажирів. На першій зупинці в автобус зайшло 8 пасажирів, а на другій — 1 пасажир. Скільки пасажирів зайшло в автобус на зупинках? Скільки всього пасажирів стало в автобусі?

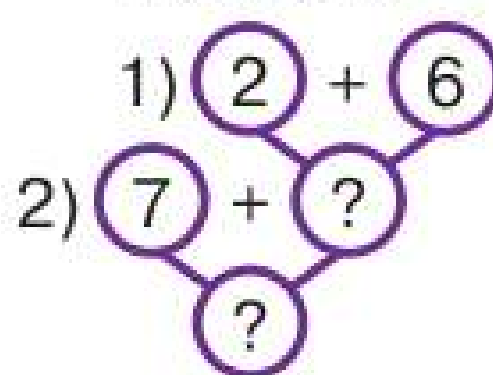
4 Розв'яжіть задачу про сливові і вишневі дерева. Складіть вираз на дві дії.

Було — 7 д.

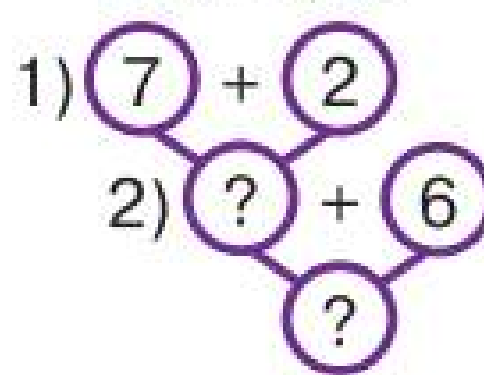
Посадили — 2 д. і 6 д.

Стало — ?

I спосіб

II спосіб

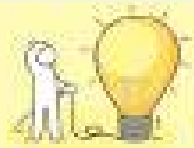
5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть числами і розв'яжіть задачу.

Було — $\square$
Купили — $\square$ і $\square$
Стало — ? (м'ячів)

● Розв'яжіть задачу за схемою виразу.

Сиділо — 4
Прилетіло — 8 і 2
Стало — ? (птиць)
 $(\square + \square) + \square$

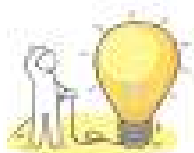

6 Розв'яжіть задачу зручним для себе способом.

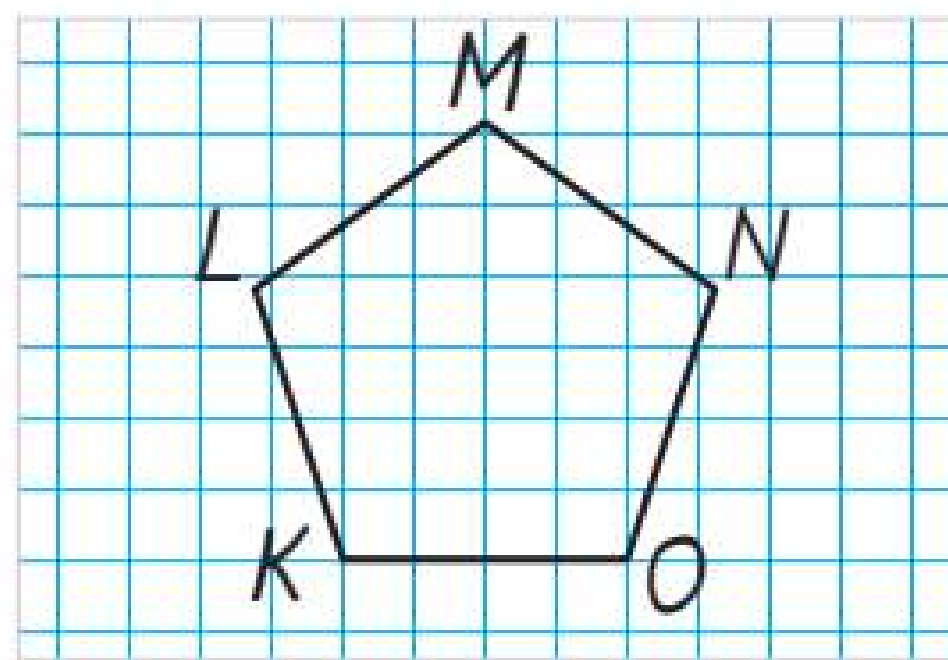
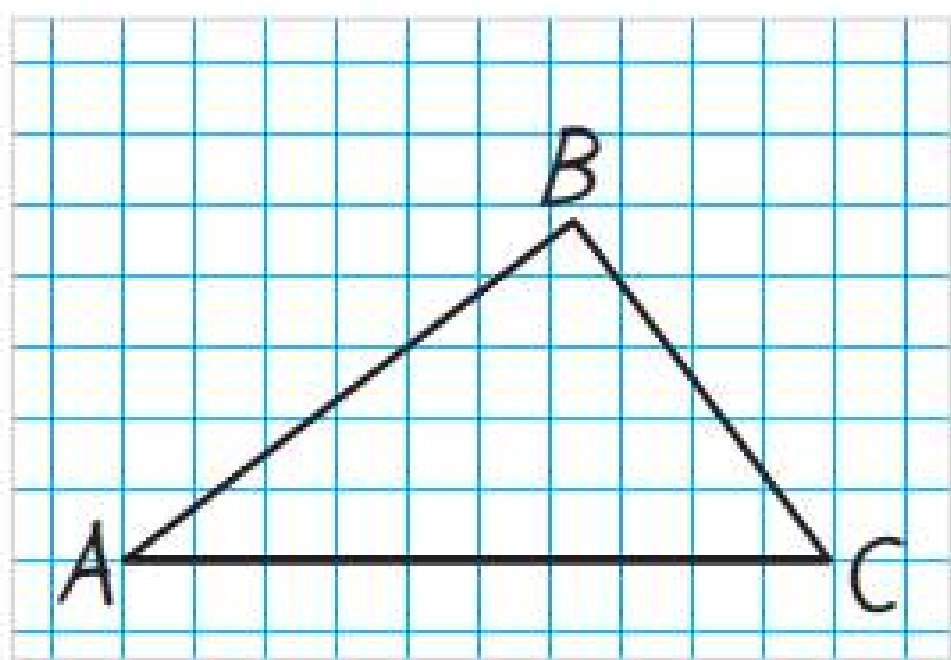
Тарас мав 50 грн. Тато дав йому 20 грн, а потім мама дала йому ще 10 грн. Скільки гривень стало в Тараса?

7 За малюнками складіть нерівності з іменованими числами.

8 Виміряйте сторони фігур. Обчисліть периметр кожної.

Складені задачі на віднімання суми від числа

1 Розгляньте записи і поясніть різні способи віднімання.

$$12 - (7 + 2) = 12 - 9 = \blacksquare$$

$$12 - (7 + 2) = (12 - 7) - 2 = \blacksquare$$

$$12 - (7 + 2) = (12 - 2) - 7 = \blacksquare$$

Можна віднімати не суму від числа, а окремо доданки.

2 Розв'яжіть задачу з двома запитаннями.

У парку треба було посадити 50 кленів. Першого дня посадили 10 кленів, а другого — 30. Скільки кленів посадили? Скільки кленів залишилося посадити?

3 Розв'яжіть задачу двома способами.

У швачки було 40 м тканини. Вона використала спочатку 20 м тканини, а потім іще 10 м. Скільки метрів тканини залишилося у швачки?

I спосіб

1) $20 + 10 = \square$

2) $40 - \square = \square$

II спосіб

1) $40 - 20 = \square$

2) $\square - 10 = \square$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

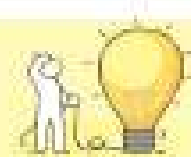
●● Доповніть числами і розв'яжіть задачу.

Було — $\square$
Продали — $\square$ і $\square$
Залишилося — ?

● Розв'яжіть задачу за схемою виразу.

Гралоя — 12
Пішло — 3 і 4
Залишилося — ?

$\square - (\square + \square)$

5 Розв'яжіть задачу зручним для себе способом.

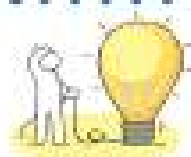
У крамниці було 80 кг огірків і помідорів разом. Продали 20 кг огірків і 30 кг помідорів. Скільки кілограмів цих овочів залишилося в крамниці?

6 Поставте дужки так, щоб виконувалися рівності.

$7 - 3 + 3 = 1$

$10 - 7 + 2 = 1$

Складені задачі на додавання числа до суми

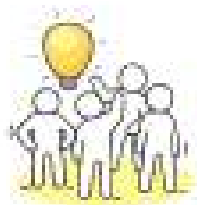

1 Поясніть способи додавання. Завершіть обчислення.

I спосіб. $(4 + 5) + 2 = 9 + 2 = \square$

II спосіб. $(4 + 5) + 2 = (4 + 2) + 5 = 6 + 5 = \square$

III спосіб. $(4 + 5) + 2 = (5 + 2) + 4 = 7 + 4 = \square$

2 Поставте запитання до простих задач.

У коробці було 2 простих олівці і 4 кольорові. Скільки ... ?

У коробці було 6 олівців. До неї поклали ще 7. Скільки ... ?

3 Розгляньте способи розв'язання. Доповніть числами.

На гілці сиділо 3 синиці і 7 горобців. До них прилетіли ще 2 птахи. Скільки птахів стало сидіти на гілці?

I спосіб

1) $3 + 7 = \blacksquare$

2) $\blacksquare + 2 = \blacksquare$

II спосіб

1) $3 + 2 = \blacksquare$

2) $\blacksquare + 7 = \blacksquare$

III спосіб

1) $7 + 2 = \blacksquare$

2) $\blacksquare + 3 = \blacksquare$

4 Прочитайте задачі. Визначте, яка з них проста, але містить зайві дані. Розв'яжіть складену задачу.

На тарілці лежало 7 груш і 5 яблук. Доклали ще 3 фрукти. Скільки фруктів стало на тарілці?

На тарілці лежало 7 груш і 5 яблук. Доклали ще 3 яблука. Скільки яблук стало на тарілці?

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

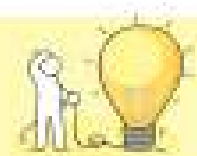
●● Доповніть даними і запитанням задачу. Розв'яжіть.

Було — $\blacksquare$ і $\blacksquare$
 Приїхало — $\blacksquare$ автовок
 Стало — $\blacksquare$ (авт.)

● Розв'яжіть задачу за схемою виразу.

Було — 4 і 3
 Привезли — 10 іграшок
 Стало — ? (ігр.)

$(\blacksquare + \blacksquare) + \blacksquare$

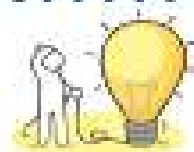

6 У Дмитра було 20 грн купюрою і 10 грн монетою. Йому дали ще 50 грн купюрою. Скільки грошей стало в Дмитра?

7 Поміркуйте і дайте відповідь на запитання.

Братові 6 років, а сестрі — 4. Скільки років буде братові, коли сестрі виповниться 10 років?

Складені задачі на віднімання числа від суми

1 Поясніть способи віднімання. Завершіть обчислення.

I спосіб. $(3 + 6) - 2 = 9 - 2 = \square$

II спосіб. $(3 + 6) - 2 = (3 - 2) + 6 = \square + \square = \square$

III спосіб. $(3 + 6) - 2 = 3 + (6 - 2) = \square + \square = \square$

2 Розв'яжіть задачі, пояснюючи дії.

А. На кущі сиділо 4 синиці і 8 горобців. Прилетіло ще 2 птахи. Скільки птахів стало сидіти на кущі?

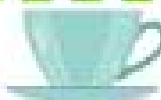
1) $\square + \square = \square$ (пт.); 2) $\square + \square = \square$ (пт.).

Б. На кущі сиділо 4 синиці і 8 горобців. Полетіли 2 птахи. Скільки птахів залишилося на кущі?

1) $\square + \square = \square$ (пт.); 2) $\square - \square = \square$ (пт.).

3 Розв'яжіть задачі, склавши вирази на дві дії.

Задача 1		
Було	12 чашок	
Купили	3 ч.	5 ч.
Стало	?	

Задача 3		
Було	12 чашок	
Розбили	3 ч.	5 ч.
Залишилося	?	

Задача 2		
Було	5 ч.	7 ч.
Розбили	4 чашки	
Залишилося	?	

Задача 4		
Було	2 ч.	3 ч.
Купили	8 чашок	
Стало	?	

4 Розв'яжіть задачу. Поставте опорні запитання.

У саду росло 8 яблунь і 9 слив. 7 слив восени обробили засобом від шкідників. Скільки дерев залишилось обробити?

5 Складіть і розв'яжіть задачу.

$$(\square + \square) - \square$$

6 Знайдіть закономірність і відновіть ряд.

4, 5, 8, 9, $\square$, $\square$, 16, $\square$, $\square$, $\square$, $\square$, 25.

7 Обчисліть. Поясніть, як дужки вплинули на результати.

$$(60 + 10) - 20$$

$$80 - (50 + 20)$$

$$20 + (70 - 40)$$

$$60 + 10 - 20$$

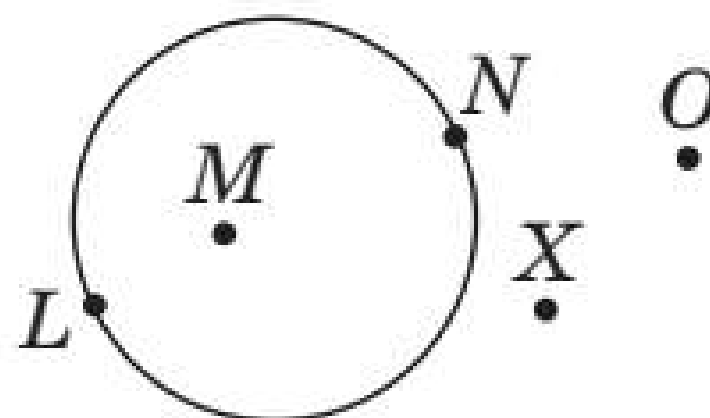
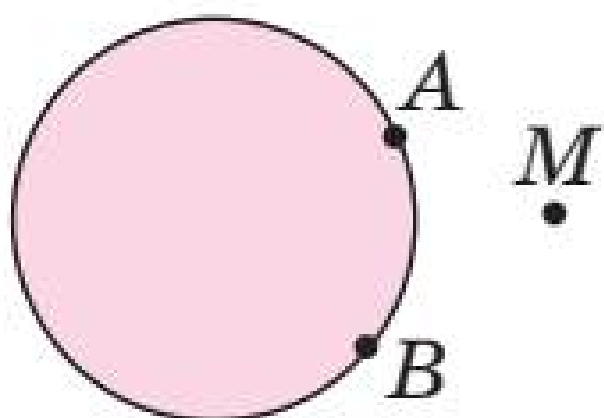
$$80 - 50 + 20$$

$$20 + 70 - 40$$

Побудова геометричних фігур і обчислення периметра многокутників

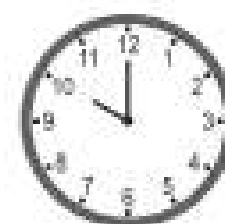
1 Запишіть точки, які належать колу; колу.

2 Довжина прямокутника — 6 см, а ширина — на 2 см менше. Обчисліть ширину прямокутника та побудуйте його.

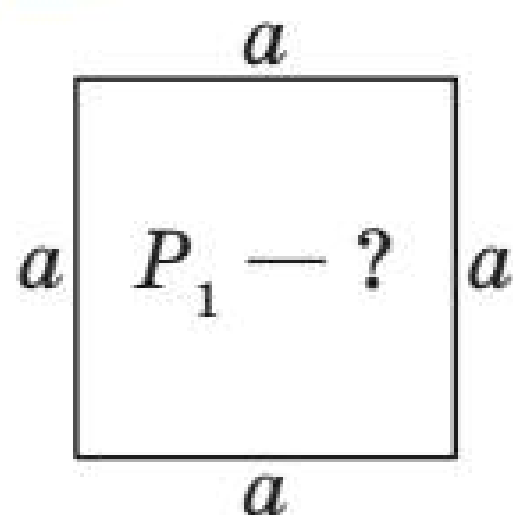

3 Побудуйте в зошиті площинні геометричні фігури, на які схожі подані предмети.

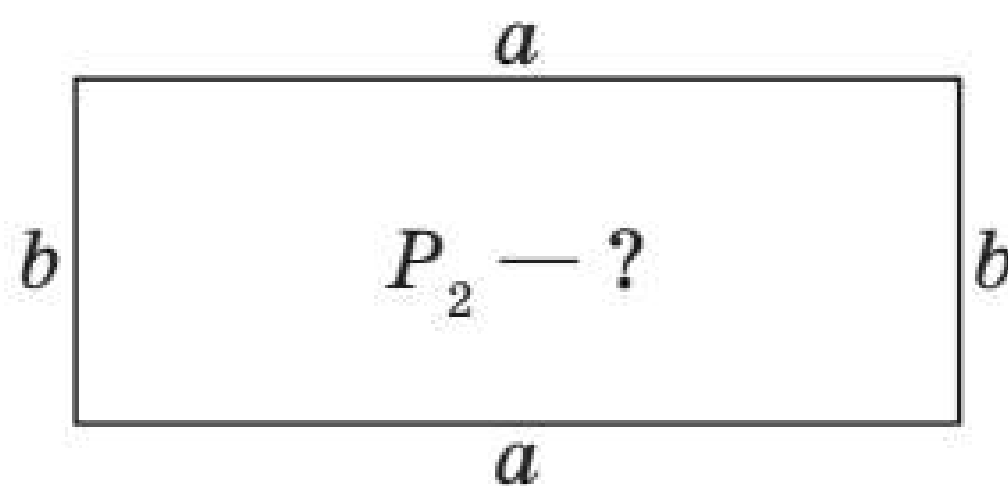

4 Обчисліть периметр кожної фігури.

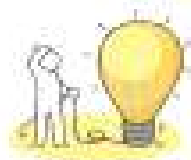
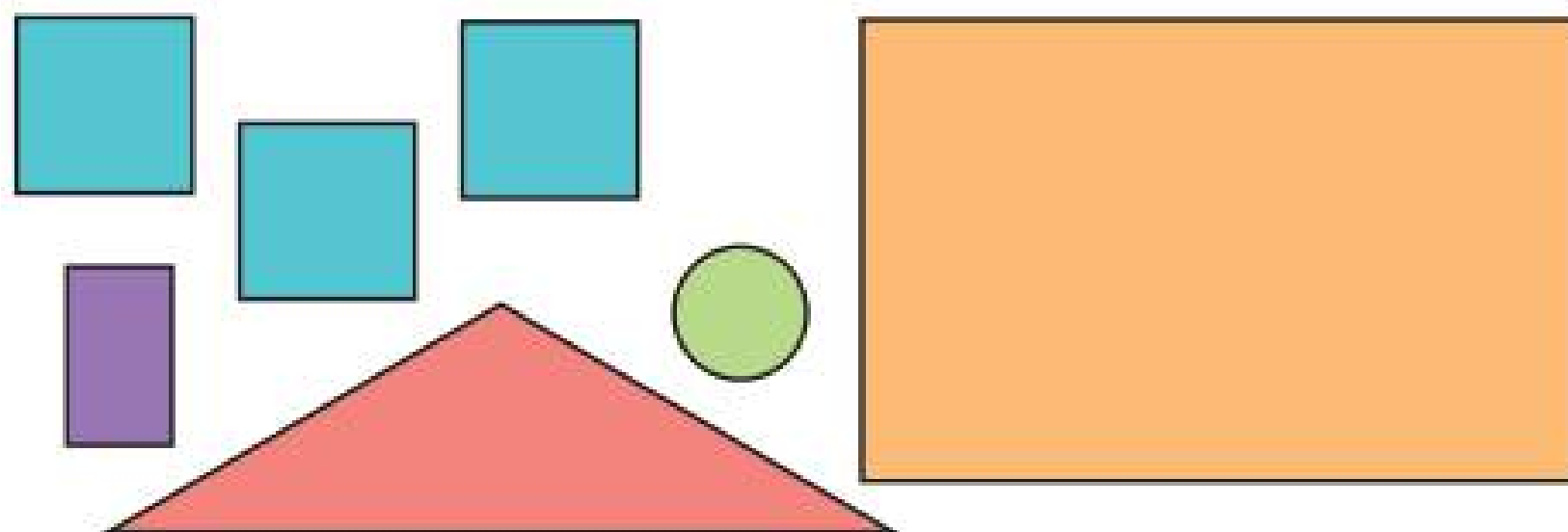
$$a = 3 \text{ дм}$$

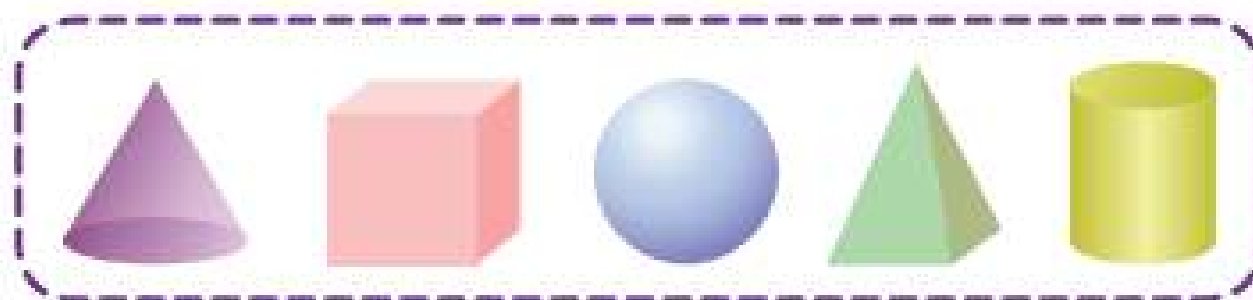
$$a = 5 \text{ м}, b = 2 \text{ м}$$

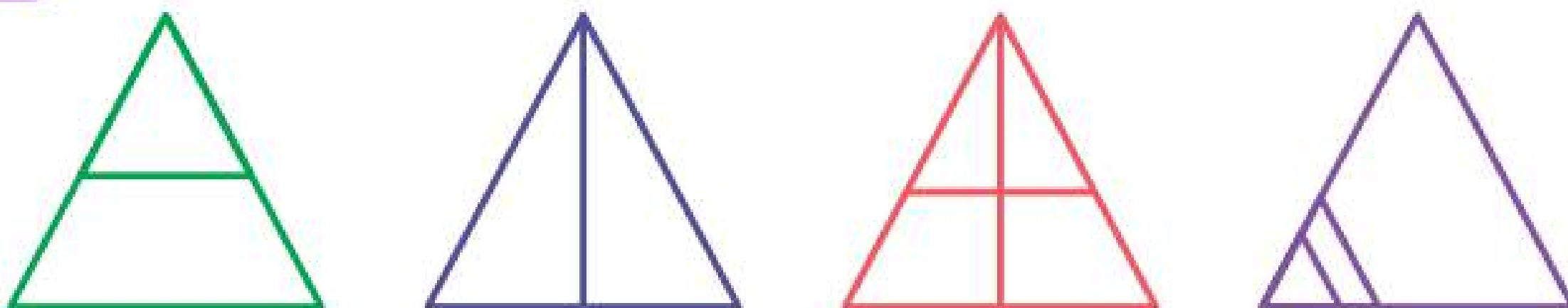
5 Змодельюйте будинок, частинами якого можуть бути такі геометричні фігури. Побудуйте їх на кольоровому папері (розміри обирайте самостійно), виріжте і наклейте у ви значеній вами комбінації на білому аркуші паперу.

6 Пригадайте назви об'ємних фігур. Назвіть предмети, які на них схожі.

7 Полічіть трикутники на кожному малюнку.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо з розділу 1

Квест «Україна — моя Батьківщина»

1. $8 + (9 - 3)$

2. $12 - c$, якщо $c = 8$.

3. $(30 + 40) - 10$

4. За чверть шоста
вечора — це 17:15
чи 17:45?

СТАРТ

Мукачеве

Львів

Луцьк

Івано-
Франківщина

Кам'янець-
Подільський

Одещина

5. У поїзді 9 купейних вагонів, а плацкартних —
на 2 менше. Скільки всього вагонів у поїзді?

6. Яке значення температури повітря притаманне
липневому дню в Україні: -3°C чи $+25^{\circ}\text{C}$?

7. Довжина шафи 3 м. Скільки таких шаф стане
вздовж 10-метрової стіни?

8. Який периметр трикутника, сторони якого
завдовжки 2 см, 5 см і 8 см?

9. Довжина сторони квадратного
курня 10 м. Який його периметр?

Цікаве про
Україну —
на картках!

інструкція

- Кидайте по черзі гральний кубик і рухайтесь від старту до фінішу.
- Виконуйте завдання, якщо фішка стала на число.
- Читайте про видатне місце в Україні, біля якого кружечок із числом.
- Діліться враженнями з однокласниками.

● — на 2 кроки вперед;

● — на 3 кроки назад;

● — поверніться до останнього невиконаного завдання.

10. Скільки днів у березні?

11. Де зображено круг — зліва чи справа?

12. Скільки кілограмів в 1 центнері?

13. Назвіть непарне число.
18, 20, 22, 23, 24, 26, 28, 30.

14. Запишіть правильно.
 $11 - 7 > 12 - 8$

РОЗДІЛ 2. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100

Додавання двоцифрових чисел у виразах вигляду $63 + 35$

1 Подайте числа 84, 65, 42 і 91 як суми розрядних доданків.

2 Збільште на 20 числа 10, 30, 40, 50, 60, 80.

Збільште на 3 числа 5, 7, 8, 9, 2, 4.

3 Обчисліть за підказками. Прокоментуйте.

$$\begin{array}{r} 60 \quad 7 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 67 + 20 = 80 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 60 \quad 7 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 67 + 2 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 52 + 30 \quad 23 + 40 \\ 52 + 3 \quad 23 + 4 \end{array}$$

4 Розгляньте порозрядний спосіб обчислення і частинами. Виконайте додавання.

$$\begin{array}{r} 46 + 23 = 60 + 9 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 46 + 23 = 66 + 3 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 25 + 34 \\ 32 + 61 \end{array}$$

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Відшукайте помилки. Запишіть правильно.

$$37 + 21 = 56$$

$$42 + 34 = 76$$

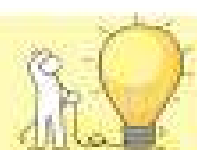
$$27 + 32 = 69$$

$$35 + 21 = 56$$

● Завершіть обчислення.

$$62 + 34 = (60 + 30) + (2 + 4)$$

$$35 + 41 = (35 + 40) + 1$$

6 Обчисліть зручним способом.

$$54 + 22$$

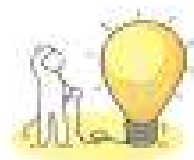
$$45 + 32$$

$$63 + 15$$

$$17 + 62$$

$$38 + 41$$

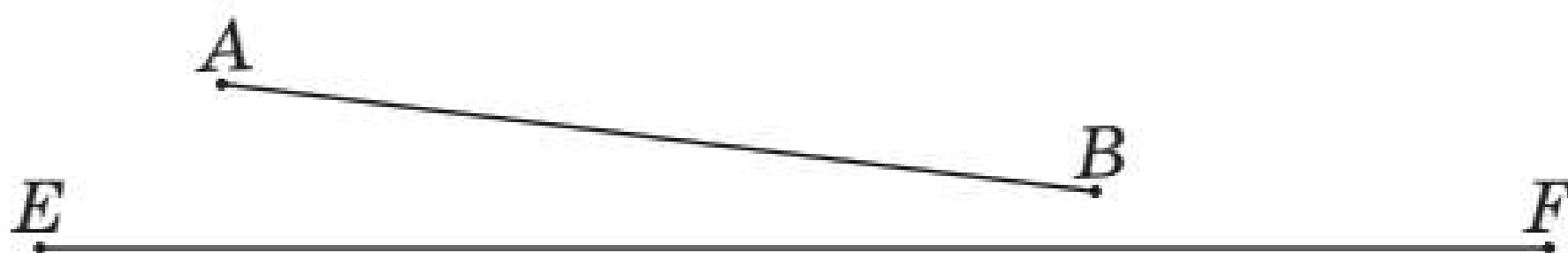
$$84 + 12$$

7 Розв'яжіть задачу. Складіть вираз на дві дії.

У першому кошику було 23 гриби, у другому — на 11 більше. Скільки грибів було у двох кошиках разом?

8 Виміряйте довжину кожного з відрізків. Порівняйте.

Віднімання двоцифрових чисел у виразах вигляду $46 - 23$

1 Зменште на 10 числа 40, 80, 60, 70, 50, 90.

Зменште на 2 числа 2, 6, 5, 9, 8, 7.

2 Поясніть, як виконували віднімання. Обчисліть.

$$\begin{array}{lll} 67 - 2 = 60 + (7 - 2) = 60 + \square = \square & 85 - 3 & 85 - 30 \\ 67 - 20 = (60 - 20) + 7 = \square + 7 = \square & 98 - 6 & 98 - 60 \end{array}$$

3 Розгляньте порозрядний спосіб обчислення і частинами. Виконайте віднімання.

$$\begin{array}{lll} 36 - 24 = 10 + 2 = \square & 36 - 24 = 16 - 4 = \square & 69 - 44 \\ & & 56 - 32 \end{array}$$

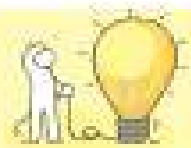
4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

● Відшукайте помилку. Запишіть правильно.

$$34 - 21 = 13 \quad 96 - 34 = 72 \quad 58 - 44 = 14$$

● Виконайте віднімання за підказками.

$$\begin{array}{lll} 67 - 24 = 40 + 3 = \square & 38 - 26 & 75 - 52 \end{array}$$

5 Обчисліть значення виразів зручним для вас способом.

$69 - 23$

$74 - 32$

$33 + 45$

$16 + 52$

$87 - 54$

$69 - 15$

$21 + 46$

$62 + 25$

6 Обчисліть значення буквеного виразу.

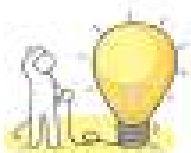
$97 - k, \text{ якщо } k = 12, k = 45.$

7 Розв'яжіть задачу. Складіть вираз на дві дії.

За чохол для смартфона заплатили 65 грн, а за брелок — на 32 грн менше. Скільки заплатили за все?

Додавання двоцифрових чисел у виразах вигляду $67 + 3$; $27 + 43$

1 Подайте числа 72, 44, 95, 53 як суми розрядних доданків.

2 Виконайте додавання круглих чисел.

$60 + 20$

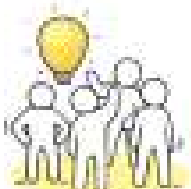
$20 + 30$

$20 + 20$

$30 + 50$

$70 + 20$

$10 + 50$

3 Поясніть, як виконували додавання. Обчисліть.

$67 + 3 = 60 + 10 = \blacksquare$

$27 + 43 = 60 + 10 = \blacksquare$

$25 + 5 = \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$

$42 + 48 = \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть другим доданком.

$38 + \blacksquare = 40$

$65 + \blacksquare = 70$

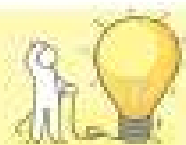
$41 + \blacksquare = 80$

● Виконайте додавання за підказками.

$56 + 4$

$43 + 27$

$32 + 18$

5 Обчисліть.

$$62 + 8$$

$$26 + 44$$

$$34 + 6$$

$$55 + 15$$

$$57 + 3$$

$$42 + 18$$

$$78 + 12$$

$$81 + 9$$

6 Запишіть як рівності на дві дії.

Було —

Витратили —

Залишилося — ?

Було —

Витратили —

Залишилося — ?

7 А. Розгляньте результати опитування учнів 2-Б класу
«Моя улюблена творча справа»

(1 учень / учениця може обрати тільки 1 справу).

Малювання												
Ліплення												
Витинання												
Моделювання												
Кількість учнів	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Б. Дайте відповіді на запитання. Запишіть рівності.

- Скільки всього учнів люблять ліпити, витинати і моделювати? (обчисли зручним способом).
- На скільки більше учнів, що люблять малювати, ніж учнів, які люблять ліпити?
- На скільки менше учнів, які люблять витинати, ніж тих, які люблять моделювати?
- Скільки всього учнів взяли участь в опитуванні?

Складені задачі на різницеве порівняння

1 Порівняйте числа за підказкою.

$$56 > 34 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$39 > 14 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$88 > 73 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$56 - 34 = 22$$

2 Розв'яжіть задачу з двома запитаннями.

У журналі було 48 сторінок. Олег прочитав 35 сторінок. Скільки сторінок залишилося прочитати Олегові? На скільки більше сторінок Олег прочитав, ніж йому залишилося прочитати?

3 Розв'яжіть задачу за коротким записом і схемами виразів.

Було — 17 грн

З'їли — 10 грн

Залишилось — ? на ?

$$1) 17 - \blacksquare$$

$$2) 10 - \blacksquare$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть числами і розв'яжіть. Складіть вираз.

Було — $\blacksquare$ грн

Витратили — $\blacksquare$ грн

Залишилося — ? на ?

● Розв'яжіть задачу про витрати за підказками.

Було — 90 грн

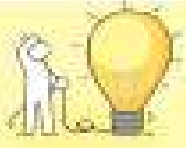
Витратили — 50 грн

Залишилося — ? на ?

$$1) 90 - \blacksquare = \blacksquare \text{ (грн) — залишилося;}$$

$$2) 50 - \blacksquare = \blacksquare \text{ (грн).}$$

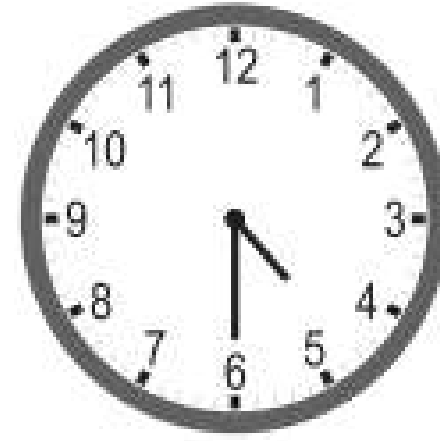
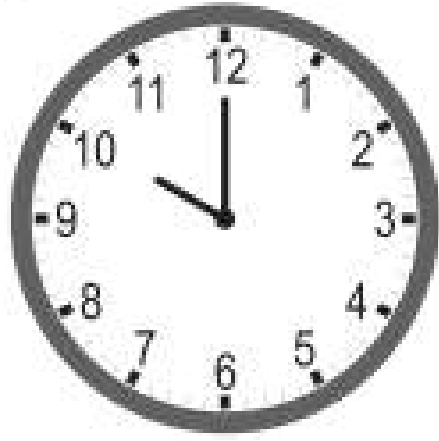
Відповідь:

5 Розв'яжіть задачу. Складіть вираз на 2 дії.

На полиці стояло 38 книжок. Бібліотекарка забрала з полиці 14 книжок. На скільки менше книжок забрала бібліотекарка, ніж залишилось?

6 Визначте час за годинниками. Запишіть для різних частин доби.

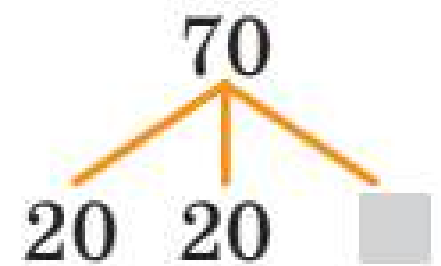
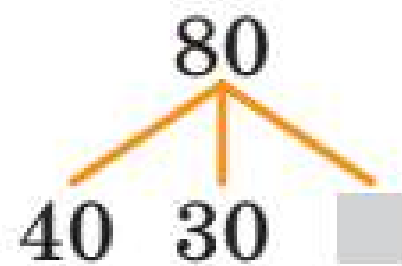
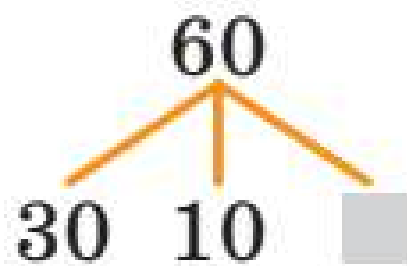
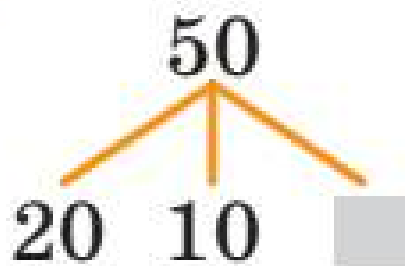

7 Побудуйте прямокутник $ABCD$ зі сторонами 5 см і 4 см. Обчисліть його периметр.

Складені задачі на знаходження третього доданка

1 З'ясуйте, які числа «приховані» за квадратами.

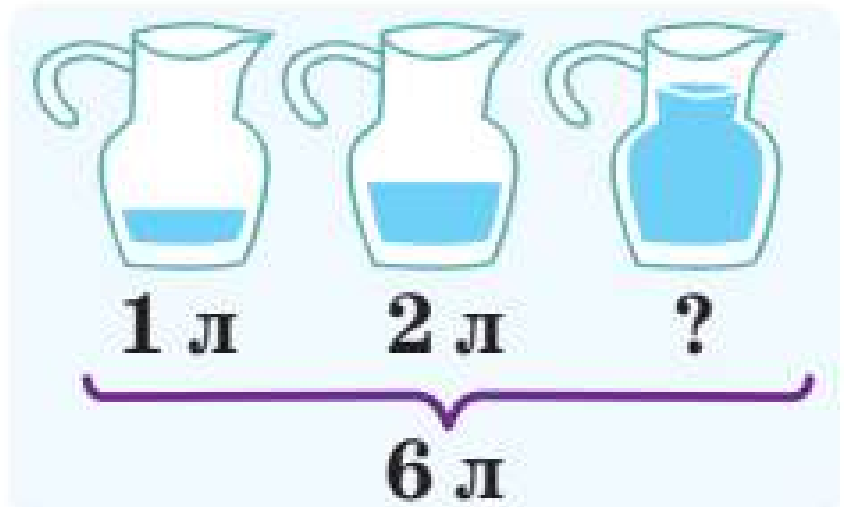
2 Розв'яжіть прості задачі.

У Маринки 8 червоних кульок і 5 зелених. Скільки разом кульок у Маринки?

За ложку і виделку заплатили 76 грн. Ложка коштує 42 грн. Яка ціна виделки?

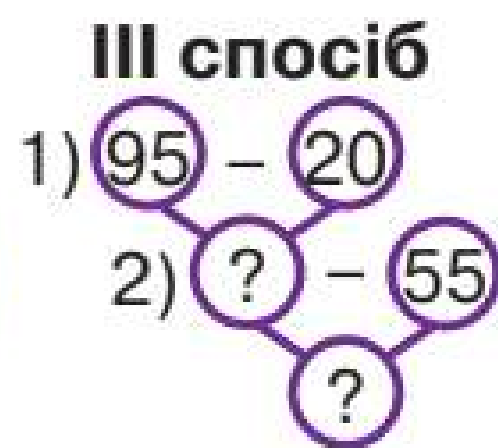
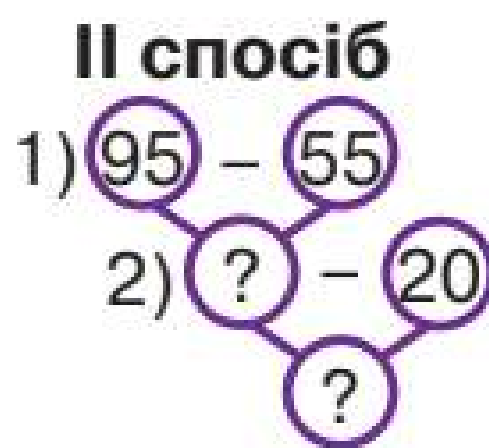

3 Скільки літрів води разом у перших двох глечиках? Скільки літрів води в третьому глечику?

4 Розв'яжіть задачу за коротким записом і схемами.

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

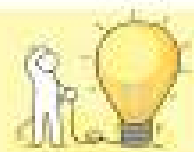
●● Доповніть числовими даними задачі про прочитання книжки. Розв'яжіть виразом на дві дії.

I д. — ■ с.
 II д. — ■ с.
 III д. — ? } 90 с.

● Складіть усно задачу про прочитання книжки. Розв'яжіть і обчисліть вираз.

I д. — 20 с.
 II д. — 40 с.
 III д. — ? } 80 с.

Вираз: $80 - (\text{■} + 40)$

6 Розв'яжіть задачу зручним для себе способом

У парку росло 86 дерев. З них 32 дерева — клени, 14 — ялини, а решта дерев становлять липи. Скільки лип росло в парку?

7 Обчисліть.

$$80 - (40 + 10)$$

$$40 + 30 - 50$$

$$(30 + 40) - 20$$

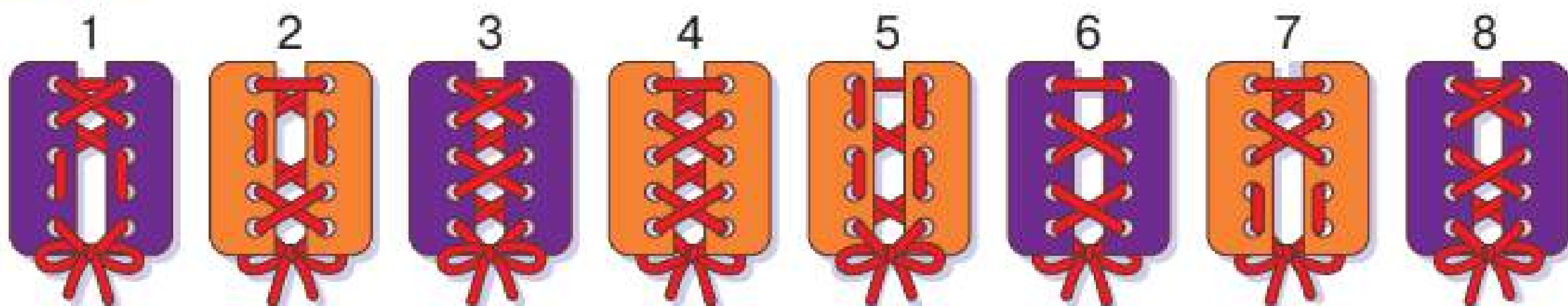
$$30 + (90 - 50)$$

$$60 - (50 - 30)$$

$$80 - 40 - 10$$

8 До кожної шнурівки доберіть зворотний бік (1–7).

Спосіб округлення одного з доданків у виразах вигляду $36 + 9$

1 Поясніть спосіб обчислення. Завершіть.

$$\begin{array}{r} 1 \quad 3 \\ \vee \\ 9 + 4 = (9 + 1) + 3 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \quad 2 \\ \vee \\ 7 + 5 = (7 + 3) + 2 = \square \end{array}$$

2 Обговоріть способи додавання. Завершіть обчислення.

$$24 + 8 = 20 + 12 = \square$$

$$36 + 7 = 30 + 13 = \square$$

$$\begin{array}{r} 6 \quad 2 \\ \vee \\ 24 + 8 = (24 + 6) + 2 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \quad 3 \\ \vee \\ 36 + 7 = (36 + 4) + 3 = \square \end{array}$$

3 Розгляньте, як можна додавати числа **способом округлення** одного з доданків. Прочитайте пам'ятку разом.

$$28 + \overset{+2}{8} = (28 + 10) - 2 = 36$$

$$3\overset{+1}{9} + 7 = (40 + 7) - 1 = \square$$

Пам'ятайте!

При округленні одного з доданків треба від суми відняти стільки одиниць, скільки їх додали для утворення найближчого круглого числа.

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть вираз другим доданком так. Обчисліть способом округлення.

$$44 + \square$$

$$59 + \square$$

$$37 + \square$$

$$28 + \square$$

● Завершіть обчислення виразів пропонованим способом.

$$36 + \overset{+3}{7} = (36 + 10) - \square = \square$$

$$29\overset{+1}{+} 4 = (30 + \square) - \square = \square$$

5 Виконайте обчислення вивченим способом.

$$24 + 9$$

$$38 + 7$$

$$49 + 5$$

$$49 + 6$$

6 Знайдіть значення виразу $a + 19$, якщо $a = 35$.

7 «Перетворіть» прості задачі на складені. Розв'яжіть.

38 грн

?, на 9 грн
дорожче

27 грн

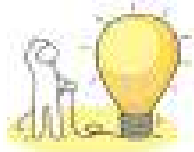

?, на 8 грн
дорожче

8 На яку частину цілого вказа
но на кожному малюнку?

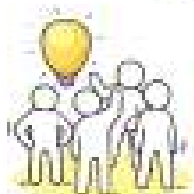
Додавання двоцифрових чисел у виразах вигляду $67 + 25$

1 За зразком запишіть кількість одиниць у кожному розряді чисел.

(36 → 3 дес. 6 од.)

78, 12, 49, 66, 24, 91, 13.

2 Обговоріть способи додавання. Завершіть обчислення.

а) $67 + 8 = \square$

$35 + 6 = \square$

$48 + 9 = \square$

б) $38 + 20 = (30 + 8) + 20 = \square + \square = \square$

3 Розгляньте, як обчислювали вираз $67 + 25$. Прокоментуйте.

І спосіб: $67 + 25 = (60 + 20) + (7 + 5) = 80 + 12 = \square$

ІІ спосіб: $67 + 25 = (67 + 20) + 5 = 87 + 5 = \square$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть рівності другим доданком. Поясніть ваші міркування.

$$48 + \blacksquare = 70$$

$$54 + \blacksquare = 90$$

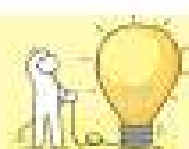
$$32 + \blacksquare = 50$$

$$61 + \blacksquare = 80$$

● Завершіть обчислення пропонованими способами.

$$37 + 28 = (30 + 20) + (7 + 8) = 50 + \blacksquare = \blacksquare$$

$$24 + 59 = (24 + 50) + 9 = \blacksquare + 9 = \blacksquare$$

5 Виконайте обчислення зручним для себе способом.

$$28 + 34$$

$$15 + 26$$

$$34 + 29$$

6 Розв'яжіть задачу. Складіть обернені та розв'яжіть.

Для прикрашання зали до свята купили 35 зелених повітряних кульок, а червоних — на 12 більше. Скільки всього повітряних кульок купили?

7 Знайдіть значення виразу $c + 27$, якщо $c = 24$; $c = 35$; $c = 48$.

Віднімання чисел: вирази вигляду $70 - 4$

1 Запишіть за зразком.

$$40 = 30 + 10$$

$$80 = 70 + \blacksquare$$

$$50 = 40 + \blacksquare$$

$$70 = 60 + \blacksquare$$

$$90 = 80 + \blacksquare$$

$$60 = 50 + \blacksquare$$

2 Обговоріть спосіб віднімання. Обчисліть.

$$\begin{array}{r} 50 \\ 10 \\ \hline \end{array}$$

$$60 - 4 = 50 + (10 - 4) = 50 + 6 = \blacksquare$$

$$40 - 5$$

$$70 - 3 = 60 + (\blacksquare - 3) = \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$$

$$50 - 7$$

$$80 - 6 = 70 + (\blacksquare - 6) = \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$$

$$90 - 8$$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть від'ємником.

$70 - \blacksquare = 64$

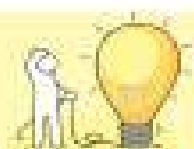
$80 - \blacksquare = 76$

$50 - \blacksquare = 44$

● Виконайте віднімання за підказками.

$40 - 3 = 30 + (10 - 3) = 30 + \blacksquare = \blacksquare$

$90 - 5 = 80 + (\blacksquare - \blacksquare) = \blacksquare$

4 Виконайте обчислення вивченим способом.

$30 - 7$

$40 - 8$

$20 - 5$

$60 - 7$

5 Укажіть порядок дій і виконайте обчислення.

$(40 - 5) + (40 - 6)$

$50 + (30 - 4) - 70$

$95 - (60 + 10) + 8$

$15 + 40 - 20 + 35$

6 Розв'яжіть задачу.

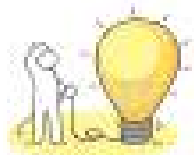

— 40 кг

— ?, на 7 кг менше

} ?

$(\blacksquare - \blacksquare) + \blacksquare$

7 Побудуйте ламану $ABCDE$ завдовжки 9 см. Виміряйте кожну ланку та запишіть її довжину.

Віднімання двоцифрових чисел у виразах вигляду $50 - 37$

1 Складіть вирази та обчисліть їхні значення.

$$\begin{array}{c} 7 \\ 40 - 5 \\ 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 7 \\ 50 - 8 \\ 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 7 \\ 60 - 8 \\ 9 \end{array}$$

2 Розгляньте спосіб віднімання. Обчисліть.

$$50 - 37 = 50 - (30 + 7) = (50 - 30) - 7 = \square - \square = \square$$

$$40 - 26$$

$$80 - 13$$

$$70 - 34$$

$$90 - 56$$

$$60 - 52$$

$$50 - 27$$

3 За підказками знайдіть невідомі компоненти дій.

$$\square - 25 = 5$$

$$\square - 17 = 13$$

$$\square - 23 = 37$$

$$50 - \square = 5$$

$$60 - \square = 34$$

$$90 - \square = 69$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть невідомий компонент віднімання.

$$50 - \square = 36$$

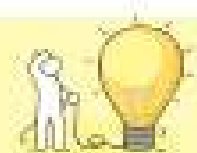
$$60 - \square = 25$$

$$70 - \square = 42$$

● Обчисліть за підказками.

$$80 - 45 = (80 - 40) - \square = \square$$

$$50 - 24 = 30 - \square = \square$$

5 Виконайте віднімання вивченим способом.

$$90 - 38$$

$$40 - 23$$

$$70 - 35$$

$$60 - 42$$

$$80 - 16$$

$$50 - 37$$

6 Порівняйте іменовані числа.

$$1 \text{ м} \bigcirc 1 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} \bigcirc 1 \text{ см}$$

$$1 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ м}$$

$$2 \text{ дм} \bigcirc 2 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} \bigcirc 3 \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм} \bigcirc 10 \text{ см}$$

7 Обчисліть у зошиті «колові» вирази.

$$30 - 10$$

$$40 + 8$$

$$55 - 12$$

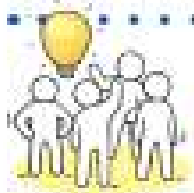
$$60 - 30$$

$$43 - 3$$

$$20 + 35$$

$$48 + 12$$

Перевірка дій додавання і віднімання

1 Пригадайте, як знаходити невідомий доданок.

$$\blacksquare + 30 = 60$$

$$70 + \blacksquare = 90$$

$$\blacksquare + 40 = 80$$

$$\blacksquare + 20 = 70$$

$$60 + \blacksquare = 80$$

$$\blacksquare + 10 = 70$$

2 Розгляньте, як перевірити дію додавання. Доповніть.

Рівності	Перестановка доданків	Віднімання одного з доданків	
$9 + 7 = 16$	$7 + 9 = \blacksquare$	$16 - 7 = \blacksquare$	$16 - 9 = \blacksquare$
$80 + 16 = \blacksquare$	$16 + \blacksquare = \blacksquare$	$\blacksquare - 16 = \blacksquare$	$\blacksquare - 80 = \blacksquare$

Дію додавання можна перевірити відніманням.
А дію віднімання — додаванням.

3 За зразком виконайте перевірку дії віднімання.

$$76 - 24 = 52$$

$$52 + 24 = 76$$

$$40 - 28 = \blacksquare \longrightarrow \blacksquare + 28 = 40$$

$$88 - 61 = \blacksquare$$

$$66 - 32 = \blacksquare$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть невідомі компоненти дій.

$$10 + \blacksquare = 42$$

$$34 + \blacksquare = 89$$

$$56 - \blacksquare = 33$$

● Обчисліть і виконайте перевірку.

$$10 + 36 = \blacksquare \longrightarrow \blacksquare - 10 = \blacksquare$$

$$25 + 17$$

$$90 - 20 = \blacksquare \longrightarrow \blacksquare + 20 = \blacksquare$$

$$84 - 36$$

5 Обчисліть і виконайте перевірку.

$$70 - 38$$

$$60 + 22$$

$$37 - 15$$

$$35 + 44$$

6 На клумбі росте 27 червоних тюльпанів і 33 білих. 40 тюльпанів зрізали. Скільки тюльпанів залишилося на клумбі?

Спосіб округлення від'ємника

1 Пригадайте спосіб обчислення. Доповніть рівності.

$$65 - 40 = (60 - 40) - 5 = \square$$

$$74 - 30$$

$$99 - 20$$

$$32 - 10 = (32 - 2) - 8 = \square$$

$$86 - 50$$

$$68 - 30$$

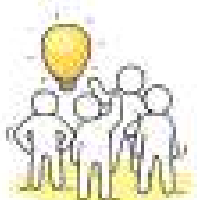
2 Пригадайте спосіб віднімання. Завершіть обчислення.

$$47 - \overset{7}{\underset{2}{\downarrow}}9 = (47 - 7) - 2 = 40 - 2 = \square$$

$$72 - 7$$

$$56 - 8 = (56 - 6) - \square = \square - \square = \square$$

$$64 - 9$$

3 Розгляньте та обговоріть спосіб округлення від'ємника. Завершіть обчислення.

$$47 - \overset{+1}{\mid}9 = (47 - 10) + 1$$

$$74 - \overset{+2}{\mid}8 = (74 - 10) + 2$$

$$35 - \overset{+2}{\mid}8 = (35 - 10) + 2$$

$$65 - \overset{+3}{\mid}7 = (65 - 10) + 3$$

Пам'ятайте!

При округленні від'ємника треба до різниці додати стільки одиниць, скільки їх додали для утворення найближчого круглого числа.

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Відшукайте помилку. Запишіть правильно.

$$23 - 7 = 16$$

$$71 - 9 = 62$$

$$42 - 9 = 34$$

$$57 - 8 = 49$$

● Виконайте обчислення пропонованими способами.

$$63 - \overset{3}{\underset{5}{\downarrow}}8 = (63 - 3) - 5 = \square$$

$$42 - 9 \overset{+1}{\mid} = (42 - 10) + 1 = \square$$

5 Обчисліть зручним способом.

$$84 - 9$$

$$65 - 9$$

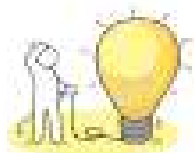
$$72 - 8$$

$$53 - 9$$

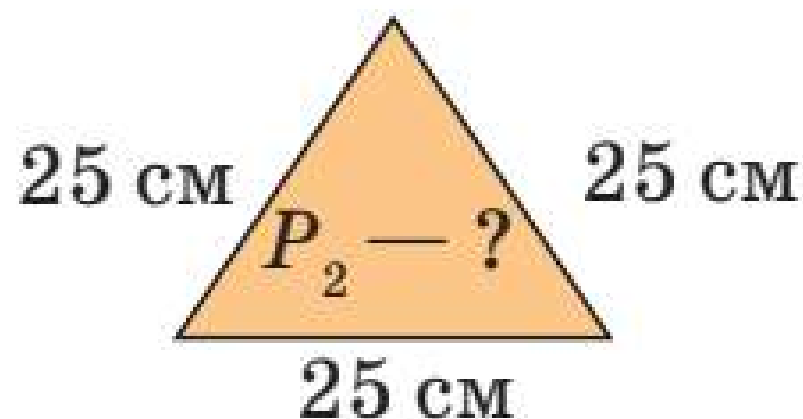
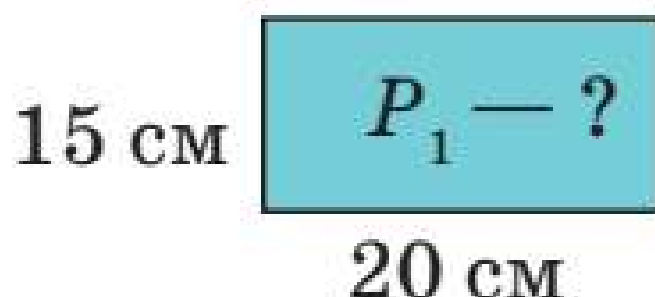

6 Розв'яжіть задачу. Складіть вираз на дві дії.

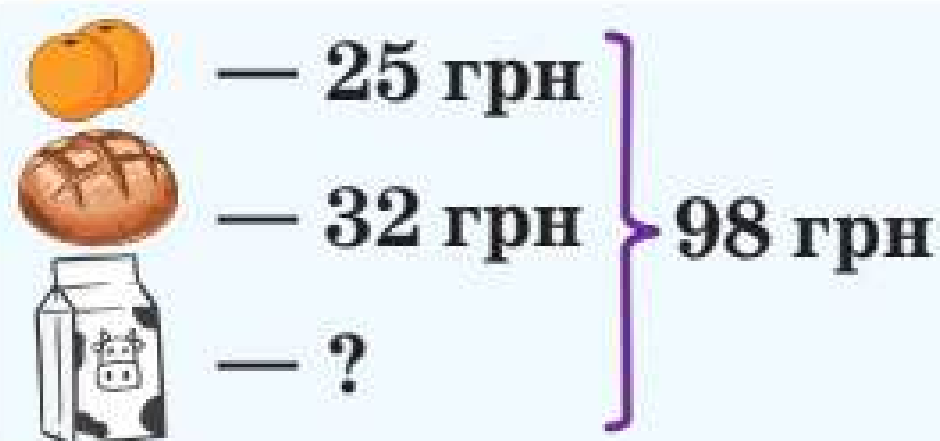
У Віталія 42 грн, у Мирона — на 9 грн менше.
Скільки разом грошей у хлопців?

7 Обчисліть периметр кожної фігури. Назвіть фігуру, у якої периметр більший.

8 Розв'яжіть задачу.
Яку решту отримав покупець з купюри в 100 грн?

Віднімання двоцифрових чисел у виразах вигляду $75 - 28$

1 Обчисліть за зразком.

$$(75 - 20 = (70 - 20) + 5)$$

$$67 - 40 = (\square - \square) + \square$$

$$82 - 60$$

$$74 - 30$$

2 Пригадайте спосіб віднімання. Обчисліть.

$$\begin{array}{r} 4 \quad 3 \\ \swarrow \searrow \\ 54 - 7 = (54 - \square) - \square = \square \end{array}$$

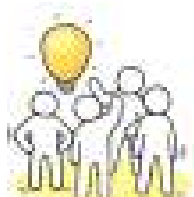
$$67 - 8$$

$$44 - 8$$

$$72 - 8 = (72 - \square) - \square = \square$$

$$82 - 7$$

$$31 - 9$$

3 Розгляньте способи віднімання. Доповніть.

I сп. $75 - 28 = (75 - 20) - 8 = 55 - 8 = (55 - 5) - 3 = \square$

II сп. $75 - 28 = (75 - 30) + 2 = \square + \square = \square$

- 4 Завершіть обчислення запропонованим способом. Обчисліть ще і способом округлення.

$$64 - 37 = (64 - 30) - 7 = \blacksquare \qquad 76 - 29 \qquad 85 - 19$$

- 5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

- Відшукайте помилку. Запишіть правильно.

$$23 - 15 = 8 \qquad 42 - 29 = 13 \qquad 57 - 18 = 35$$

- Виконайте обчислення пропонованими способами.

$$63 - 18 = (63 - 10) - 8 = \blacksquare - \blacksquare = \blacksquare$$

$$42 - 19 = (42 - 20) + 1 = \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$$

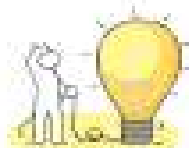
- 6 Обчисліть двома способами.

$$84 - 27 \qquad 65 - 39 \qquad 73 - 48 \qquad 91 - 58$$

- 7 Поставте таке запитання до задачі, щоб вона розв'язувалася двома діями. Розв'яжіть.

У Вікторії 54 грн, а в Марійки — на 28 грн менше.
Скільки ... ?

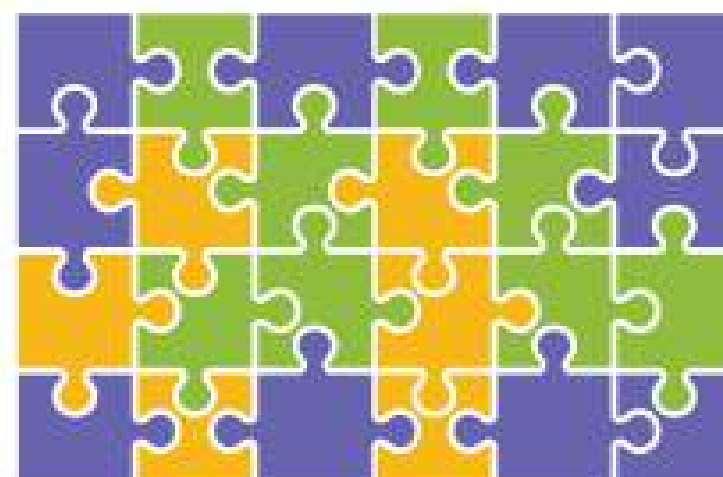
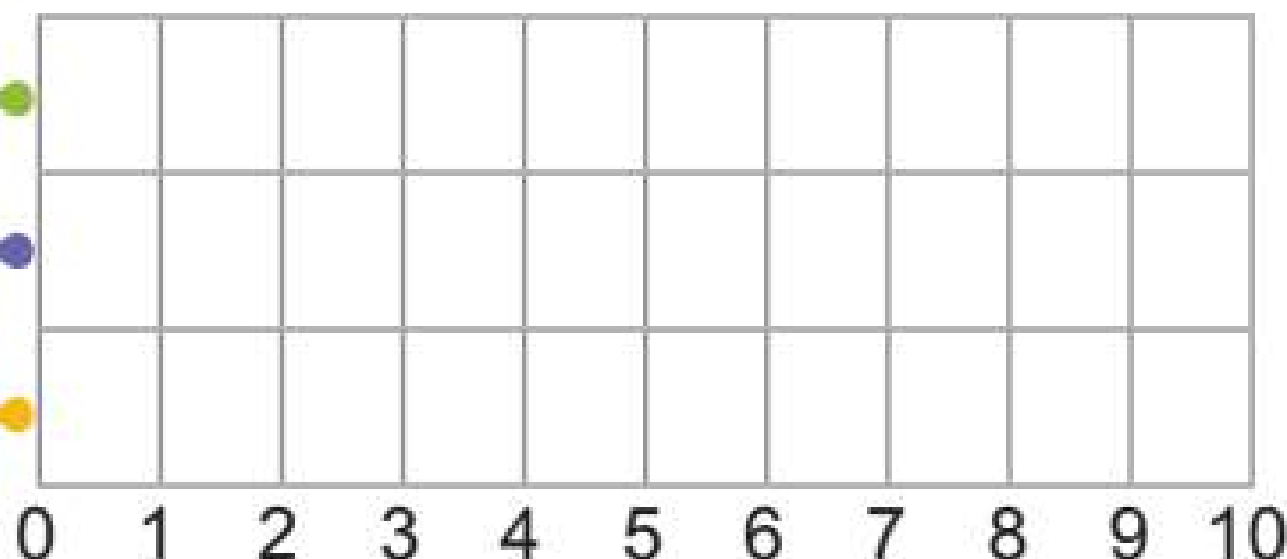
- 8 Знайдіть значення виразу $64 - a$, якщо $a = 37$; $a = 29$.

- 9 Розв'яжіть. Запишіть вираз на 2 дії.

У Наталки було 58 наліпок. Дівчинка подарувала 7 наліпок молодшій сестрі і стільки само — старшому братові. Скільки наліпок залишилося в Наталки?

- 10 За малюнком і схемою побудуйте в зошиті діаграму.

Складені іменовані числа

1 Пригадайте в загальному колі. Читайте числа правильно.

4 см, 32 дм, 5 хв, 20 кг, 6 л, 95 грн — це іменовані числа, бо вони містять скорочені назви одиниць вимірювання.

З іменованими числами можна виконувати арифметичні дії.

$$52 \text{ см} - 12 \text{ см} = 40 \text{ см}$$

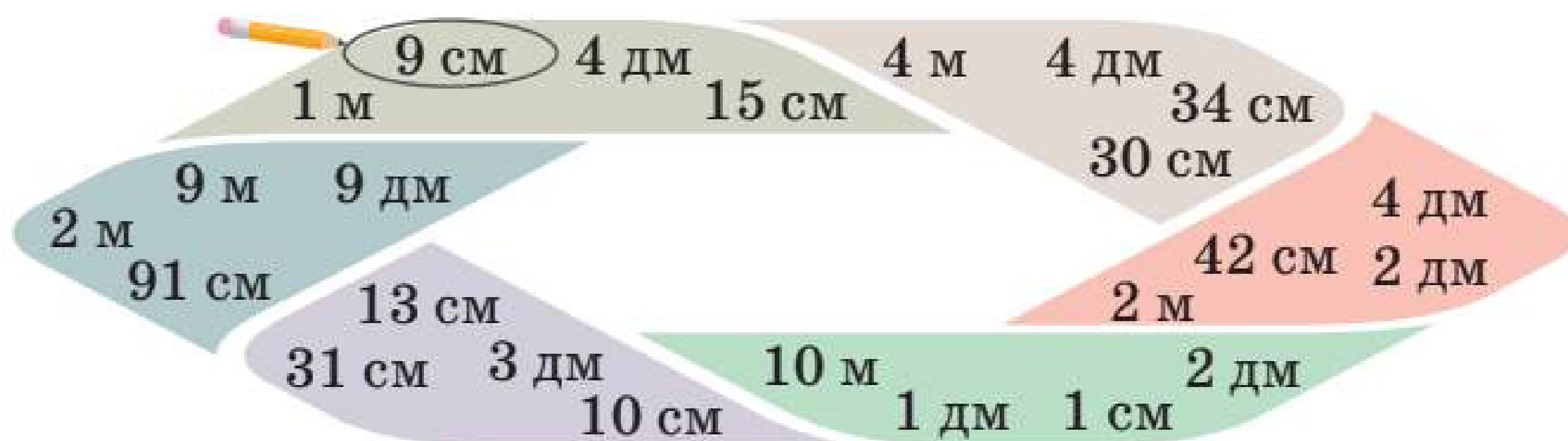
$$6 \text{ л} + 2 \text{ л} = 8 \text{ л}$$

4 м — це **просте** іменоване число.

4 м 2 дм — це **складене** іменоване число.

2 Випишіть найменше іменоване число з кожного фрагмента схеми. Звірте свої результати.

3 Знайдіть і назвіть «зайве» в кожному ряду. Поясніть.

Прості іменовані числа: 7 кг, 25 хв, 85 см, 5 дм 4 см, 12 л, 1 ц.

Складені іменовані числа: 7 дм 3 см, 2 год 15 хв, 2 ц 3 кг, 25 л, 1 м 35 см.

4 Знайдіть відповідне і запишіть парами.

Ширина зошита •

• 1 дм 7 см

Довжина кімнати •

• 15 м

Висота триповерхового будинку •

• 60 дм

5 Виконайте перетворення одиниць довжини за зразками.

$$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$$

$$1 \text{ год} = 60 \text{ хв}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$$

$$1 \text{ доба} = 24 \text{ год}$$

$$1 \text{ грн} = 100 \text{ коп.}$$

$$(2 \text{ дм} = 20 \text{ см})$$

$$(1 \text{ дм } 5 \text{ см} = 15 \text{ см})$$

$$(35 \text{ см} = 3 \text{ дм } 5 \text{ см})$$

$$7 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$3 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$42 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$5 \text{ дм} = \square \text{ см}$$

$$2 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$19 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть рівності.

$$\square \text{ дм } \square \text{ см} = 21 \text{ см}$$

$$24 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$$

$$\square \text{ см} = 4 \text{ дм } 5 \text{ см}$$

$$75 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$$

● Перетворіть іменовані числа. Скористайтесь підказками.

$$(1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см})$$

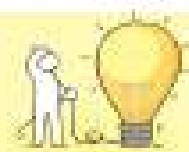
$$(1 \text{ год} = 60 \text{ хв})$$

$$83 \text{ см} = \square \text{ дм } 3 \text{ см}$$

$$65 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$$

$$27 \text{ дм} = \square \text{ м } 7 \text{ дм}$$

$$72 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$$

7 Порівняйте іменовані числа.

$$1 \text{ см} \bigcirc 1 \text{ дм}$$

$$1 \text{ доба} \bigcirc 24 \text{ год}$$

$$2 \text{ м } 4 \text{ дм} \bigcirc 42 \text{ дм}$$

$$1 \text{ м} \bigcirc 1 \text{ см}$$

$$60 \text{ хв} \bigcirc 1 \text{ год}$$

$$2 \text{ дм } 5 \text{ см} \bigcirc 30 \text{ см}$$

8 Розв'яжіть задачу. Складіть вираз на дві дії.

Першого дня кравчиня пришила 25 дм стрічки, а другого — на 7 дм менше. Скільки всього дециметрів стрічки пришила кравчиня?

9 Обчисліть довжину ламаної лінії.

Ді над одиницями довжини

1 Усно наведіть два приклади, використовуючи одиниці довжини:

- простого іменованого числа;
- складеного іменованого числа.

2 Обговоріть зразки. Обчисліть значення виразів.

(10 см)

$$1 \text{ дм} + 2 \text{ см} = 10 \text{ см} + 2 \text{ см} = \blacksquare \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} + 4 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} + 3 \text{ дм}$$

$$1 \text{ дм} + 8 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} + 5 \text{ дм}$$

(10 см)

$$1 \text{ дм} - 2 \text{ см} = 10 \text{ см} - 2 \text{ см} = \blacksquare \text{ см}$$

$$1 \text{ дм} - 4 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} - 3 \text{ дм}$$

$$1 \text{ м} - 27 \text{ см}$$

$$1 \text{ м} - 5 \text{ дм}$$

3 Розгляньте зразки. Зверніть увагу, що результати подали як прості іменовані числа. Обчисліть.

$$2 \text{ дм} 4 \text{ см} + 3 \text{ дм} 5 \text{ см} = 5 \text{ дм} 9 \text{ см} = \blacksquare \text{ см}$$

$$5 \text{ дм} 6 \text{ см} + 4 \text{ дм} 3 \text{ см}$$

$$3 \text{ м} 2 \text{ дм} + 1 \text{ м} 5 \text{ дм}$$

$$9 \text{ дм} + 7 \text{ дм}$$

$$9 \text{ дм} 7 \text{ см} - 5 \text{ дм} 6 \text{ см} = 4 \text{ дм} 1 \text{ см} = \blacksquare \text{ см}$$

$$7 \text{ дм} 8 \text{ см} - 2 \text{ дм} 5 \text{ см}$$

$$8 \text{ м} 5 \text{ дм} - 1 \text{ м} 1 \text{ дм}$$

$$6 \text{ м} 4 \text{ дм} - 35 \text{ дм}$$

$$\begin{aligned} 1 \text{ м} &= 10 \text{ дм} \\ 1 \text{ м} &= 100 \text{ см} \\ 1 \text{ дм} &= 10 \text{ см} \end{aligned}$$

- 4** Обчисліть. Запишіть довжину кожного предмета простим іменованим числом.

$$1 \text{ дм} - 7 \text{ см}$$

$$5 \text{ дм } 9 \text{ см} - 3 \text{ дм } 5 \text{ см}$$

Олівець: Скріпка:

Брелок: Пенал:

- 5** Складіть і обчисліть вирази на додавання і віднімання складених іменованих чисел.

- 6** Обчисліть і звірте свої результати.

$$4 \text{ дм } 2 \text{ см} + 3 \text{ дм } 7 \text{ см}$$

$$8 \text{ дм} + 7 \text{ дм}$$

$$7 \text{ м } 7 \text{ дм} - 4 \text{ м } 5 \text{ дм}$$

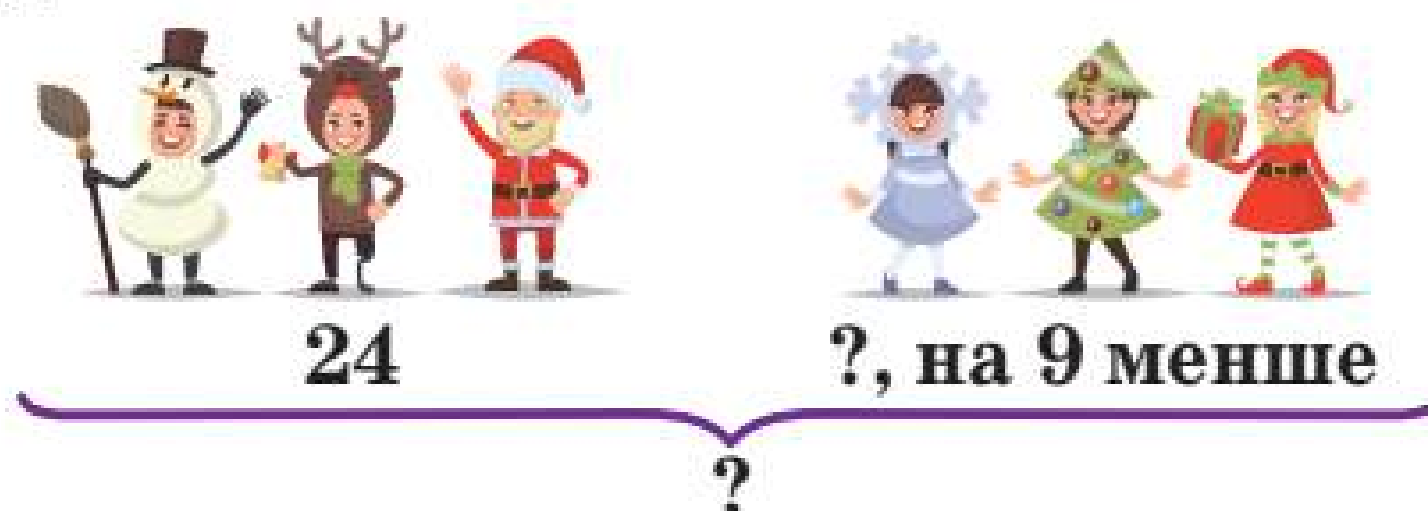
$$7 \text{ дм} + 6 \text{ дм}$$

- 7** Розв'яжіть задачу.

Від стрічки завдовжки 1 м майстриня відрізала 60 см. Скільки дециметрів стрічки залишилось?

- 8** За коротким записом складіть і розв'яжіть задачу про хлопчиків і дівчаток у театральному гуртку. Запишіть вираз на дві дії.

- 9** Побудуйте фігуру з 4 вершинами і 4 прямими кутами. Одна зі сторін завдовжки 5 см, а інша — на 2 см коротша. Обчисліть периметр.

Перевіряємо, що вміємо і знаємо з розділу 2

Рольова гра «У крамниці»

Пропонуємо вам перевірити свої вміння і навички весело й захопливо — розіграйте ситуації продажу-купівлі товарів у крамниці. Прочитайте інструкційні матеріали, а роздаткові — завантажте за QR-кодами, роздрукуйте і виріжте!

Відділи крамниці

Ігрова грошова одиниця

Оскільки теми розділу посібника стосуються додавання і віднімання чисел різними способами в межах 100, то найбільша сума покупки може становити тільки 100 ігрових грошових одиниць.

Пропонуємо самостійно вигадати назву для ігрової грошової одиниці і записати її.

Об'єднайтеся в малі групи

- продавець-касир / продавчиня-касірка — 1 особа
- консультант / консультантка — 2 ос.
- покупець / покупчиня — 1–3 ос.

Розподіліть між собою ролі!

Роль консультанта / консультантки

1. Заповнити облікову таблицю, у якій вказати назву товару, його ціну і кількість — у двох примірниках. Один залишити собі, а інший віддати продавцеві-касиру.
2. Відповідно до цієї таблиці підготувати цінники для товарів.
3. Розкласти товар на «прилавку» з цінниками. Ввічливо консультувати покупця / покупчиню щодо ціни товару, його якості, наявності тощо.

Роль продавця / продавчині

1. За обліковою таблицею заповнити товарний чек. Видати його покупцю / покупчині.
2. У разі потреби надати решту.
3. Заздалегідь підготувати купюри різного номіналу для решти.

Подякувати за покупку.

Роздаткові
матеріали для гри

100 грошових
одиниць на
початку гри

Роль покупця / покупчині

1. Ознайомитися з асортиментом товару та підготувати список покупок.
2. Консультуватися щодо вартості покупки, коригувати список покупок тощо.
3. Після оплати покупки уважно полічити решту, яку було надано.
4. Перевірити чек — чи правильно обчислили вартість покупки. Не забувати про ввічливість.

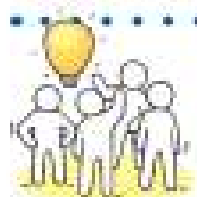
У разі неправильного обчислення вартості покупки чи видачі решти всі учасники усувають помилки і за домовленістю міняються ролями.

Подякуйте одне одному за захопливу гру!

РОЗДІЛ 3. АРИФМЕТИЧНІ ДІ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ

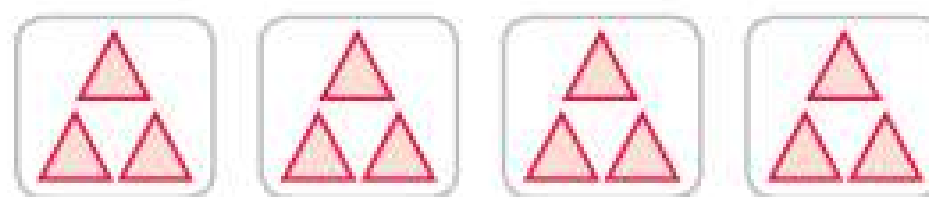
Дія множення

1 Чим особливі подані доданки? Обчисліть суми.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$3 + 3 + 3 + 3$$

2 Розгляньте, як можна по іншому записати суму кількох однакових доданків.

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

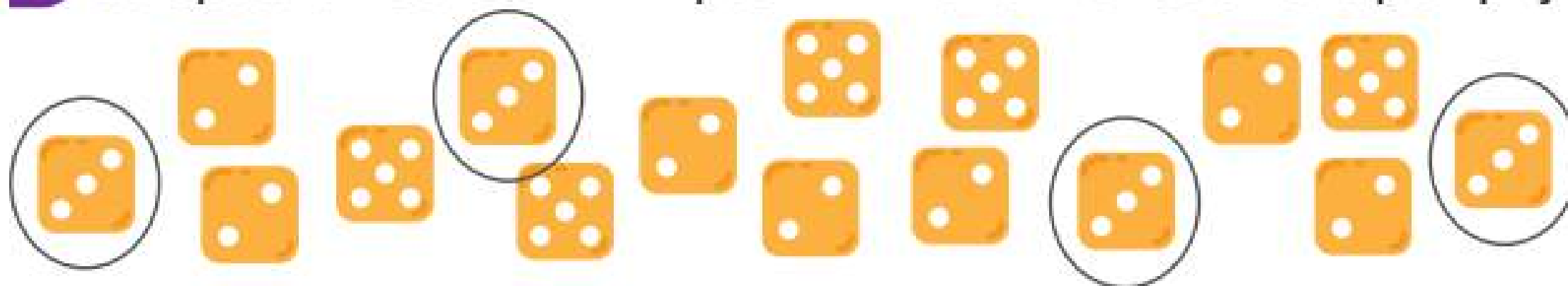
знак множення

однаковий доданок $3 \cdot 4 = 12$ **кількість однакових доданків**

Додавання кількох однакових доданків називають **множенням**. Рівність $3 \cdot 4 = 12$ читаємо так: «По 3 взяти 4 рази, одержимо 12».

3 За зразком запишіть вирази. Виконайте взаємоперевірку.

$$3 + 3 + 3 + 3 = 3 \cdot 4$$

Помножити число 3 на 4 означає знайти суму чотирьох доданків, кожний із яких дорівнює трьом.

4 Розв'яжіть задачу як вираз на додавання.

Маринка купила 5 зошитів по 6 грн кожний. Скільки гривень заплатила Маринка за всі зошити?

5 За зразками замініть додавання множенням і навпаки.

$$(3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 15 \longrightarrow 3 \cdot 5 = 15)$$

$$7 + 7 + 7 + 7$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10$$

$$9 + 9 + 9$$

$$(2 \cdot 4 = 2 + 2 + 2 + 2 = \blacksquare)$$

$$6 \cdot 5$$

$$7 \cdot 3$$

$$4 \cdot 3$$

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть кількість доданків.

$$5 \cdot \blacksquare = 10$$

$$3 \cdot \blacksquare = 18$$

$$2 \cdot \blacksquare = 6$$

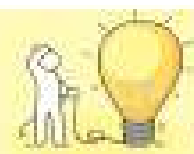
$$2 \cdot \blacksquare = 8$$

● Замініть дію множення додаванням кількох однакових доданків. Обчисліть.

$$2 \cdot 7 = 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \blacksquare$$

$$3 \cdot 6 = 3 + 3 + 3 + 3 + \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$$

$$5 \cdot 3 = 5 + \blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$$

7 Замініть множення додаванням і обчисліть.

$$7 \cdot 2$$

$$6 \cdot 3$$

$$5 \cdot 4$$

$$3 \cdot 3$$

8 Побудуйте квадрат $KLMN$ зі стороною завдовжки 4 см. Обчисліть його периметр.

Компоненти ді множення

1 Замініть множення додаванням та обчисліть.

$$\underline{3} \cdot 4$$

$$\underline{6} \cdot 2$$

$$\underline{7} \cdot 3$$

$$\underline{8} \cdot 2$$

2 По різному прочитайте рівності на множення, усно вставляючи числові дані.

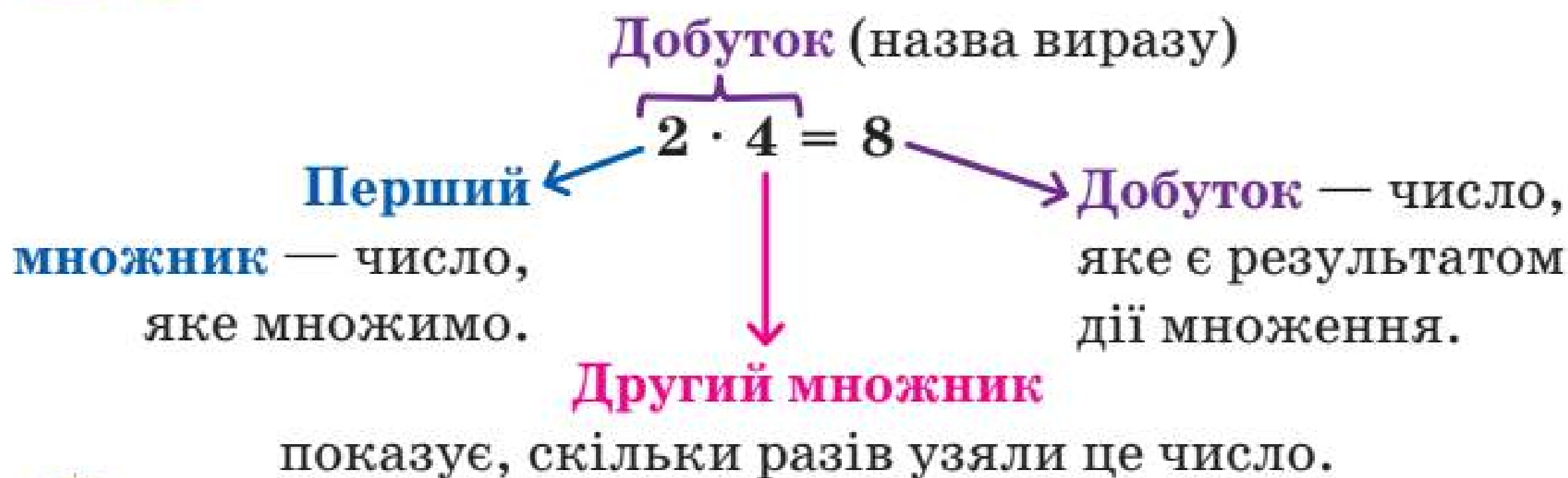
$$6 \cdot 4 = 24$$

$\blacksquare$ помножити на $\blacksquare$ дорівнює $\blacksquare$.

По $\blacksquare$ взяти $\blacksquare$ рази, отримаємо $\blacksquare$.

3 Запам'ятайте назви компонентів дії множення.

4 Називай компоненти і результат дії множення.

Перший множник	Другий множник	Добуток
3	2	6
4	3	12

Перший множник	Другий множник	Добуток
2	2	4
5	2	10

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть помилки. Запишіть правильно.

$$10 + 10 = 10 \cdot 3$$

$$14 + 14 = 14 \cdot 2$$

$$7 + 7 + 7 = 7 \cdot 3$$

$$6 + 6 + 6 = 6 \cdot 4$$

● Доповніть рівності, називаючи компоненти дії множення.

$$3 + 3 + 3 = 3 \cdot \square = 9$$

$$2 + 2 + 2 = 2 \cdot 3 = \square$$

$$4 + 4 + 4 + 4 = 4 \cdot \square = 16$$

$$5 + 5 + 5 + 5 = \square \cdot 4 = 20$$

6 Замініть додавання множенням і обчисліть.

$$27 + 27$$

$$12 + 12 + 12$$

$$10 + 10 + 10$$

7 Обчисліть вартість сніданку додаванням і множенням.

20 грн

20 грн

20 грн

20 грн

?

Таблиця Піфагора

Піфагор — давньогрецький філософ, політичний діяч. Він займає почесне місце в історії математики. Піфагор і його наступники — піфагорійці вважали властивості чисел і відношення між ними надзвичайно важливими. Приміром, парність і непарність чисел.

Уважають, що таблицю множення, подану нижче, уклав Піфагор (тому вона носить його ім'я).

- 1** Дослідіть таблицю множення (Піфагора). Які особливості в упорядкуванні чисел ви помітили?

Перший множник

•	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

$$7 \cdot 3 = 3 \cdot 7$$

$$21 = 21$$

Другий множник

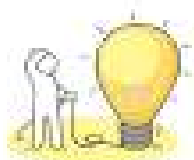
2 Потренуйтеся знаходити добутки. Випишіть з таблиці у завданні 1 добутки поданих чисел.

2 і 6; 3 і 5; 6 і 9; 9 і 4; 4 і 7.

3 Дослідіть у таблиці завдання 1 діагональ із сірих комірок. Добутки яких чисел вони вміщують?

Висновок. Діагональ із результатами множення чисел самих на себе ділить таблицю на дві *симетричні* частини. Тому, знаючи переставний закон множення, немає потреби вчити напам'ять випадки множення чисел 6, 7, 8 і 9 на 2, 3, 4 і 5.

4 Практично дослідіть симетричну особливість таблиці.

- Знайдіть на діагоналі число 64.
- Дізнайтеся, добутком яких чисел воно є (Рухайтесь від нього вгору і вліво. Під час руху називайте числа, які трапляються.)

$$64 = \blacksquare \cdot \blacksquare$$

$$49 = \blacksquare \cdot \blacksquare$$

$$36 = \blacksquare \cdot \blacksquare$$

5 Замініть множення додаванням і обчисліть. Зверте результат за таблицею Піфагора.

$$7 \cdot 4$$

$$5 \cdot 8$$

$$9 \cdot 5$$

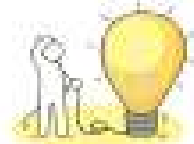
6 Розгляньте фрагмент таблиці. Чи погоджуєтеся ви, що він відображає випадок множення $3 \cdot 2$?

·	1	2	3	4	5
1	●	●	●		
2	●	●	●		
3					
4					

Якщо обвести всі комірки, утворені цими множниками, то побачимо, що кількість кружечків — 6. Отже, на перетині рядка з числом 3 і стовпця з числом 2 має бути число 6, тобто добуток цих чисел.

Перевірте, чи це так, за таблицею Піфагора.

Переставний закон множення

1 Виконайте додавання чисел. Чим особливі вирази в кожному стовпці?

$$26 + 32$$

$$54 + 6$$

$$34 + 16$$

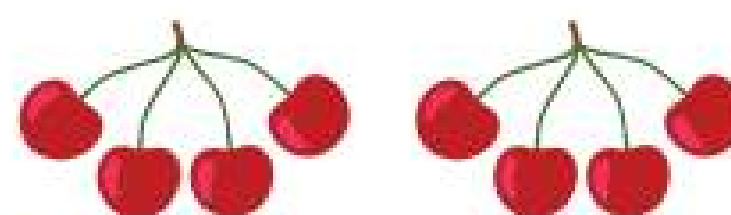
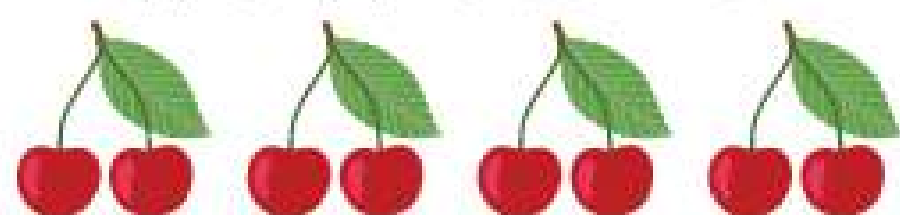
$$32 + 26$$

$$6 + 54$$

$$16 + 34$$

2 Розгляньте рівності та прочитайте пояснення. Дайте відповіді на запитання.

$$2 \cdot 4 = 8$$

$$4 \cdot 2 = 8$$

Множники

Добуток

Множники

Добуток

- Що змінилося в обчисленні виразів?
- Чи змінилися добутки?

Від переставляння множників значення добутку не змінюється.

3 Доповніть рівності, що ілюструють переставний закон множення.

$$3 \cdot 2 \quad \text{■} \quad 2 \cdot 3$$

$$4 \cdot 3 \quad \text{■} \quad 3 \cdot 4$$

$$3 + 3 = 2 + 2 + 2$$

$$4 + 4 + 4 = 3 + 3 + 3 + 3$$

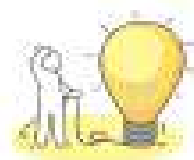
$$6 = 6$$

$$\text{■} = \text{■}$$

4 Знайдіть помилку. Запишіть правильно.

$$6 \cdot 2 = 6 + 6 = 12$$

$$2 \cdot 6 = 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$$

5 Застосуйте переставний закон множення. Обчисліть значення виразів, замінивши множення додаванням.

$$4 \cdot 3 = \text{■} \cdot \text{■} = \text{■}$$

$$5 \cdot 4 = \text{■} \cdot \text{■} = \text{■}$$

Особливості множення чисел 1 і 0

1 Прочитайте зразки. Що одержуємо в добутку при множенні одиниці на будь-яке число? При множенні нуля на будь-яке число?

$$\begin{aligned}1 \cdot 5 &= 1 + 1 + 1 + 1 + 1 \\1 \cdot 5 &= 5\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}0 \cdot 4 &= 0 + 0 + 0 + 0 \\0 \cdot 4 &= 0\end{aligned}$$

- При множенні числа 1 на будь-яке число в результаті одержимо це саме число.
- При множенні числа 0 на будь-яке число в результаті одержимо число 0.

2 Обчисліть за зразками. Зверніть увагу, що буквою a позначено будь-яке число.

$$\begin{aligned}1 \cdot a &= a \\1 \cdot 7 &= 7 \\1 \cdot 12 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}a \cdot 1 &= a \\7 \cdot 1 &= 7 \\12 \cdot 1 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}0 \cdot a &= 0 \\0 \cdot 7 &= 0 \\0 \cdot 12 &= \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}a \cdot 0 &= 0 \\1 \cdot 0 &= 0 \\12 \cdot 0 &= \end{aligned}$$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть числа.

$$1 \cdot \blacksquare = \blacksquare$$

$$\blacksquare \cdot 1 = \blacksquare$$

$$0 \cdot \blacksquare = 0$$

$$\blacksquare \cdot 0 = 0$$

● За підказками доповніть рівності

$$1 \cdot 4 = 4$$

$$4 \cdot 1 = \blacksquare$$

$$0 \cdot 8 = 0$$

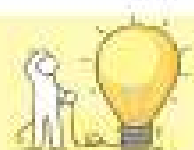
$$0 \cdot 2 = \blacksquare$$

$$1 \cdot 9 = \blacksquare$$

$$9 \cdot 1 = \blacksquare$$

$$8 \cdot 0 = \blacksquare$$

$$2 \cdot 0 = \blacksquare$$

4 Знайдіть помилки. Запишіть правильно.

$$36 \cdot 1 = 36$$

$$0 \cdot 50 = 0$$

$$64 \cdot 1 = 64$$

$$0 \cdot 12 = 12$$

$$1 \cdot 50 = 1$$

$$64 \cdot 0 = 1$$

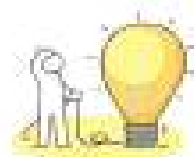

5 $1 + 7 \bigcirc 1 \cdot 7$

$$0 \cdot 7 \bigcirc 0 + 7$$

$$1 + 15 \bigcirc 1 \cdot 15$$

Табличні випадки множення числа 2

1 Скільки всього жолудів? Доповніть рівності.

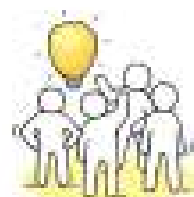

$$2 + \square + \square + \square + \square = \square$$

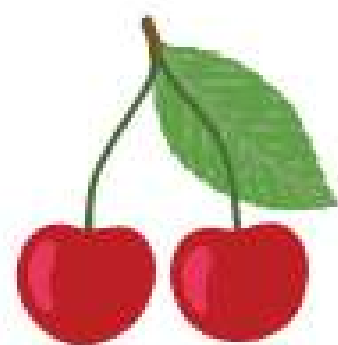
І мн. II мн. Доб.

$$2 \cdot \square = \square$$

- Що означає перший множник?
- Що означає другий множник?
- Як називають результат дії множення?

2 Прочитайте і поясніть випадки табличного множення числа 2. Спробуйте запам'ятати.

$2 + 2$	по 2 взяти 2 рази	
4	одержимо 4	$2 \cdot 2 = 4$
$2 + 2 + 2$	по 2 взяти 3 рази	
4 6	одержимо 6	$2 \cdot 3 = 6$
$2 + 2 + 2 + 2$	по 2 взяти 4 рази	
4 6 8	одержимо 8	$2 \cdot 4 = 8$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2$	по 2 взяти 5 разів	
4 6 8 10	одержимо 10	$2 \cdot 5 = 10$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$	по 2 взяти 6 разів	
4 6 8 10 12	одержимо 12	$2 \cdot 6 = 12$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$	по 2 взяти 7 разів	
4 6 8 10 12 14	одержимо 14	$2 \cdot 7 = 14$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$	по 2 взяти 8 разів	
4 6 8 10 12 14 16	одержимо 16	$2 \cdot 8 = 16$
$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$	по 2 взяти 9 разів	
4 6 8 10 12 14 16 18	одержимо 18	$2 \cdot 9 = 18$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть другим множником рівності.

$$2 \cdot \blacksquare = 12 \quad 2 \cdot \blacksquare = 18 \quad 2 \cdot \blacksquare = 8 \quad 2 \cdot \blacksquare = 10$$

● Доповніть рядки добутків, отриманих при множенні числа 2.

$$2, \blacksquare, 6, \blacksquare, 10, \blacksquare, 14, \blacksquare, 18, 20.$$

$$20, 18, \blacksquare, \blacksquare, 12, \blacksquare, 8, \blacksquare, \blacksquare, 2.$$

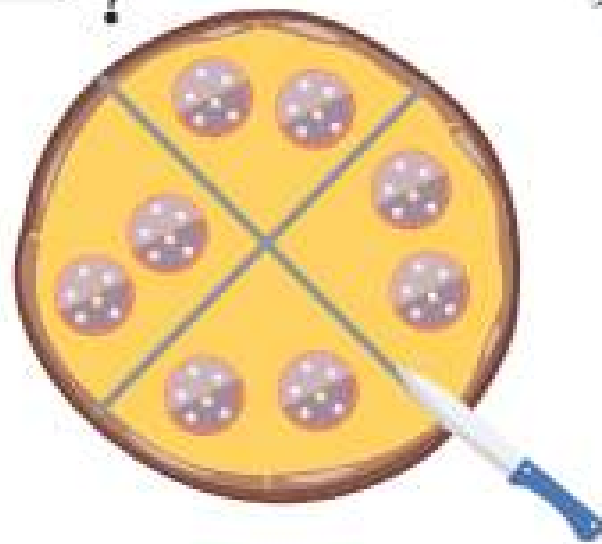
4 Обчисліть.

$$2 \cdot 6 \quad 2 \cdot 2 \quad 2 \cdot 5 \quad 2 \cdot 3 \quad 2 \cdot 9 \quad 2 \cdot 7$$

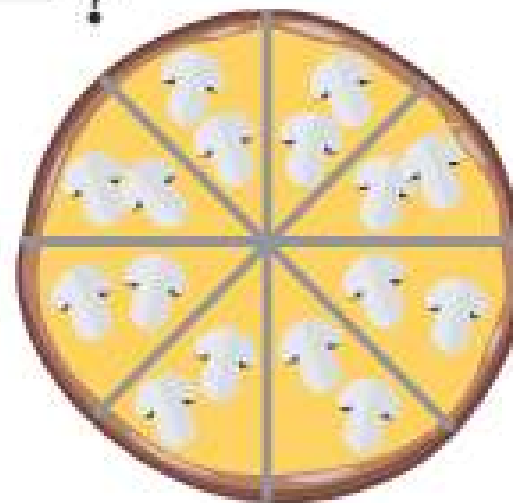

5 За малюнками складіть рівності на множення.

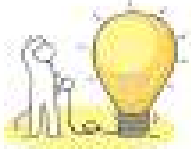
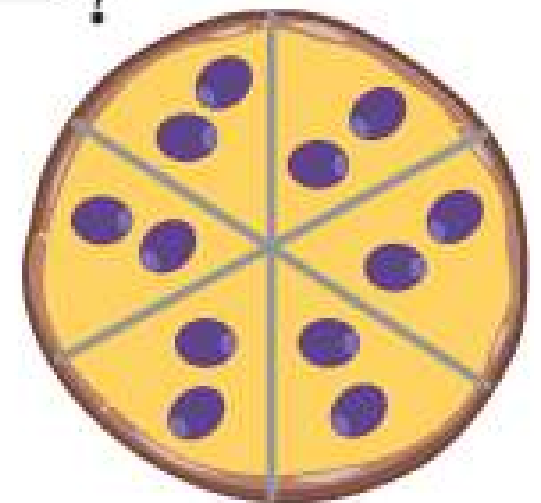
● — ?

● — ?

● — ?

6 Порівняйте вирази.

$$2 \cdot 6 \quad \bullet \quad 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$2 \cdot 8 \quad \bullet \quad 2 + 2 \cdot 6$$

$$2 + 2 + 2 + 2 \quad \bullet \quad 2 \cdot 3$$

$$2 \cdot 6 \quad \bullet \quad 2 \cdot 5 + 2$$

7 Обчисліть значення виразів за підказкою.

$$43 + 17$$

$$26 + 14$$

$$51 + 29$$

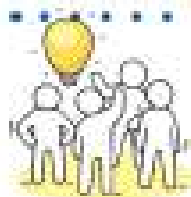
$$18 + 42$$

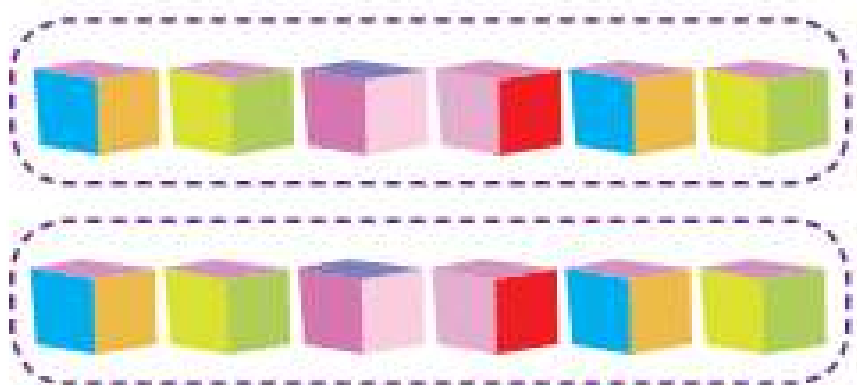
8 Назар 30 хв вчив таблицю множення і 10 хв читав текст. Скільки часу витратив хлопець на виконання завдань?

9 Від стрічки завдовжки 1 м майстриня відрізала 60 см. Скільки дециметрів стрічки залишилось?

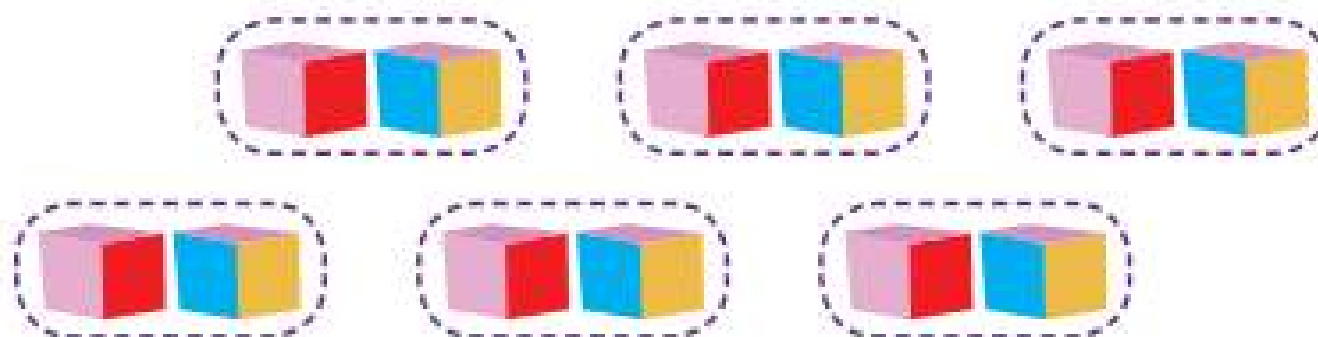
Дія ділення

1 Дослідіть, як можна розділити 12 кубиків на групи.

$$12 : 2 = \square$$

$$12 : 6 = \square$$

Ділення — поділ числа на рівні частини.

Знак ділення : (двокрапка).

Рівність $12 : 2 = 6$ читаємо так: «Дванадцять поділити на два, одержимо шість».

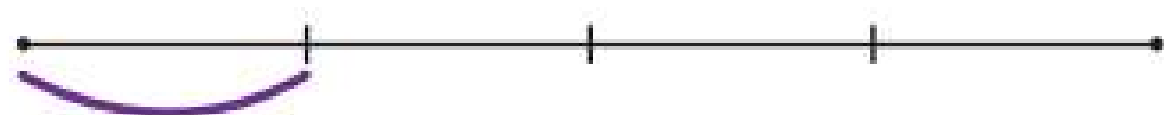
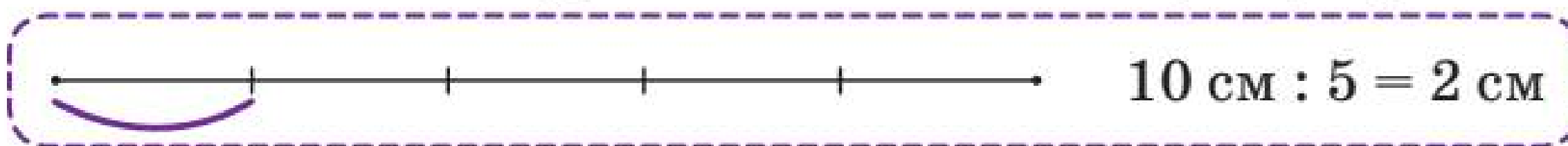

2 Складіть до малюнка вираз на ділення.

15 троянд розставили порівну в 3 вази. По скільки троянд у кожній вазі?

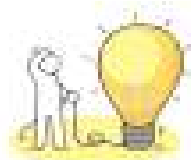
3 Виміряйте довжини відрізків. За зразком і схемою рівності знайдіть довжину рівної частини в кожному відрізку.

$$\square \text{ см} : \square = \square \text{ см}$$

$$\square \text{ см} : \square = \square \text{ см}$$

4 Розв'яжіть задачу.

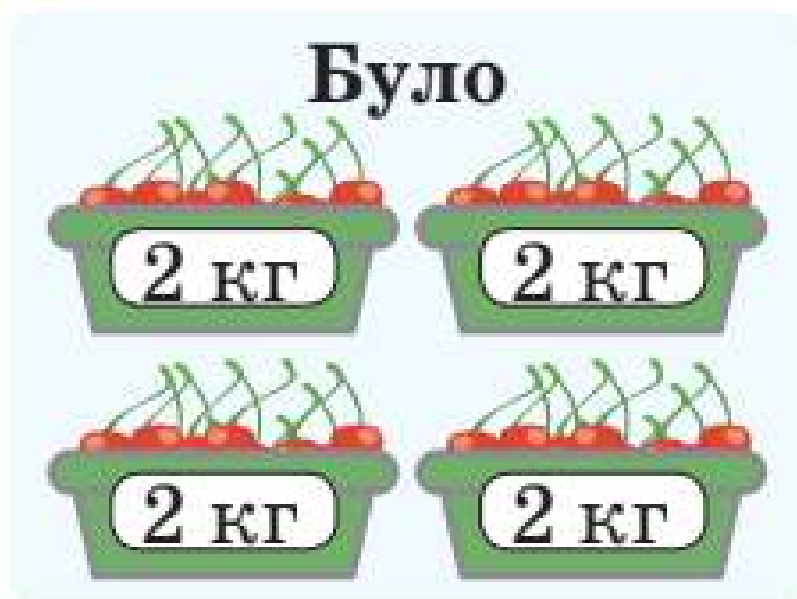
6 цукерок розділили порівну між 3 дітьми. Скільки цукерок отримала кожна дитина?

$$6 : \square = \square \text{ (ц).}$$

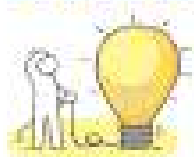

5 За малюнком складіть задачу та розв'яжіть її.

6 Довжина сторони квадрата становить 9 см. Обчисліть його периметр.

Компоненти ділення

1 За зразком прочитайте подані рівності.

8 поділити на 2 дорівнює 4

$$16 : 2 = 8$$

$$10 : 2 = 5$$

$$6 : 2 = 3$$

$$16 : 8 = 2$$

$$14 : 2 = 7$$

$$12 : 6 = 2$$

2 Дослідіть, як називають компоненти дії ділення.

Частка (назва виразу)

Ділене — $12 : 2 = 6$ — **Частка** — число, яке є результатом ділення.
число, яке ділимо. **Дільник** — число, на яке ділимо.

3 Читайте рівності, називаючи компоненти дій.

$$2 \cdot 5 = 10$$

Перший множник два, другий — п'ять, добуток десять.

$$2 \cdot 3 = \square$$

$$2 \cdot 9 = \square$$

$$10 : 2 = 5$$

Ділене десять, дільник два, частка п'ять.

$$6 : 2 = \square$$

$$18 : 2 = \square$$

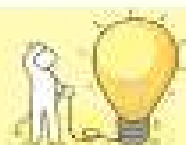
4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Побудуйте відрізок завдовжки 12 см. Поділіть його на 2 рівні частини. Запишіть рівність на ділення, у якій обведіть дільник.

● Запишіть рівності.

Ділене — 24, дільник — 4, частка — 6.

Перший множник — 3, другий множник — 4, добуток — 12.

5 Спишіть. Підкресліть дільники. Обведіть парні частки.

$$14 : 2 = 7$$

$$16 : 4 = 4$$

$$15 : 5 = 3$$

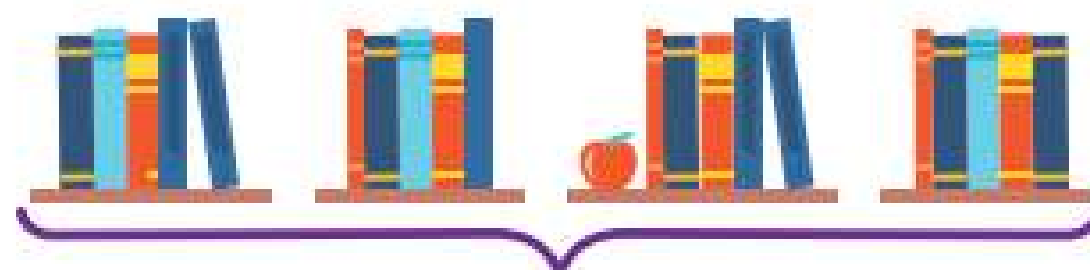
$$21 : 3 = 7$$

$$45 : 9 = 5$$

$$26 : 4 = 6$$

6 Складіть за малюнком задачу. Розв'яжіть дією ділення.

20 книжок

Зв'язок дій множення і ділення.

Знаходження невідомого множника

1 Пригадайте зв'язок дій додавання і віднімання. Прокоментуйте, як пов'язані між собою множення і ділення.

Дії додавання і віднімання

$$23 + 7 = 30$$

$$30 - 23 = 7$$

$$30 - 7 = 23$$

З рівності на додавання можна скласти дві рівності на віднімання.

Дія віднімання обернена до дії додавання.

Дії множення і ділення

$$6 \cdot 2 = 12$$

$$12 : 6 = 2$$

$$12 : 2 = 6$$

З рівності на множення можна скласти дві рівності на ділення.

Дія ділення обернена до дії множення.

2 3 рівності на множення складіть по дві рівності на ділення. Прочитайте їх.

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 4 = 8 \\ 8 : 2 = 4 \\ 8 : 4 = 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 7 = \square \\ \square : 2 = 7 \\ \square : 7 = 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 5 = \square \\ \square : 2 = 5 \\ \square : 5 = 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot 3 = \square \\ \square : 2 = 3 \\ \square : 3 = 2 \end{array}$$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть невідомі множники за таблицею Піфагора.

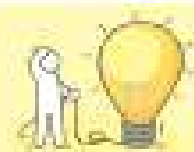
$$\begin{array}{l} 4 \cdot \square = 28 \\ \square : \square = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 3 \cdot \square = 27 \\ \square : \square = \square \end{array}$$

● Доповніть рівності.

$$\begin{array}{l} 2 \cdot \square = 10 \\ 10 : \square = 2 \\ 10 : 2 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 2 \cdot \square = 18 \\ 18 : \square = 2 \\ 18 : 2 = \square \end{array}$$

4 Обчисліть. Складіть по дві рівності на ділення.

$$2 \cdot 5$$

$$5 \cdot 4$$

$$3 \cdot 7$$

5 Обчисліть вирази «ланцюжком». Скористайтесь таблицею Піфагора.

$$2 \cdot 6 = \square \rightarrow \square + 3 = \square \rightarrow \square : 3 = \square \rightarrow \square + 40 = \square$$

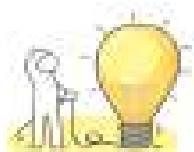
6 У кожній групі знайдіть множники та їхній добуток. Замініть множення додаванням і запишіть рівності.

$$\begin{array}{ll} 2 & 5 \\ 10 & 12 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 18 & 2 \\ 9 & 16 \end{array}$$

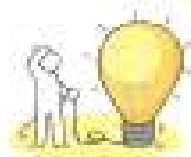
$$\begin{array}{ll} 3 & 12 \\ 4 & 16 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 6 & 24 \\ 4 & 28 \end{array}$$

7 Половина Оленчиних грошей становить 30 грн. Скільки всього грошей у Оленки?

Табличні випадки ділення на 2

1 Запишіть добутки, отримані при множенні числа 2.

2 Доповніть рівності.

$2 \cdot 4 = \square$

$2 \cdot 7 = \square$

$2 \cdot 9 = \square$

$2 \cdot 6 = \square$

$\square : 4 = 2$

$\square : 7 = 2$

$\square : 2 = 9$

$\square : 2 = 6$

$\square : 2 = 4$

$\square : 2 = 7$

$\square : 9 = 2$

$\square : 6 = 2$

3 Поясніть, як склали таблицю ділення на 2.

Перший множник **Другий множник** **Добуток**

$2 \cdot \square = 6 \quad \longrightarrow \quad 6 : 2 = 3$

$2 \cdot 2 = 4$

$4 : 2 = 2$

$2 \cdot 4 = 8$

$8 : 2 = 4$

$2 \cdot 5 = 10$

$10 : 2 = 5$

$2 \cdot 6 = 12$

$12 : 2 = 6$

$2 \cdot 7 = 14$

$14 : 2 = 7$

$2 \cdot 8 = 16$

$16 : 2 = 8$

$2 \cdot 9 = 18$

$18 : 2 = 9$

4 Знайдіть невідомий множник.

$2 \cdot \square = 14$

$\square : 2 = \square$

$2 \cdot \square = 10$

$\square : 2 = \square$

$2 \cdot \square = 18$

$\square : 2 = \square$

$2 \cdot \square = 16$

$\square : 2 = \square$

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Спираючись на табличні випадки ділення на 2, запишіть тільки ті рівності, частка яких є непарним числом.

● Обчисліть. Запишіть рівності на множення числа 2.

$18 : 2 = \square$

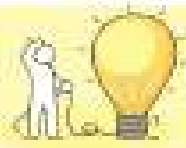
$10 : 2 = \square$

$6 : 2 = \square$

$\square \cdot \square = \square$

$\square \cdot \square = \square$

$\square \cdot \square = \square$

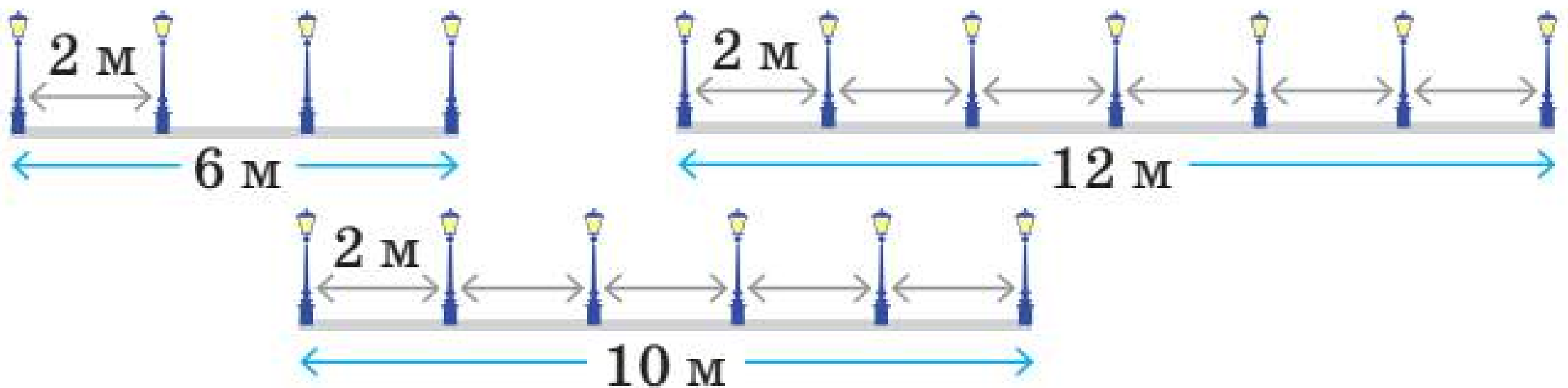
6 Обчисліть значення виразів. Порівняйте їх результати.

$14 : 2 \bigcirc 2 \cdot 3$

$2 \cdot 4 \bigcirc 18 : 2$

$16 : 2 \bigcirc 2 \cdot 6$

7 Відстань між сусідніми ліхтарями становить 2 м. Скільки проміжків між ліхтарями на кожному малюнку? Складіть рівності.

Ділення на 1. Ділення рівних чисел.

Ділення нуля на число

1 Розв'яжіть задачі та обговоріть їх. Прочитайте висновок.

А. 6 зошитів роздали порівну 6 учням. По скільки зошитів одержав кожний учень?

Б. 7 чашок розставили на 7 блюдець. Скільки чашок на одному блюдці?

При діленні будь-якого числа a , що не дорівнює нулю, на те саме число отримуємо 1.

2 Розгляньте рівності. Прочитайте висновок.

$34 : 1 = 34$

$7 : 1 = \square$

$0 : 25 = 0$

$0 : 6 = \square$

При діленні будь-якого числа a на 1 одержимо в частці те саме число. $a : 1 = a$

При діленні 0 на будь-яке число, крім нуля, в частці одержимо 0.

3 Дізнайтеся, чому ділення на нуль неможливе.

Уявімо, що 8 олівців треба розкласти в 0 коробок. Оскільки коробки відсутні, то всі 8 олівців залишаються. Припускаємо таку рівність $8 : 0 = 8$. Згідно з правилом перевірки дії ділення дією множення $8 \cdot 0 = 0$, а не 8. Отже, не існує такого числа, яке при множенні на нуль давало б у добутку не нуль.

Тому ділити на нуль не можна!

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть невідомі компоненти ділення.

$$13 : \blacksquare = 13 \quad \blacksquare : 3 = 0 \quad 13 : \blacksquare = 1 \quad \blacksquare : 13 = 0$$

● Доповніть рівності частками.

$$9 : 9 = 1$$

$$9 : 1 = 9$$

$$0 : 3 = 0$$

$$8 : 8 = \blacksquare$$

$$8 : 1 = \blacksquare$$

$$0 : 4 = \blacksquare$$

5 Порівняйте вирази, не обчислюючи їх. Поясніть.

$$30 : 30 \text{ } \bullet \text{ } 30 + 30$$

$$12 : 1 \text{ } \bullet \text{ } 12 + 1$$

$$0 + 9 \text{ } \bullet \text{ } 0 : 9$$

$$40 + 40 \text{ } \bullet \text{ } 40 : 40$$

$$14 + 1 \text{ } \bullet \text{ } 14 : 1$$

$$0 : 5 \text{ } \bullet \text{ } 0 + 5$$

6 Випишіть вирази, значення яких дорівнює одиниці.

$$6 : 6$$

$$0 : 15$$

$$24 : 24$$

$$8 : 4$$

$$6 : 3$$

$$0 : 30$$

$$10 : 10$$

$$2 : 1$$

$$0 : 7$$

7 Складіть і розв'яжіть задачу за малюнками.

20 грн

20 грн

20 грн

40 грн

I спосіб

$$\blacksquare + \blacksquare + \blacksquare + \blacksquare$$

II спосіб

$$\blacksquare \cdot \blacksquare + \blacksquare$$

?

Вирази на кілька дій різного ступеня

1 Прочитайте вирази та обчисліть їхні значення.

Сума
чисел
40 і 15
 $40 + 15$

Різниця
чисел
40 і 15
 $40 - 15$

Добуток
чисел
3 і 9
 $3 \cdot 9$

Частка
чисел
9 і 3
 $9 : 3$

2 Обчисліть з коментуванням. Прочитайте пояснення.

Пригадайте!

Якщо у виразах є дужки, то спочатку виконують дії, записані в дужках, а потім решту дій у порядку їх запису.

А. $60 - (25 - 5)$

$60 + (30 - 10)$

$(40 + 10) - (20 + 10)$

$(70 - 50) + (50 - 40)$

Якщо у виразі без дужок є тільки додавання і віднімання (або тільки множення і ділення), то ці дії виконують у порядку їх запису.

Б. $70 + 30 - 60$

$80 - 40 + 20$

$16 : 2 \cdot 1$

$1 \cdot 2 \cdot 7$

$2 \cdot 3 : 2$

$3 \cdot 4 : 2$

Якщо у виразі без дужок є всі дії, то спочатку виконують множення і ділення, а потім додавання і віднімання в порядку їх запису.

В. $42 - 2 \cdot 6$

$53 + 14 : 2$

$55 - 10 : 2$

$64 + 12 : 2$

$3 \cdot 4 + 2 \cdot 4$

$20 - 9 : 3 \cdot 2$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть помилку. Запишіть правильно (за таблицею Піфагора).

$$7 + 3 - 2 = 8$$

$$21 : 3 \cdot 2 = 14$$

$$40 - (7 + 3) = 30$$

$$3 \cdot 5 + 2 = 21$$

● Обчисліть за підказками.

$$\overset{\textcircled{1}}{9} + \overset{\textcircled{2}}{3} - 2$$

$$\overset{\textcircled{2}}{16} - (\overset{\textcircled{1}}{4} + \overset{\textcircled{2}}{2})$$

$$\overset{\textcircled{1}}{16} : \overset{\textcircled{1}}{2} : \overset{\textcircled{2}}{2}$$

$$\overset{\textcircled{1}}{5} \cdot \overset{\textcircled{3}}{2} + \overset{\textcircled{2}}{3} \cdot \overset{\textcircled{2}}{2}$$

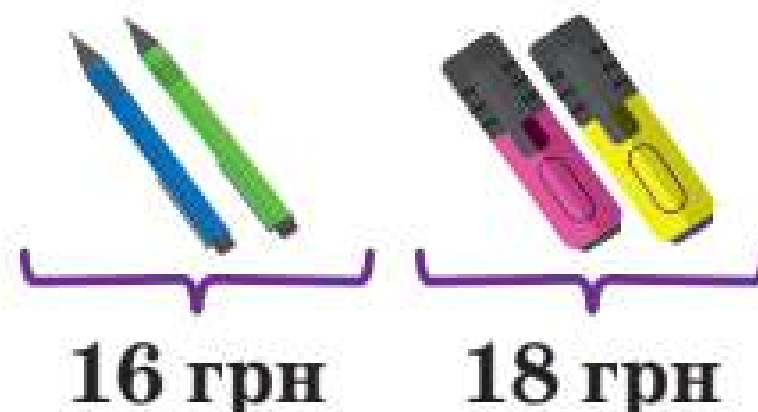
4 Запишіть вирази та обчисліть їхні значення.

До добутку чисел 2 і 7 додати 30.

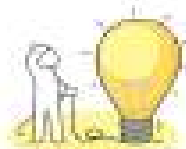
Суму чисел 10 і 8 поділити на 2.

5 Яка ціна одного олівця? Одного маркера? Порівняйте ціни, склавши нерівність з іменованими числами.

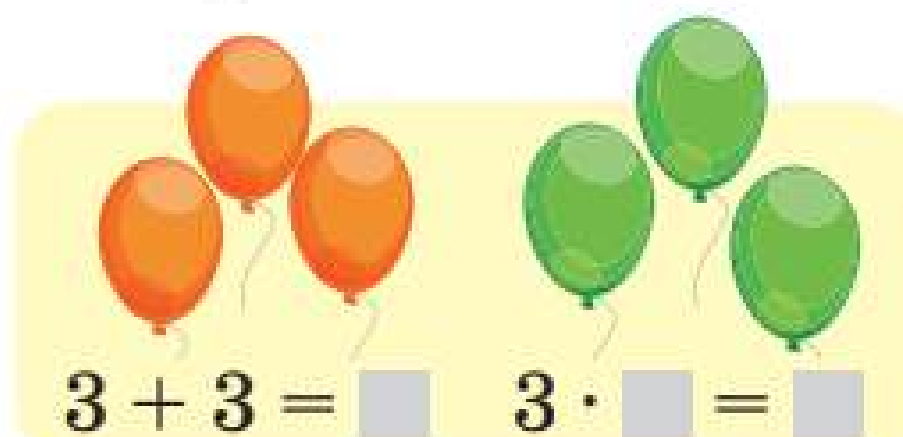
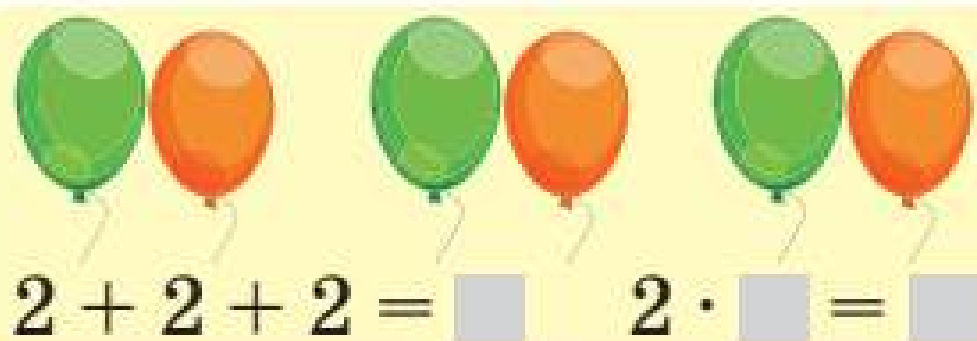
Табличні випадки множення числа 3

1 Полічіть трійками від 3 до 30 і від 30 до 3.

2 Скільки всього кульок? Доповніть вирази на додавання і множення.

Що означає перший множник? Другий множник? Добуток?

3 Дослідіть, як склали вирази на множення числа 3.

$3 + 3 + 3$ 6 9	по 3 взяти 3 рази буде 9	$3 \cdot 3 = 9$
$3 + 3 + 3 + 3$ 6 9 12	по 3 взяти 4 рази буде 12	$3 \cdot 4 = 12$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3$ 6 9 12 15	по 3 взяти 5 разів буде 15	$3 \cdot 5 = 15$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$ 6 9 12 15 18	по 3 взяти 6 разів буде 18	$3 \cdot 6 = 18$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$ 6 9 12 15 18 21	по 3 взяти 7 разів буде 21	$3 \cdot 7 = 21$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$ 6 9 12 15 18 21 24	по 3 взяти 8 разів буде 24	$3 \cdot 8 = 24$
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$ 6 9 12 15 18 21 24 27	по 3 взяти 9 разів буде 27	$3 \cdot 9 = 27$

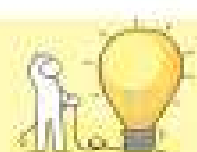
4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Запишіть добутки, отримані при множенні числа 3, у порядку збільшення. Підкресліть парні числа.

6, 27, 18, 24, 15, 9, 18, 21, 3.

● Доповніть ряди добутків, отриманих при множенні числа 3.

3, ■, 9, ■, 15, ■, 21, ■, 27, 30.

5 Доповніть рівності другим множником.

$3 \cdot \blacksquare = 12$

$3 \cdot \blacksquare = 27$

$3 \cdot \blacksquare = 18$

$3 \cdot \blacksquare = 9$

6 $3 \cdot 2 + 20$

$3 \cdot 7 - 20$

$3 \cdot 6 - 10$

$3 \cdot 4 + 14$

$3 \cdot 8 - 20$

$3 \cdot 5 + 15$

7 Розв'яжіть задачі за допомогою дії множення.

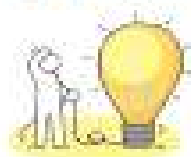
А. В одному кошику 3 кг . Скільки кілограмів грибів у 4 таких кошиках?

Б. Ціна 3 грн. Скільки коштують 6 таких олівців?

8 Із 9 однакових лічильних паличок складіть 4 трикутники.

Табличні випадки ділення на 3

1 Упорядкуйте добутки, отримані при множенні числа 3.

6, 12, 21, 3, 9, 24, 27, 15, 18, 30.

2 Доповніть рівності. Прокоментуйте.

$$2 \cdot 5 = \square$$

$$2 \cdot 7 = \square$$

$$2 \cdot 6 = \square$$

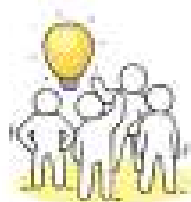
$$2 \cdot 9 = \square$$

$$\square : 2 = 5$$

$$\square : 2 = 7$$

$$\square : 2 = 6$$

$$\square : 2 = 9$$

3 Дослідіть, як склали рівності на ділення. Доповніть.

$$3 \cdot 2 = 6 \longrightarrow 6 : 3 = 2$$

$$3 \cdot 2 = 6 \longrightarrow 6 : 3 = 2$$

$$3 \cdot 6 = 18 \longrightarrow 18 : 3 = \square$$

$$3 \cdot 3 = 9 \quad 9 : 3 = 3$$

$$3 \cdot 7 = 21 \quad 21 : 3 = \square$$

$$3 \cdot 4 = 12 \quad 12 : 3 = \square$$

$$3 \cdot 8 = 24 \quad 24 : 3 = \square$$

$$3 \cdot 5 = 15 \quad 15 : 3 = \square$$

$$3 \cdot 9 = 27 \quad 27 : 3 = \square$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Запишіть вирази і обчисліть їхні значення.

До частки чисел 21 і 3 додати 10.

Від числа 45 відняти частку чисел 12 і 3.

● Знайдіть невідомі множники.

$$3 \cdot \square = 15$$

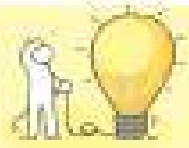
$$3 \cdot \square = 27$$

$$3 \cdot \square = 24$$

$$15 : 3 = \square$$

$$27 : 3 = \square$$

$$24 : 3 = \square$$

5 Обчисліть значення виразів.

$$12 : 3 + 24$$

$$9 : 3 + 16$$

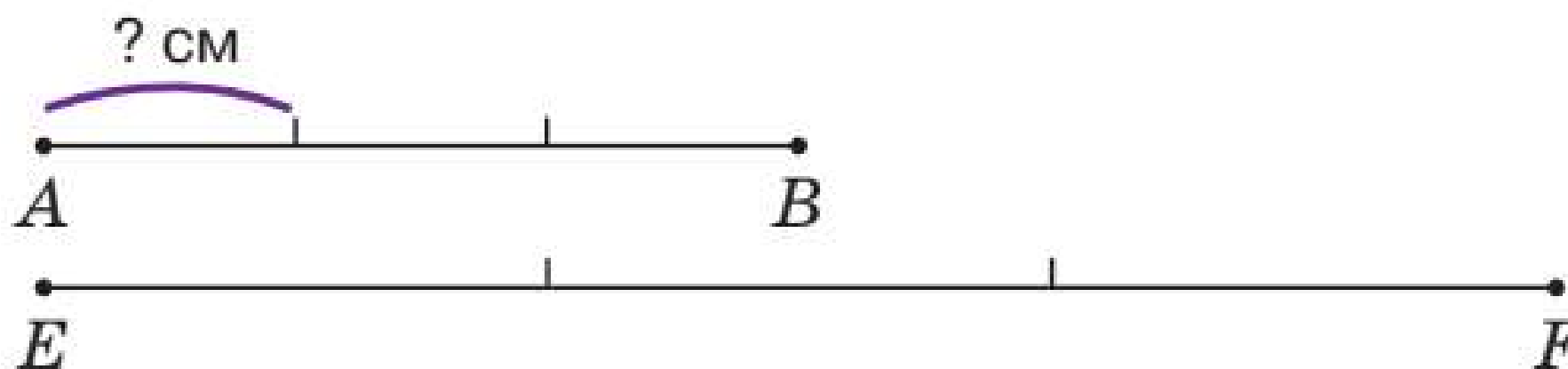
$$27 : 3 + 32$$

$$0 : 3 + 3 \cdot 3$$

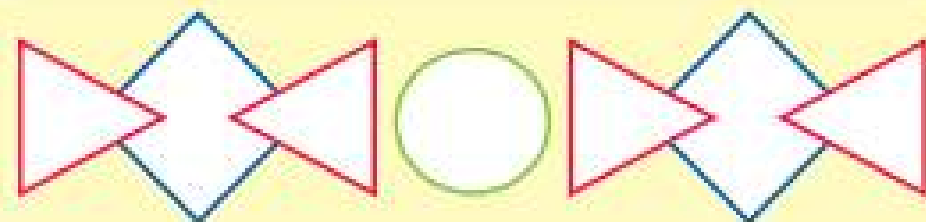
$$54 - 18 : 3$$

$$67 - 24 : 3$$

6 Виміряйте довжину відрізків. Обчисліть третину довжини кожного.

7 Які фігури не використано в орнаменті? Назвіть її та схарактеризуйте.

Прості задачі на множення

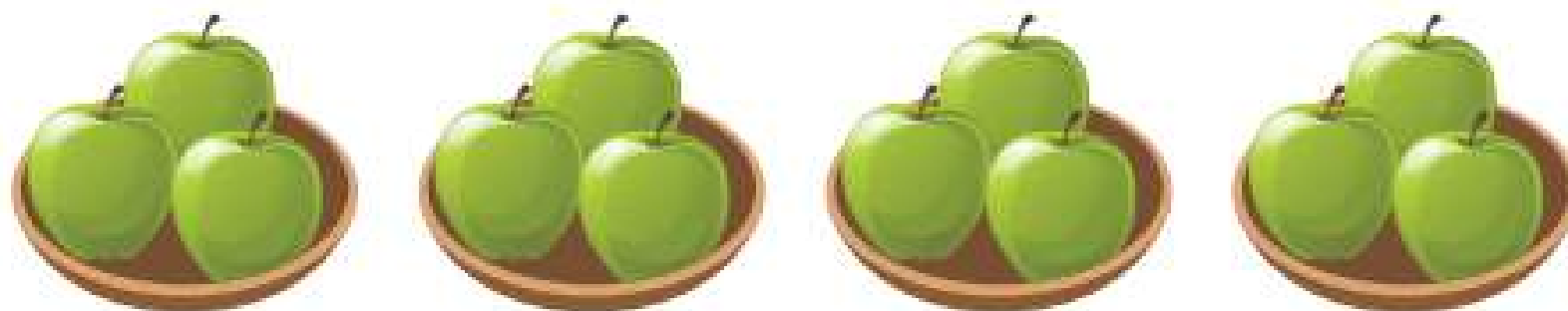
1 Порівняйте задачі. Розв'яжіть їх, скориставшись підказками в дужках.

А. На тарілці лежало 4 яблука та 3 груші. **Скільки разом** фруктів лежало на тарілці? (+)

Б. На 4 тарілках лежало **по 3** яблука. **Скільки всього** яблук лежало на тарілках? (·)

Якщо в умові задачі перед числом вживається слово «по» (по 7 штук, по 4 години), це означає, що треба скласти вираз на множення. Першим множником у такому виразі буде число зі словом «по». Приміром, задача Б.

Множимо 3 яблука на 4 — кількість тарілок.
Одержимо 12 яблук на всіх тарілках.

2 Розв'яжіть із коментуванням.

У пакеті 2 кг моркви. Скільки кілограмів моркви в 5 таких пакетах?

$$\square \cdot \square = \square$$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доберіть числові дані та розв'яжіть задачу.

У Дмитра було $\square$ монет по $\square$ грн кожна. Скільки гривень було в Дмитра?

● Виберіть вираз, який є розв'язанням задачі. Обчисліть.

На кожному поверсі по 3 квартири.

Скільки квартир на 9 таких поверхах?

$$3 \cdot 9$$

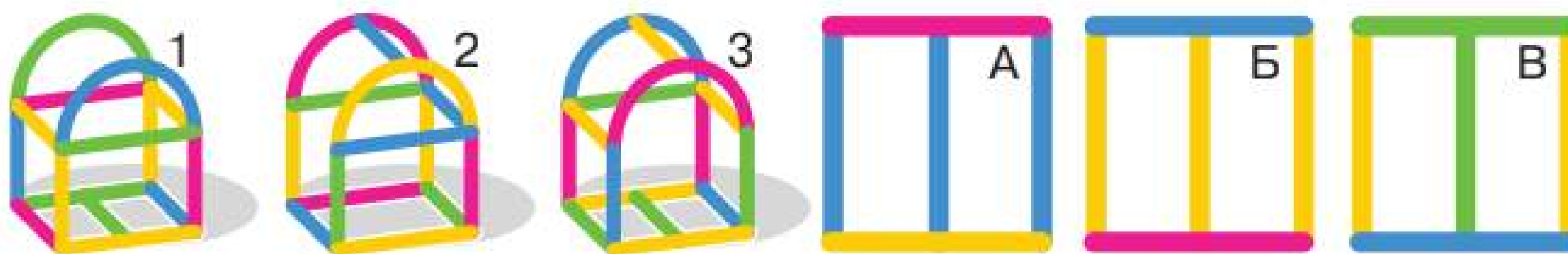
$$9 + 3$$

4 За малюнками складіть і розв'яжіть задачі.

5 Для кожного об'єкта знайдіть його вигляд зверху.

6 Поставте знаки дій так, щоб виконалися рівності.

$$3 \square 4 \square 3 \square 5 = 27$$

$$6 \square 6 \square 3 \square 2 = 6$$

Прості задачі на ділення

- 1** Прочитайте задачі та порівняйте умови та запитання. Розв'яжіть. Зверніть увагу на виділені слова.

А. 6 груш розклали на тарілки, **по 2** на кожну. **Скільки тарілок** знадобилося?

$6 : 2 = \blacksquare$ (т.) *Відповідь:* $\blacksquare$ тарілок.

Б. 6 груш розклали **порівну** на 3 тарілки. По **скільки груш на кожній тарілці**?

$6 : 3 = \blacksquare$ (гр.) *Відповідь:* $\blacksquare$ груш.

- 2** Дослідіть розв'язання задач. Складіть за ними умови.
на рівні частини **на вміщення**

А. $14 \text{ кг} : 2 = \blacksquare \text{ кг}$ (яблук) $14 \text{ кг} : 2 \text{ кг} = \blacksquare$ (пакетів)

Б. $12 \text{ кг} : 2 = \blacksquare \text{ кг}$ (горіхів) $12 \text{ кг} : 2 \text{ кг} = \blacksquare$ (сіток)

- 3** Розв'яжіть задачу.

27 троянд поставили **порівну** в 3 вази. По **скільки троянд поставили в кожну вазу**?

- 4** Розв'яжіть задачу. На що вказують виділені слова?

У 8 однакових пакетах 24 кг цибулі. **Скільки кілограмів цибулі в одному такому пакеті**?

$\blacksquare \text{ кг} : \blacksquare = \blacksquare$ (кг)

- 5** Виберіть сильний варіант і виконайте завдання.

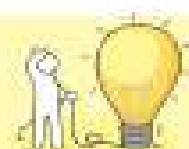
●● Доберіть числові дані та розв'яжіть задачу.

У Валі було $\blacksquare$ грн монетами номіналом по $\blacksquare$ грн кожна. **Скільки монет номіналом по $\blacksquare$ грн було у Валі**?

- Виберіть вираз, який є розв'язанням задачі. Обчисліть його значення. Запишіть відповідь.

У будинку 18 вікон по 3 на кожну квартиру. Скільки квартир у будинку?

$$\begin{array}{l} 18 - 3 \\ 18 : 3 \end{array}$$

- 6** За малюнком складіть і розв'яжіть задачу.

7 $42 : 42 = \square$

$35 \cdot 1 = \square$

$0 + 15 = \square$

$27 : 27 = \square$

$43 \cdot 1 = \square$

$15 - 15 = \square$

$63 - 63 = \square$

$0 \cdot 15 = \square$

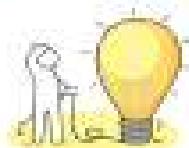
$1 \cdot 23 = \square$

- 8** Яка температура повітря не притаманна Україні?

Зима: -7°C ; -15°C ; $+2^\circ\text{C}$; $+35^\circ\text{C}$; -10°C .

Літо: $+15^\circ\text{C}$; $+23^\circ\text{C}$; -5°C ; $+30^\circ\text{C}$; 0°C .

Табличні випадки множення числа 4

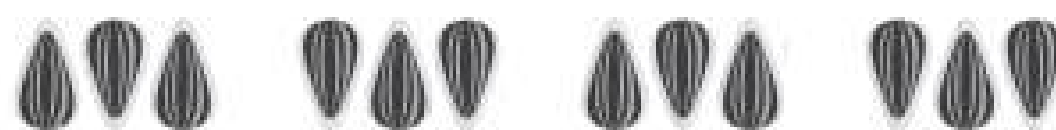
- 1** Усно полічіть від 4 до 40 і у зворотному порядку.

- 2** Прочитайте вирази, складені за малюнками. Назвіть компоненти дій.

$2 + 2 + 2 + 2 = 8$

$2 \cdot 4 = 8$

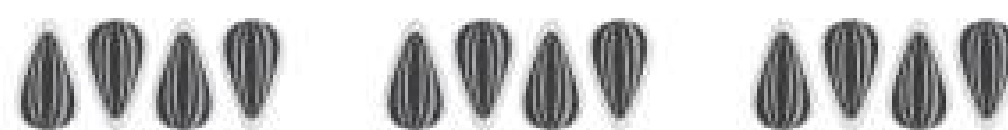
$3 + 3 + 3 + 3 = 12$

$3 \cdot 4 = 12$

$4 + 4 = 8$

$4 \cdot 2 = 8$

$4 + 4 + 4 = 12$

$4 \cdot 3 = 12$

3 Прочитайте і поясніть, як склали таблицю множення числа 4.

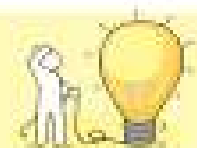
$4 + 4 + 4 + 4$	по 4 взяти 4 рази одержимо 16	$4 \cdot 4 = 16$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4$	по 4 взяти 5 разів одержимо 20	$4 \cdot 5 = 20$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	по 4 взяти 6 разів одержимо 24	$4 \cdot 6 = 24$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	по 4 взяти 7 разів одержимо 28	$4 \cdot 7 = 28$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	по 4 взяти 8 разів одержимо 32	$4 \cdot 8 = 32$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	по 4 взяти 9 разів одержимо 36	$4 \cdot 9 = 36$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Запишіть рівності на множення числа 4 на непарні числа.

● Запишіть добутки, отримані при множенні числа 4.

4, ■, 12, ■, 20, 24, ■, 32, ■, 40.

5 Замініть додавання множенням і обчисліть.

1) $3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

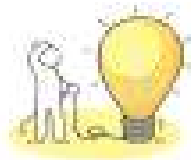
2) $4 + 4 + 4 + 4 + 4$

3) $4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 2$

6 З'ясуйте, які числа треба вставити, щоб виконалася рівність. Запишіть рівність.

$\square \cdot 4 = 2 \cdot \square$
3 чи 4? 6 чи 8?

7 Придбали 4 олівці по 5 грн кожен. Яка вартість цих олівців?

8 На прямій позначили три точки. Скільки утворилося відрізків? А променів?

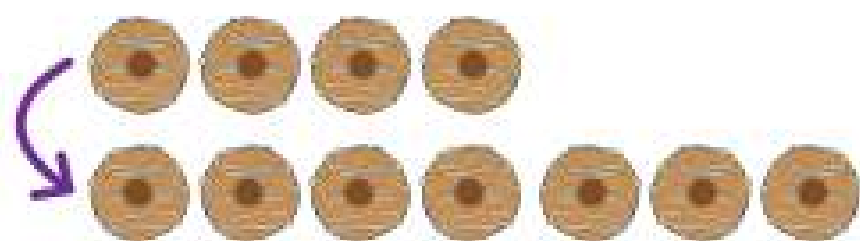

Збільшення числа на кілька одиниць і в кілька разів

1 Розгляньте разом схему й приклади. Прокоментуйте.

На 3 більше

4 збільшити на 3 буде 7.

$$4 + 3 = 7$$

У 3 рази більше

2 збільшити у 3 рази буде 6.

$$2 \cdot 3 = 6$$

Збільшити число на кілька одиниць — додати.

Збільшити число у (в) кілька разів — помножити.

2 Виконайте завдання і перевірте одне одного.

Збільште на 4 числа 6, 9, 4, 7.

Збільште в 4 рази числа 5, 8, 3, 6.

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

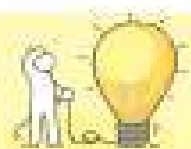
●● Складіть по три вирази на збільшення одноцифрового числа на 4; на збільшення одноцифрового числа в 4 рази.

● Запишіть рівності.

Число 3 збільшити на 12. $\square + \square = \square$

Число 3 збільшити в 6 разів. $\square \cdot \square$

Число 4 збільшити в 5 разів, а потім додати 6.

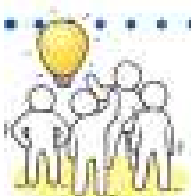
4 Запишіть рівності.

- Суму чисел 2 і 30 збільшити на 40.
- Різницю чисел 35 і 32 збільшити в 4 рази.
- Добуток чисел 2 і 8 збільшити на 17.
- Частку чисел 21 і 3 збільшити на 80.

5 Накресліть два відрізки: перший — 3 см, а другий — у 4 рази довший.

Задачі на збільшення числа в кілька разів

1 Дослідіть прості задачі. Розв'яжіть їх з коментуванням.

А. У Тамари було 4 простих олівці, а кольорових — на 9 більше. Скільки кольорових олівців було в Тамари?

Пр. — 4 ол.

К. — ?, на 9 ол. більше

$$\blacksquare + \blacksquare$$

Б. У Тамари було 4 простих олівці, а кольорових — у 9 разів більше. Скільки кольорових олівців було в Тамари?

Пр. — 4 ол.

К. — ?, у 9 р. більше

$$\blacksquare \cdot \blacksquare$$

2 Дослідіть складені задачі, які створили з попередніх задач. Розв'яжіть їх.

А. Пр. — 4 ол.
К. — ?, на 9 ол. більше } ?

1) $\blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$ (ол.) — кольорових;

2) $\blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$ (ол.).

Б. Пр. — 4 ол.
К. — ?, у 9 р. більше } ?

1) $\blacksquare \cdot \blacksquare = \blacksquare$ (ол.) — кольорових;

2) $\blacksquare + \blacksquare = \blacksquare$ (ол.).

3 За короткими записами розв'яжіть кожну задачу як вираз на дві дії.

 — 4 гр.
 — ?, у 6 р. більше

■ · ■ + ■

 2 л
 ?, у 8 р. більше

■ · ■ + ■

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть короткий запис числовими даними та розв'яжіть задачу.

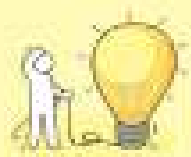
 2 кг
 ?, у ■ р. важчий

■ · ■ + ■

● Розв'яжіть задачу за підказками.

Маса кота Нявчика 3 кг. Песик Гавчик важчий за кота в 4 рази. Яка маса обох тварин разом?

- 1) ■ · ■ = ■ (кг) — маса Гавчика;
- 2) ■ + ■ = ■ (кг).

5 Розв'яжіть задачу як вираз на дві дії.

 — 4 кульки.
 — ?, у 6 р. більше

■ · ■ + ■

6 $3 \cdot 4 + 20$

$(17 - 30) : 2$

$90 - 4 \cdot 9$

$(54 + 40) - 80$

$4 \cdot 6 + 3 \cdot 8$

$28 - 16 : 2$

$(10 + 2) : 3$

$4 \cdot 1 \cdot 6$

$12 : 2 + 3 \cdot 5$

7 Накресліть у зошиті два квадрати зі стороною $k + 2$ см, якщо $k = 3$ см, $k = 2$ см,

Табличні випадки ділення на 4

1 Запишіть добутки, отримані при множенні числа 4 на одноцифрові числа.

2 Розгляньте короткі записи задач і прочитайте запитання. Прокоментуйте вибір дій. Доповніть рівності.

Скільки всього слив?

?

$$4 \cdot 2 = \square \text{ (сл.)}$$

По скільки слив на кожній тарілці?

8 слив

$$8 : 2 = \square \text{ (сл.)}$$

Скільки використали тарілок?

$$8 : 4 = \square \text{ (т.)}$$

3 Дослідіть, як склали рівності на ділення. Доповніть.

$$4 \cdot 2 = 8 \longrightarrow 8 : 4 = 2$$

↖ ↗
⋮

$$4 \cdot 2 = 8 \longrightarrow 8 : 4 = 2$$

$$4 \cdot 3 = 12 \quad 12 : 4 = 3$$

$$4 \cdot 4 = 16 \quad 16 : 4 = \square$$

$$4 \cdot 5 = 20 \quad 20 : 4 = \square$$

$$4 \cdot 6 = 24 \longrightarrow 24 : 4 = \square$$

$$4 \cdot 7 = 28 \quad 28 : 4 = \square$$

$$4 \cdot 8 = 32 \quad 32 : 4 = \square$$

$$4 \cdot 9 = 36 \quad 36 : 4 = \square$$

4 За зразком знайдіть невідомий множник.

$$\begin{array}{l} 3 \cdot \square = 12 \\ 12 : 3 = 4 \end{array}$$

$$3 \cdot \square = 21$$

$$\square : 3 = \square$$

$$2 \cdot \square = 14$$

$$\square : 2 = \square$$

$$2 \cdot \square = 16$$

$$\square : 2 = \square$$

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Запишіть рівності на множення. З кожної складіть по 2 рівності на ділення.

Добуток чисел 4 і 8.

Добуток чисел 4 і 5.

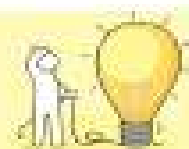
- Запишіть рівності. Знайдіть невідомий другий множник.

Перший множник 4, другий — невідомий. Добуток 32.

$$\square \cdot \square = \square$$

$$\square : \square = \square$$

Перший множник 4, другий — невідомий. Добуток 24.

- 6** Ілля поклав у скарбничку 20 грн чотирма монетами однакового номіналу. Який номінал цієї монети? Запиши як рівність.

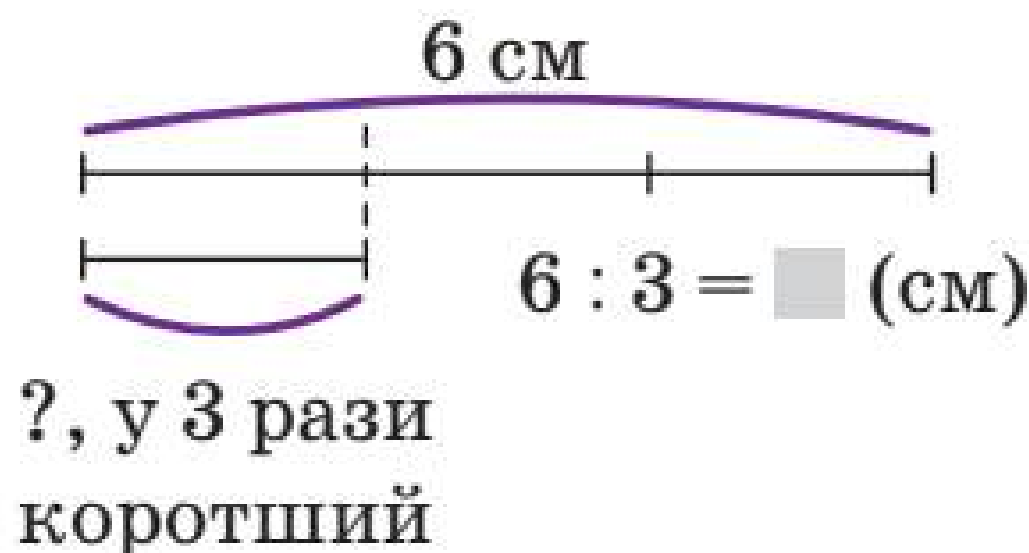
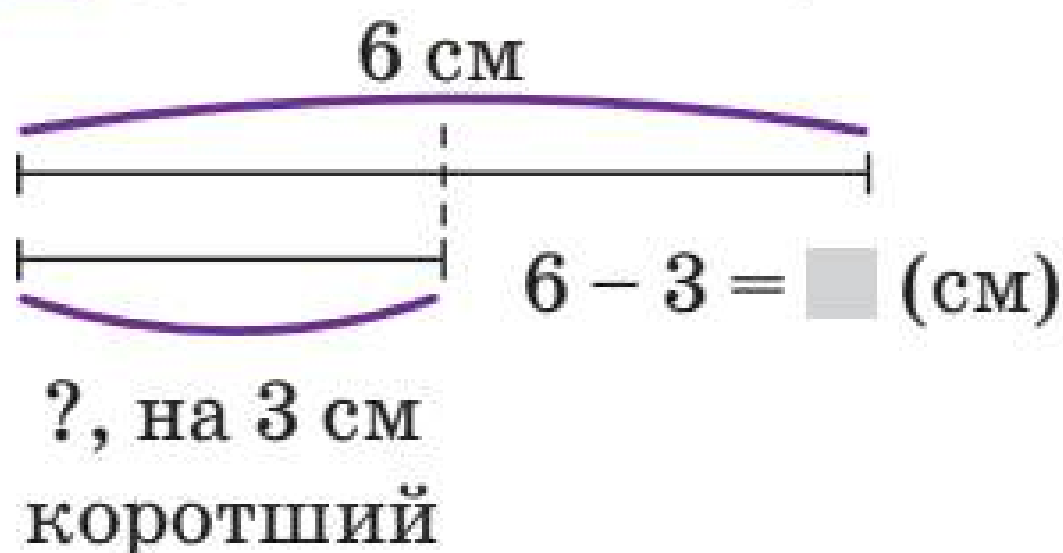
- 7** Обчисліть значення буквеного виразу.
 $42 - m : 4$, якщо $m = 16$, $m = 28$.

- 8** Довжина відрізка коротша за 28 см у 4 рази. Накресліть цей відрізок.

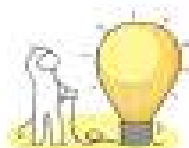
Зменшення числа на кілька одиниць і в кілька разів

- 1** Дослідіть схеми й рівності.

Зменшити число на кілька одиниць — відняти.
Зменшити число у (в) кілька разів — поділити.

- 2** Запишіть вирази у 2 стовпчики і обчисліть. З'єднайте пари рівностей з однаковими числами, але різними діями.

12 зменшити на 4
20 зменшити на 4
12 зменшити на 3

20 зменшити в 4 рази
12 зменшити в 3 рази
12 зменшити в 4 рази

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Доповніть числами. Запишіть рівності.

■ збільшили на ■ і від одержаної суми відняли ■
4 збільшили в ■ разів і від добутку відняли число ■.

● Запишіть рівності за схемами.

Число 14 зменшити у 2 рази. ■ : ■

Число 3 збільшити в 6 разів. ■ · ■

Число 4 збільшити в 5 разів і до нього додати 6.

4 Запишіть рівності.

- Різницю чисел 32 і 12 зменшити в 4 рази.
- Суму чисел 12 і 43 зменшити на 4.
- Добуток чисел 4 і 9 зменшити на 6.

5 Татові Дениса 36 років, а сам Денис у 4 рази молодший від свого тата. Скільки років Денисові?

Задачі на зменшення числа в кілька разів

1 Дослідіть прості задачі. Розв'яжіть їх з коментуванням за схемами.

А. В Іллі було 12 кольорових олівців, а простих — на 10 менше. Скільки простих олівців було в Іллі?

К. — 12 ол.

Пр. — ?, на 10 ол. менше

$$\blacksquare - \blacksquare = \blacksquare \text{ (ол.)}$$

Б. В Іллі було 12 кольорових олівців, а простих — у 4 рази менше. Скільки простих олівців було в Іллі?

К. — 12 ол.

Пр. — ?, у 4 р. менше

$$\blacksquare : \blacksquare = \blacksquare \text{ (ол.)}$$

2 Дослідіть, як із простих задач створили складені. Розв'яжіть.

К. — 12 ол.
Пр. — ?, на 10 ол. менше } ?

К. — 12 ол.
Пр. — ?, у 4 р. менше } ?

1) $\square - \square = \square$ (ол.) — простих;

2) $\square + \square = \square$ (ол.).

1) $\square : \square = \square$ (ол.) — простих;

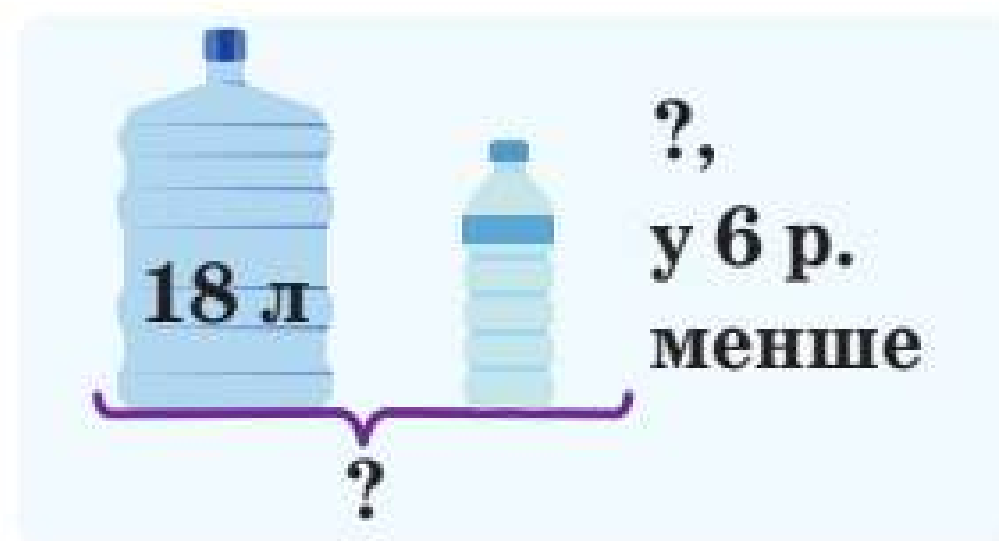
2) $\square + \square = \square$ (ол.).

3 За короткими записами розв'яжіть кожну задачу як вираз на дві дії.

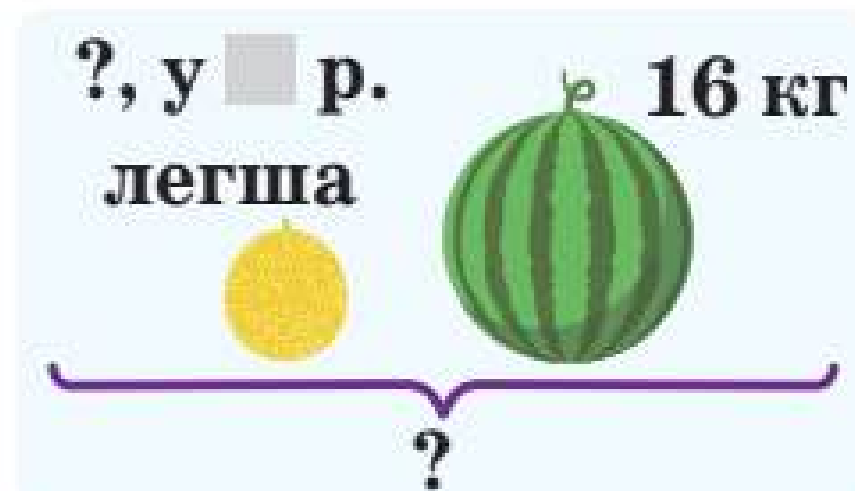
 — 32 гр.
 — ?, у 4 р. менше } ?

$\square : \square + \square$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

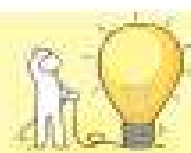
●● Доповніть короткий запис числовими даними. Розв'яжіть задачу.

● Розв'яжіть задачу за підказками.

На пошті отримали дві посилки. Маса першої 21 кг, а другої — у 3 рази менша. Яка маса обох посилок разом?

1) $21 : \square = \square$ (кг); 2) $21 + \square = \square$ (кг).

5 Доповніть короткий запис так, щоб задача стала складеною.

 — 20 кульок
 — ?, у 4 р. менше

6 $72 - 46$
 $38 + 27$

$24 + 17$
 $64 - 38$

$56 + 27$
 $82 - 59$

Табличні випадки множення числа 5

1 Полічіть п'ятірками від 5 до 50 і у зворотному порядку.

2 Пригадайте переставний закон множення. Доповніть.

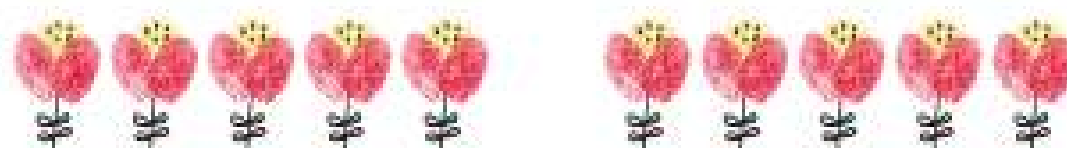

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$$

$$2 \cdot 5 = 10$$

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$4 \cdot 5 = 20$$

$$5 + 5 = 10$$

$$5 \cdot 2 = 10$$

$$5 \cdot 3 = \square$$

$$5 \cdot 4 = \square$$

3 Дослідіть, як склали рівності на множення числа 5.

$5 + 5 + 5 + 5 + 5$ 10 15 20 25	по 5 взяти 5 разів буде 25	$5 \cdot 5 = 25$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$ 10 15 20 25 30	по 5 взяти 6 разів буде 30	$5 \cdot 6 = 30$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$ 10 15 20 25 30 35	по 5 взяти 7 разів буде 35	$5 \cdot 7 = 35$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$ 10 15 20 25 30 35 40	по 5 взяти 8 разів буде 40	$5 \cdot 8 = 40$
$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$ 10 15 20 25 30 35 40 45	по 5 взяти 9 разів буде 45	$5 \cdot 9 = 45$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Знайдіть помилки в ряді добутків, отриманих при множенні числа 5. Виправте їх.

5, 10, 20, 15, 25, 30, 40, 35, 45, 50.

● Запишіть добутки, отримані при множенні числа 5.
5, ■, 15, ■, 25, 30, ■, 40, ■, 50.

5 Замініть множенням і обчисліть.

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 17$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 - 14$$

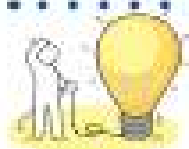

6 Ціна олівця — 5 грн. Яка вартість 8 таких олівців?

7 Складіть та обчисліть числові вирази.

Кратне порівняння чисел

1 Порівняйте числа.

$$24 > 10 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

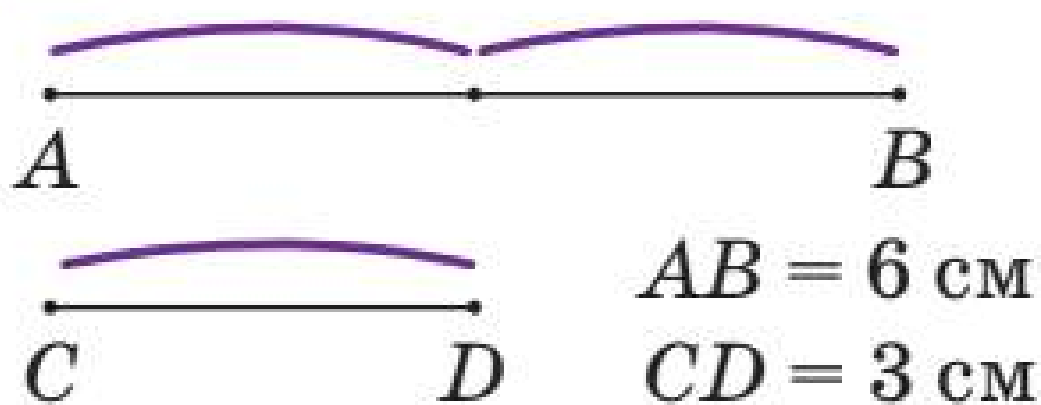
$$10 < 24 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$76 > 4 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$4 < 76 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

2 Дослідіть, як порівняти довжини відрізків.

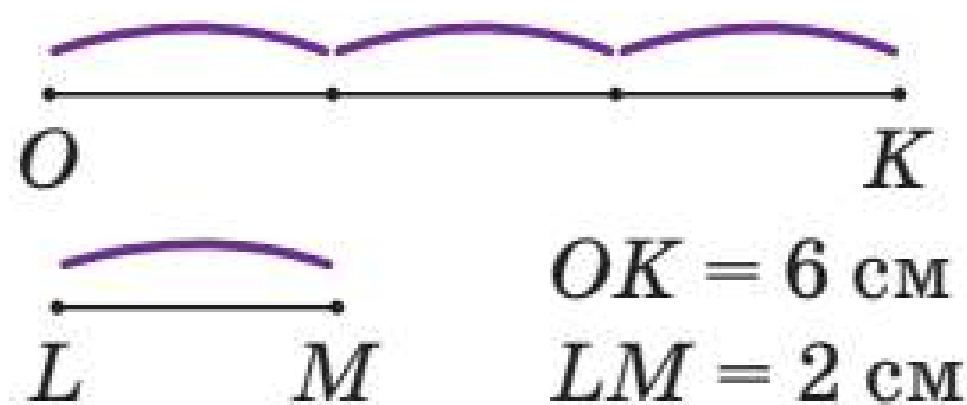

$$6 \text{ см} : 3 \text{ см} = 2$$

$$6 \text{ см} > 3 \text{ см у } 2 \text{ рази}$$

$$3 \text{ см} < 6 \text{ см у } 2 \text{ рази}$$

$$AB > CD \text{ у } 2 \text{ рази}$$

$$6 \text{ см} : 2 \text{ см} = 3$$

$$6 \text{ см} > 2 \text{ см у } 3 \text{ рази}$$

$$2 \text{ см} < 6 \text{ см у } 3 \text{ рази}$$

$$OK > LM \text{ у } 3 \text{ рази}$$

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше (менше) за інше, треба більше число поділити на менше.

3 За підказками порівняйте числа.

НА скільки $>, <$ $\rightarrow$ $-$

$$24 > 4 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$4 < 24 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$35 > 5 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$5 < 35 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

У скільки разів $>, <$ $\rightarrow$ $:$

$$24 > 4 \text{ (у } \blacksquare \text{ разів)}$$

$$4 < 24 \text{ (у } \blacksquare \text{ разів)}$$

$$35 > 5 \text{ (у } \blacksquare \text{ разів)}$$

$$5 < 35 \text{ (у } \blacksquare \text{ разів)}$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

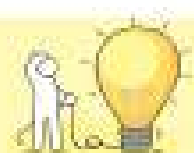
●● Доповніть нерівності.

$$15 > \blacksquare \text{ (на 10)}$$

$$15 > \blacksquare \text{ (у 3 рази)}$$

● Доповніть нерівності за підказками.

$$18 > 2; (-) \quad 18 > 2. (:)$$

5 Порівняйте числа.

$$4 < 36 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$4 < 36 \text{ (у } \blacksquare \text{ разів)}$$

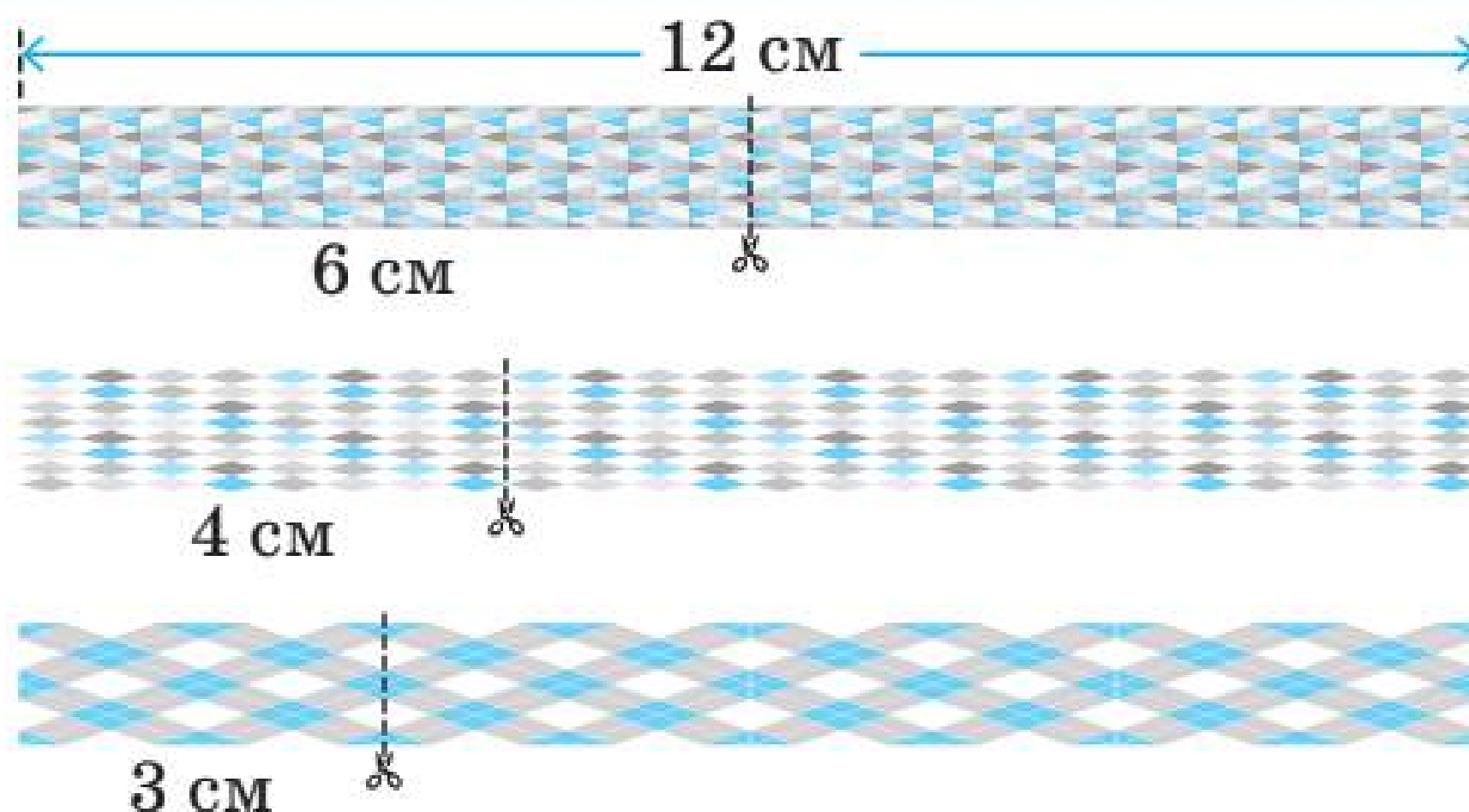
$$21 > 3 \text{ (на } \blacksquare \text{)}$$

$$21 > 3 \text{ (у } \blacksquare \text{ разів)}$$

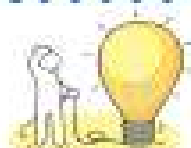

6 Обчисліть половину, третину і чверть довжини стрічки.

Знайти половину числа — поділити це число на 2.
Знайти третину числа — поділити це число на 3.
Знайти чверть числа — поділити це число на 4.

Табличні випадки ділення на 5

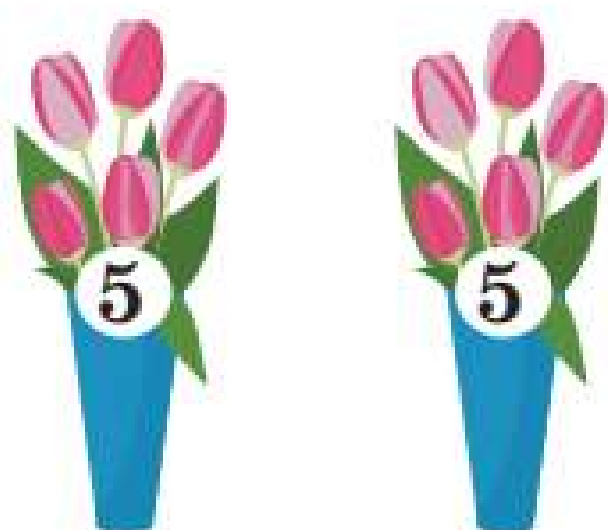

1 Запишіть добутки, отримані при множенні числа 5.

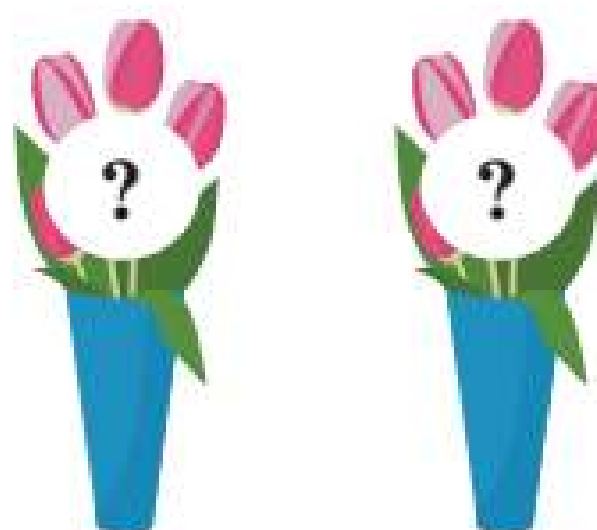
2 Дослідіть задачі.

Скільки квітів
у двох вазах?

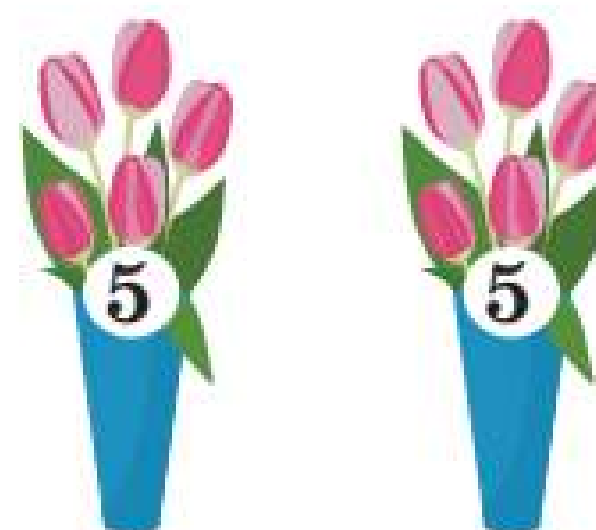
$$5 \cdot 2 = \square \text{ (кв.)}$$

Скільки квітів
в одній вазі?
10 квітів

$$10 : 2 = \square \text{ (кв.)}$$

Скільки треба
ваз?
10 квітів

$$10 : 5 = \square \text{ (в.)}$$

3 Дослідіть, як склали рівності на ділення. Доповніть.

$$5 \cdot 2 = 10 \longrightarrow 10 : 5 = 2$$

$$5 \cdot 2 = 10 \longrightarrow 10 : 5 = 2$$

$$5 \cdot 3 = 15 \quad 15 : 5 = 3$$

$$5 \cdot 4 = 20 \quad 20 : 5 = \square$$

$$5 \cdot 5 = 25 \quad 25 : 5 = \square$$

$$5 \cdot 6 = 30 \longrightarrow 30 : 5 = \square$$

$$5 \cdot 7 = 35 \quad 35 : 5 = \square$$

$$5 \cdot 8 = 40 \quad 40 : 5 = \square$$

$$5 \cdot 9 = 45 \quad 45 : 5 = \square$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● 3 рівностей на множення складіть по дві рівності на ділення.

Добуток чисел 5 і 8.

Добуток чисел 5 і 7.

● Доповніть рівності.

$$5 \cdot 4 = \square$$

$$\square : 5 = \square$$

$$\square : 4 = \square$$

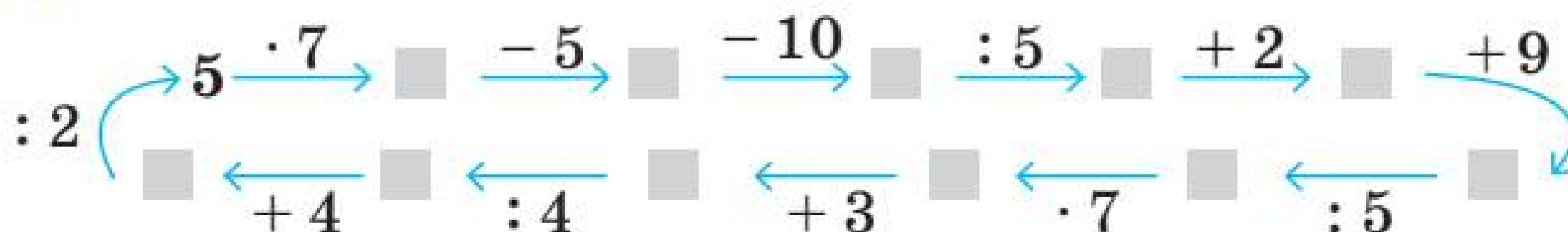
$$5 \cdot 2 = \square$$

$$\square : 5 = \square$$

$$\square : 2 = \square$$

5 Обчисліть значення виразів «ланцюжком».

6 Обчисліть.

$$62 + 40 : 5$$

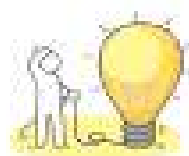
$$61 - 35 : 5$$

$$5 \cdot 7 + 44$$

$$15 : 5 + 17$$

$$38 + 5 \cdot 9$$

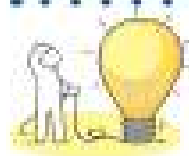
$$18 : 2 \cdot 5$$

7 Обчисліть значення буквеного виразу.

$$33 - t : 5, \text{ якщо } t = 10, t = 30.$$

Особливості множення числа 10 і ділення на 10

1 Запишіть круглі числа в межах 100.

2 Складіть рівності за малюнками і схемою.

$$10 \cdot \square = \square \text{ грн}$$

3 Дослідіть особливості множення на 10 і ділення на 10.

$$10 \cdot 2 = 20 \rightarrow 20 : 10 = 2$$

$$10 \cdot 6 = 60 \rightarrow 60 : 10$$

$$10 \cdot 3 = 30 \rightarrow 30 : 10$$

$$10 \cdot 7 = 70 \rightarrow 70 : 10$$

$$10 \cdot 4 = 40 \rightarrow 40 : 10$$

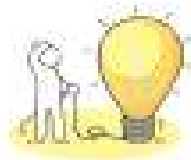
$$10 \cdot 8 = 80 \rightarrow 80 : 10$$

$$10 \cdot 5 = 50 \rightarrow 50 : 10$$

$$10 \cdot 9 = 90 \rightarrow 90 : 10$$

Щоб помножити число на 10, треба до цього числа **справа** дописати нуль.

Щоб двоцифрове число з нулем поділити на 10, треба в цьому числі «відкинути» справа нуль.

4 Обчисліть за підказками.

$4 \cdot 10$

$5 \cdot 10$

$40 : 10$

$50 : 10$

$7 \cdot 10$

$8 \cdot 10$

$70 : 10$

$80 : 10$

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Помножте числа 6, 8 і 4 на 10. Складіть рівності ділення на 10.

● За підказками виконайте дії.

$3 \cdot 10 = 30$

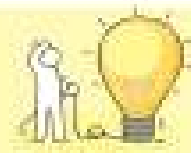
$6 \cdot 10$

$9 \cdot 10$

$30 : 10 = 3$

$60 : 10$

$90 : 10$

$5 \cdot 10 - 32$

$80 : 10 + 65$

$10 \cdot 4 : 8$

$77 - 10 \cdot 4$

$(65 - 15) : 10$

$20 : 10 \cdot 6$

7 Розв'яжіть задачі як вирази на дві дії.

I ящ. — 3 кг

} ?

II ящ. — ?, у 10 р. більше

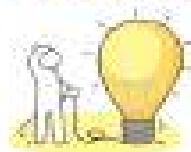
I ящ. — 30 кг

} ?

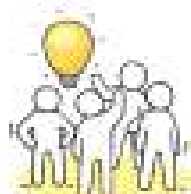
II ящ. — ?, у 10 р. менше

Табличні випадки множення числа 6

1 Усно полічіть шістками від 6 до 60 і у зворотному порядку.

2 Знайдіть у таблиці Піфагора випадки множення числа 6 на числа 2, 3, 4 і 5. Яку особливість ви помітили?

3 Пригадайте переставний закон множення. Доповніть.

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$

$2 \cdot 6 = 12$

$3 \cdot 6 = 18$

$4 \cdot 6 = 24$

$6 + 6 = 12$

$6 \cdot 2 = 12$

$6 \cdot 3 = \square$

$6 \cdot 4 = \square$

12 18 24

$$6 \cdot 5 = 30$$

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

- 6, 12, 18, 25, 60, 36, 42, 48, 54.

- 6, 30, 12, 18, 36, 48, 54, 42, 24, 60.

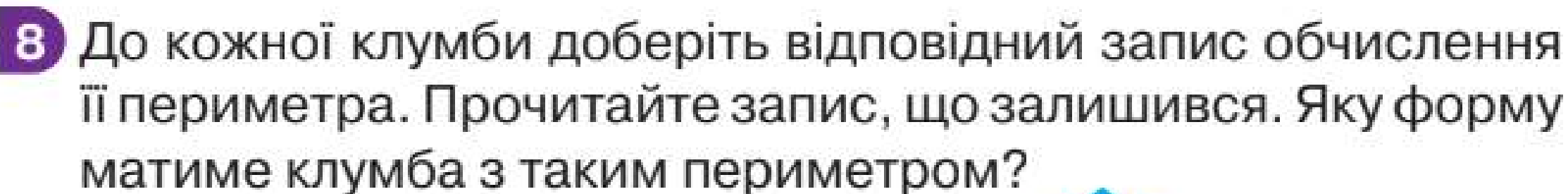

$$6 + 6 + 6 + 6 + 29$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 - 15$$

- 7** Розв'яжіть задачі.

- А. Для поливу куща порічки потрібно 6 л води. Скільки потрібно літрів води, щоб полити 5 таких кущів?
- Б. У гаманці було 6 монет по 2 грн і 50 грн однією купюрою. Скільки гривень було в гаманці?

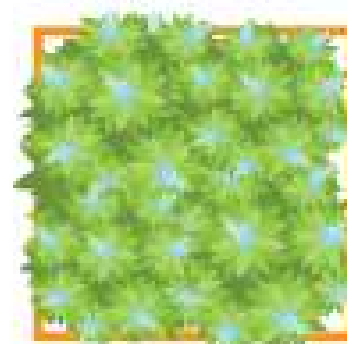

$$P = 2 + 2 + 4 + 4 \text{ (M)}$$

$$P = 2 + 2 + 2 \text{ (M)}$$

$$P = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 \text{ (M)}$$

$$P = 2 + 2 + 2 + 2 \text{ (M)}$$

- 9** Які два однакових числа треба відняти від 30, щоб одержати 20? Запишіть як рівність.

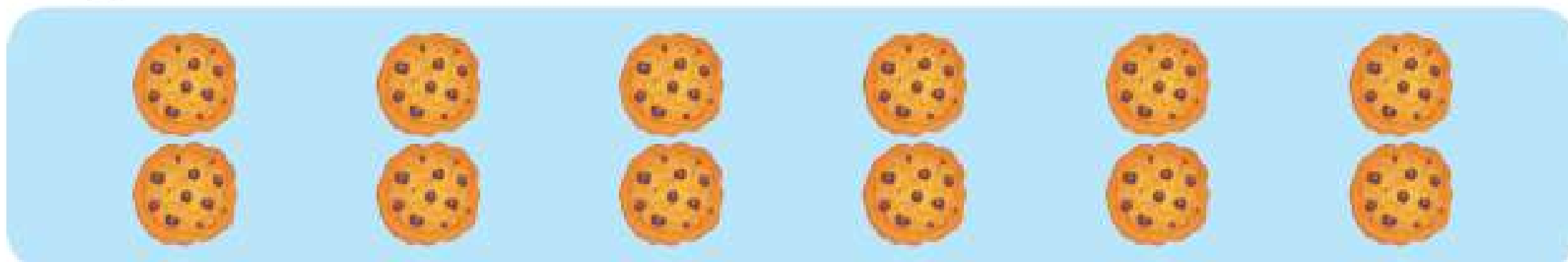
Табличні випадки ділення на 6

1 Запишіть добутки, отримані при множенні числа 6.

2 Дослідіть, як можна розділити печиво між різною кількістю дітей.

По скільки печива отримають 2 дітей?

$$12 : 2 = 6$$

По скільки печива отримають шестеро дітей?

$$12 : 6 = 2$$

3 Дослідіть, як склали рівності на ділення. Доповніть.

$$6 \cdot 2 = 12 \longrightarrow 12 : 6 = 2$$

$$6 \cdot 2 = 12 \longrightarrow 12 : 6 = 2$$

$$6 \cdot 3 = 18 \quad 18 : 6 = 3$$

$$6 \cdot 4 = 24 \quad 24 : 6 = \square$$

$$6 \cdot 5 = 30 \quad 30 : 6 = \square$$

$$6 \cdot 6 = 36 \longrightarrow 36 : 6 = \square$$

$$6 \cdot 7 = 42 \quad 42 : 6 = \square$$

$$6 \cdot 8 = 48 \quad 48 : 6 = \square$$

$$6 \cdot 9 = 54 \quad 54 : 6 = \square$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Запишіть рівності.

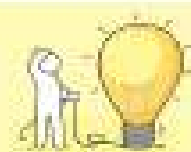
До частки чисел 48 і 6 додати 29.

Від 52 відняти частку чисел 36 і 6.

● Обчисліть за підказками.

$$36 : 6 + 20 = 6 + 20 = \square$$

$$37 - 54 : 6 = 37 - \square = \square$$

5 $36 : 6 \cdot 2$

$$42 : 6 \cdot 5$$

$$4 \cdot 5 + 42 : 6$$

$$6 \cdot 2 - 36 : 6$$

$$3 \cdot 7 + 18 : 6$$

$$6 \cdot 5 + 24 : 6$$

6 До тематичного тижня «Піклуємося про безпеку» 38 друго класників об'єдналися в групи та підготували відеоролики з відповідних тем. За діаграмою поставте і запишіть запитання до складеного виразу нижче.

Складені задачі на різницеве і кратне порівняння

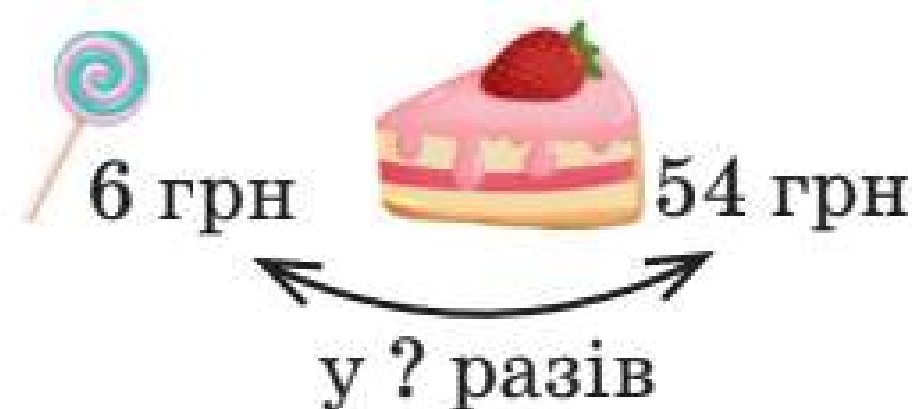
1 За зразком складіть нерівності на різницеве і кратне порівняння чисел 30 і 6, 20 і 5.

$$45 > 5 \text{ (на 40)}$$

$$45 > 5 \text{ (у 9 разів)}$$

2 Складіть і розв'яжіть задачу з двома запитаннями.

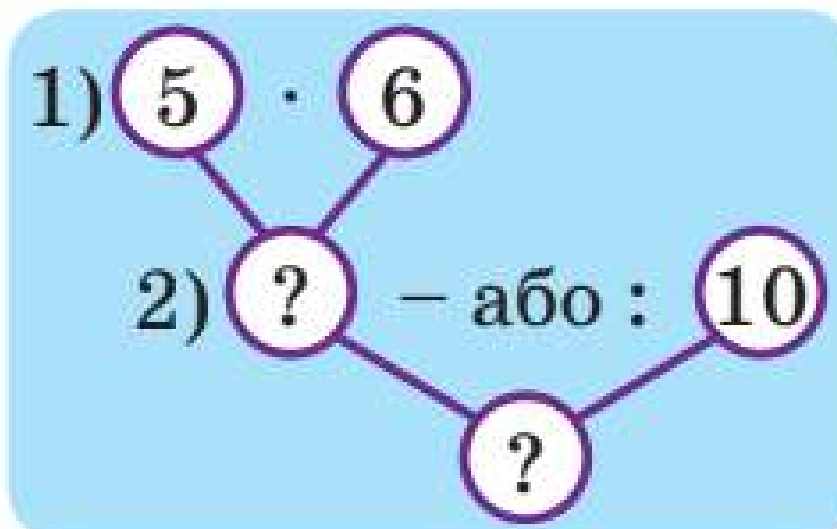

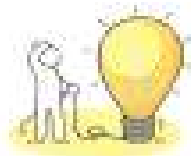
3 Дослідіть задачі. За короткими записами формулюйте запитання до умови. Розв'яжіть за схемою.

У Сашка було 10 грн, а в Олени — 6 монет по 5 грн.

А. С. – 10 грн
Ол. – 6 мон. по 5 грн на ?

Б. С. – 10 грн
Ол. – 6 мон. по 5 грн у ? р.

4 Розв'яжіть задачі. Складіть вирази на дві дії.

До крамниці привезли 2 ящики овочів по 3 кг у кожному і 12 кг фруктів.

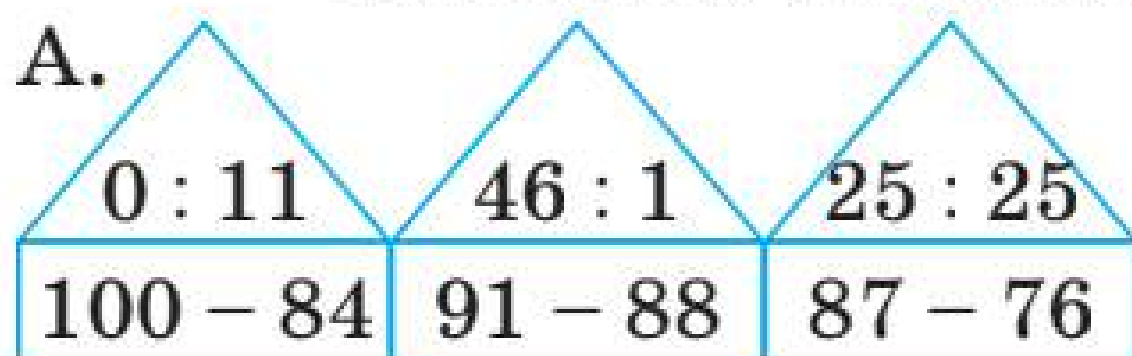
А. На скільки кілограмів більше / менше привезли овочів, ніж фруктів?

Б. У скільки разів більше / менше овочів привезли, ніж фруктів?

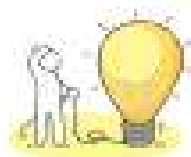
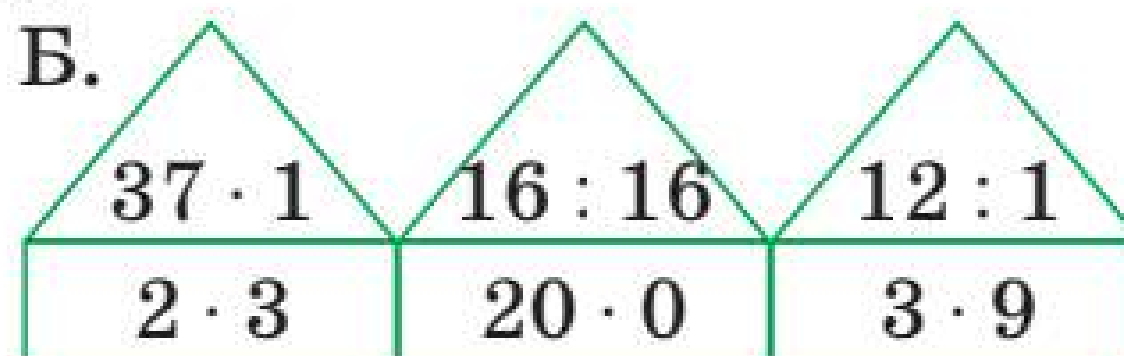

5 На скільки сума відповідей у трикутниках більша за суму відповідей у чотирикутниках?

А.

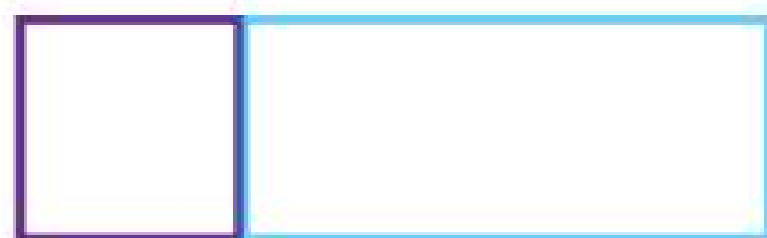

Б.

6 Обчисліть периметри квадрата та прямокутника.

3 см 7 см

$P_{\square} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$P_{\square} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

Задачі на обчислення часу в межах доби

1 Повторіть одиниці часу.

1 тиждень = $\square$ діб

1 год = $\square$ хв

1 доба = $\square$ год

1 хв = $\square$ с

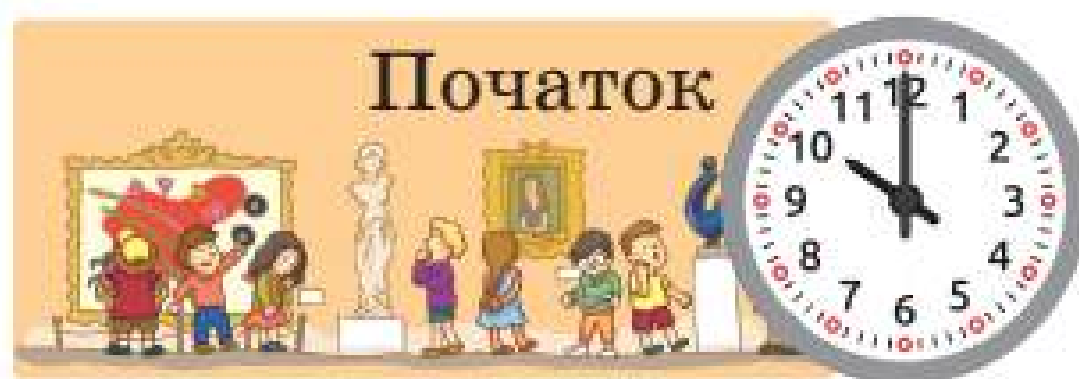

2 Визначте, який час показують годинники.

3 Обчисліть за годинником, скільки годин тривала екскурсія.

Щоб обчислити тривалість події, треба від часу закінчення події відняти час її початку.

$$13 \text{ год} - 10 \text{ год} = 3 \text{ год.}$$

Отже, подія тривала 3 години.

4 За таблицею обчисліть тривалість події.

Початок події	Тривалість події	Закінчення події
8:00	■ год	9:00
12:00	■ год	17:00
19:00	■ год	22:00

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

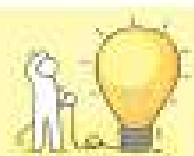
- Складіть обернену задачу до поданої, де треба знайти час початку події. Розв'яжіть.

Тренування з плавання почалося о 12 год, а закінчилося о 15 год. Скільки часу тривало тренування?

- Скористайтесь підказками.

Злива розпочалася о 21:00 і закінчилася о 23:00. О котрій годині вона закінчилась?

$$23 \text{ год} - 21 \text{ год} = \text{■} \text{ год}$$

6

Початок	Тривалість	Закінчення
8:00	3 год	■:■
12:00	3 год	■:■
13:00	4 год	■:■

- 7** Поміркуйте, о котрій години може розпочатися дитяча вистава та скільки вона може тривати.

Вистава

«Дюймовочка»

Початок о : .

Кінець о : .

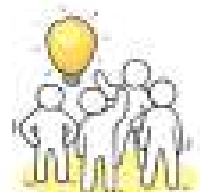
Вистава триває год.

Перетворення іменованих чисел

- 1** Пригадайте співвідношення між одиницями вимірювання однієї величини. Прочитайте рівності.

$1 \text{ м} = 100 \text{ см}$ $1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$ $1 \text{ год} = 60 \text{ хв}$
 $1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$ $1 \text{ доба} = 24 \text{ год}$ $1 \text{ грн} = 100 \text{ коп.}$

- 2** Подайте іменовані числа в більших одиницях вимірювання.

$10 \text{ см} = 1 \text{ дм}$	$12 \text{ см} = 1 \text{ дм } 2 \text{ см}$	$14 \text{ дм} = 1 \text{ м } 4 \text{ дм}$
30 см	17 см	28 дм
60 см	32 см	41 дм
90 см	59 см	67 дм
$10 \text{ дм} = 1 \text{ м}$	$1 \text{ год} = 60 \text{ хв}$	$24 \text{ год} = 1 \text{ доба}$
20 дм	70 хв	26 год
70 дм	95 хв	30 год
50 дм	80 хв	29 год

- 3** Подайте іменовані числа в менших одиницях вимірювання.

$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$	$2 \text{ дм } 4 \text{ см} = 24 \text{ см}$	$1 \text{ м } 3 \text{ дм} = 13 \text{ дм}$
4 дм	1 дм 8 см	7 м 2 дм
8 дм	4 дм 2 см	2 м 5 дм
6 дм	6 дм 5 см	4 м 8 дм

4 Дослідіть розв'язання задачі.

Довжина прямокутника 3 дм 6 см, а висота — у 6 разів менша. Яка висота прямокутника?

■ дм ■ см = ■ см — довжина прямокутника;

■ см : ■ = ■ (см).

5 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Перетворіть іменовані числа та виконайте дії.

Половина від 1 м 6 дм — це ■ дм.

Третина від 2 дм 7 см — це ■ см.

Чверть від 1 доби — це ■ год.

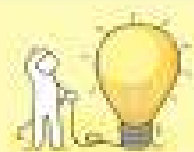
● Перетворіть іменовані числа.

4 дм = ■ см

20 см = ■ дм

50 см = ■ дм

30 дм = ■ м

6 Перетворіть іменовані числа.

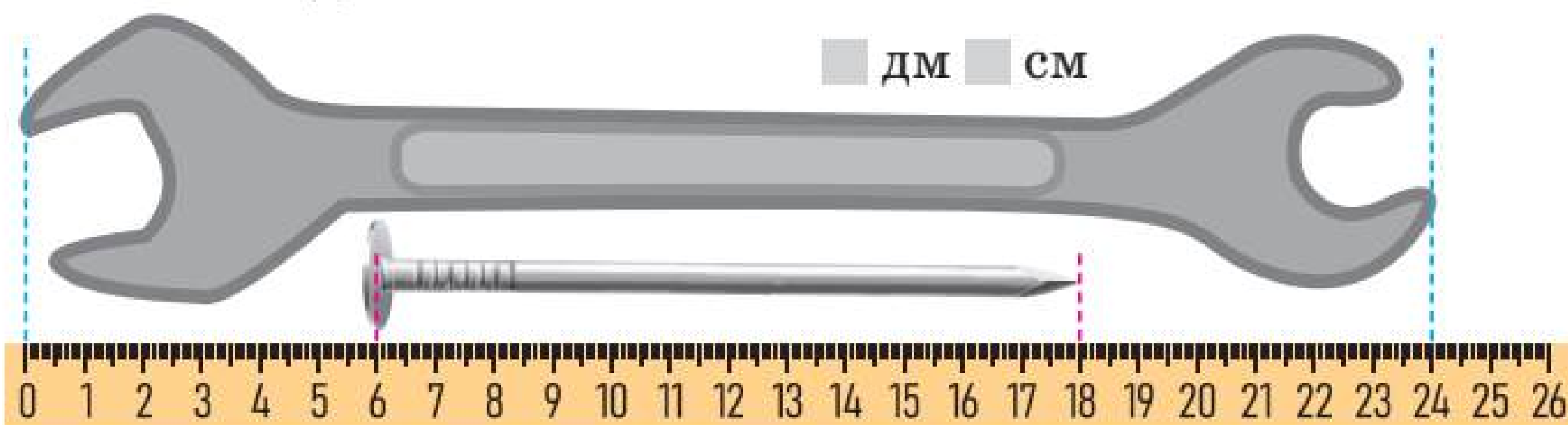
3 дм 7 см; 1 год 3 хв; 4 м 2 дм; 1 год 12 хв;
22 см; 68 хв; 38 дм; 77 хв.

7 1 см ● 1 дм 1 год ● 1 хв 1 дм 2 см ● 13 см

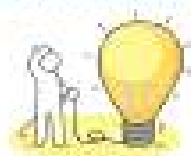
1 м ● 1 см 1 доба ● 24 год 2 м 1 дм ● 24 дм

8 Виміряйте довжину ключа і цвяха, запишіть результати як складені іменовані числа.

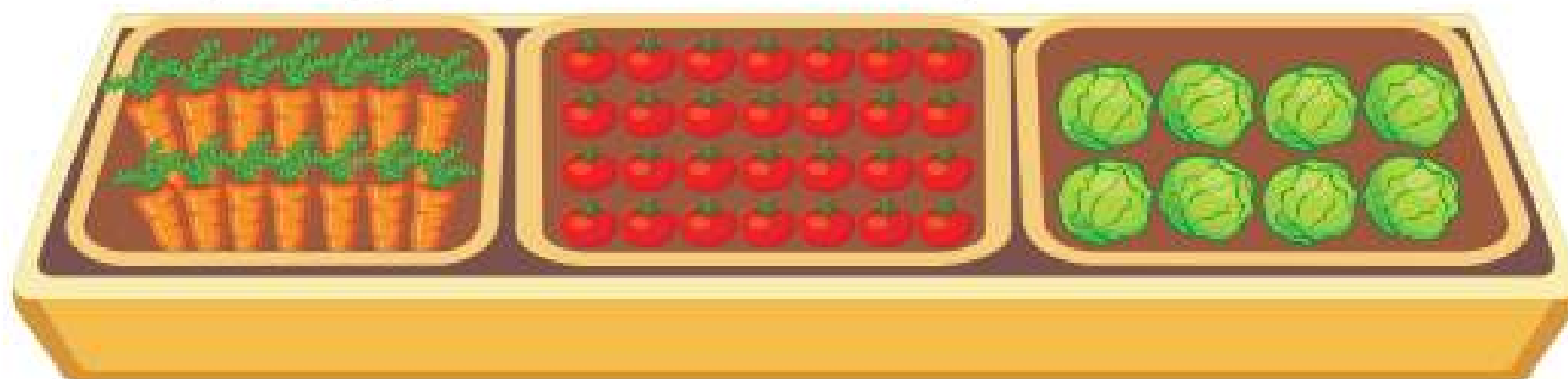

Табличні випадки множення числа 7

1 Полічіть сімками від 7 до 70 і у зворотному порядку.

2 Полічіть овочі в кожному кошику. Складіть рівності на додавання, орієнтуючись на кількість рядів.

3 Поясніть обчислення. Який закон множення використано?

○○ ○○ ○○ ○○ ○○ ○○ ○○

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14$$

$$2 \cdot 7 = 14$$

○○○○○○○○ ○○○○○○○○

$$7 + 7 = 14$$

$$7 \cdot 2 = 14$$

4 $3 \cdot 7 = 21$ $7 \cdot 3 = 21$

$$4 \cdot 7 = \square$$

$$7 \cdot 4 = \square$$

$$5 \cdot 7 = \square$$

$$7 \cdot 5 = \square$$

$$6 \cdot 7 = \square$$

$$7 \cdot 6 = \square$$

5 Продовж складати в зошиті таблицю множення числа 7.

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = 49$$

14 21 28 35 42

$$7 \cdot 7 = 49$$

По сім взяти сім разів —
отримаємо сорок дев'ять.

6 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

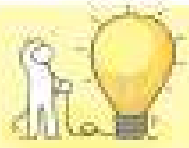
●● Знайдіть помилки в ряду добутків, отриманих при множенні числа 7. Запишіть правильно.

7, 14, 21, 28, 36, 42, 49, 56, 64, 70.

● Обчисліть значення виразів, застосувавши переставний закон множення.

$$7 \cdot 5 + 24 = \square \cdot \square + 24 = \square + 24 = \square$$

$$91 - 7 \cdot 4 = 91 - \square \cdot \square = \square - \square = \square$$

7 Запишіть вирази і обчисліть їхні значення.

- До добутку чисел 7 і 6 додати число 33.
- Від числа 60 відняти добуток чисел 7 і 3.
- Частку чисел 28 і 4 помножити на 5.

8 Порівняйте не обчислюючи.

$7 \cdot 6 \bigcirc 6 \cdot 5$

$6 \cdot 8 \bigcirc 7 \cdot 8$

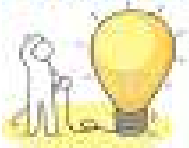
$7 \cdot 2 \bigcirc 2 \cdot 7$

$7 \cdot 8 \bigcirc 7 \cdot 7 + 7$

$7 \cdot 3 \bigcirc 3 \cdot 6$

$7 + 7 \cdot 2 \bigcirc 7 + 7 \cdot 3$

Табличні випадки ділення на 7

1 Запишіть добутки, отримані при множенні числа 7 на одноцифрові числа.

2 Дослідіть, як склали рівності на ділення. Доповніть.

$$7 \cdot 2 = 14 \longrightarrow 14 : 7 = 2$$

$7 \cdot 2 = 14 \longrightarrow 14 : 7 = 2$

$7 \cdot 3 = 21 \quad 21 : 7 = 3$

$7 \cdot 4 = 28 \quad 28 : 7 = \square$

$7 \cdot 5 = 35 \quad 35 : 7 = \square$

$7 \cdot 6 = 42 \longrightarrow 42 : 7 = \square$

$7 \cdot 7 = 49 \quad 49 : 7 = \square$

$7 \cdot 8 = 56 \quad 56 : 7 = \square$

$7 \cdot 9 = 63 \quad 63 : 7 = \square$

3 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

● Запишіть вирази та обчисліть їхні значення.

- До частки чисел 49 і 7 додати суму чисел 30 і 12.
- Від різниці чисел 32 і 12 відняти частку чисел 28 і 7.
- Обчисліть за підказками.

$21 : 7 + 41 = 3 + 41 = \square$

$64 + 63 : 7 = \square + \square = \square$

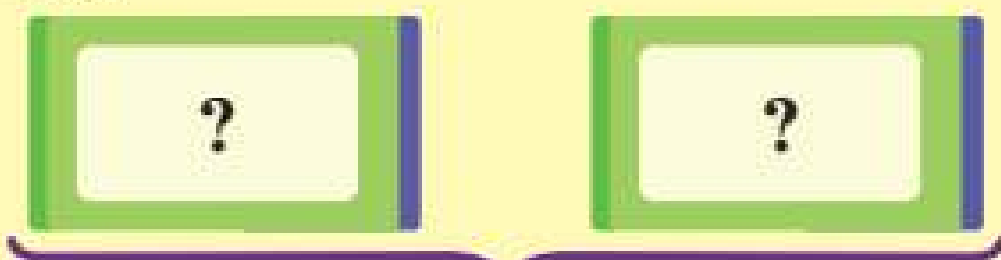
$(33 - 12) : 7 = \square : 7 = \square$

$25 - 35 : 7 = 25 - \square = \square$

4 Складіть і розв'яжіть задачі про олівці.

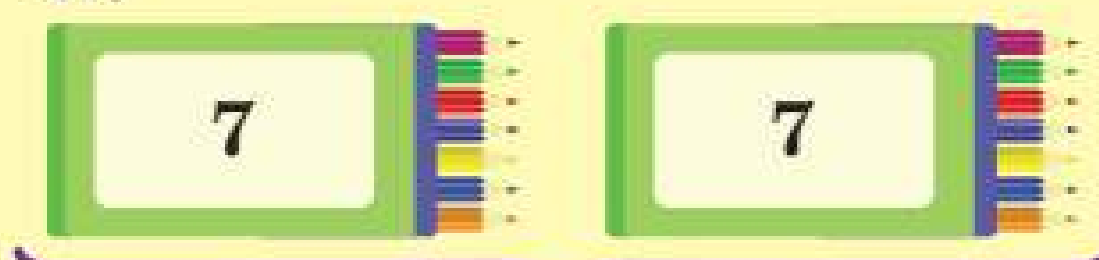
А.

14 олівців

$$14 : \square = \square \text{ (ол.)}$$

Б.

14 олівців

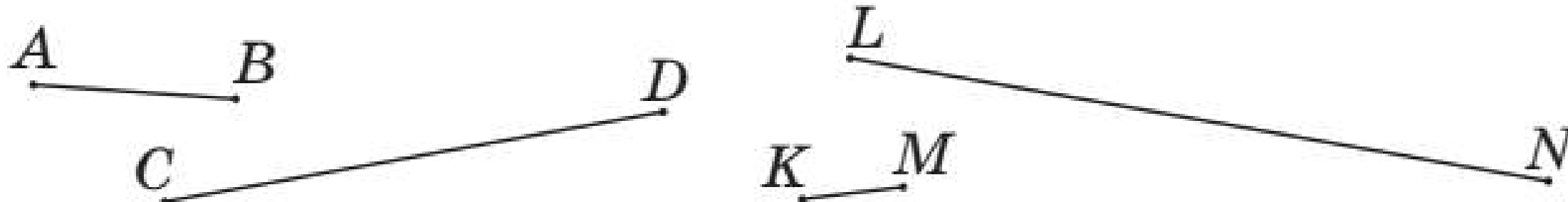
$$14 : \square = \square \text{ (кор.)}$$

5 Розв'яжіть задачу.

У класній бібліотечці 37 художніх книжок, енциклопедій — на 16 менше, а довідників — у 7 разів менше, ніж енциклопедій. Скільки довідників у класній бібліотечці?

6 Виміряйте відрізки. Запишіть назву відрізка завдовжки 5 см.

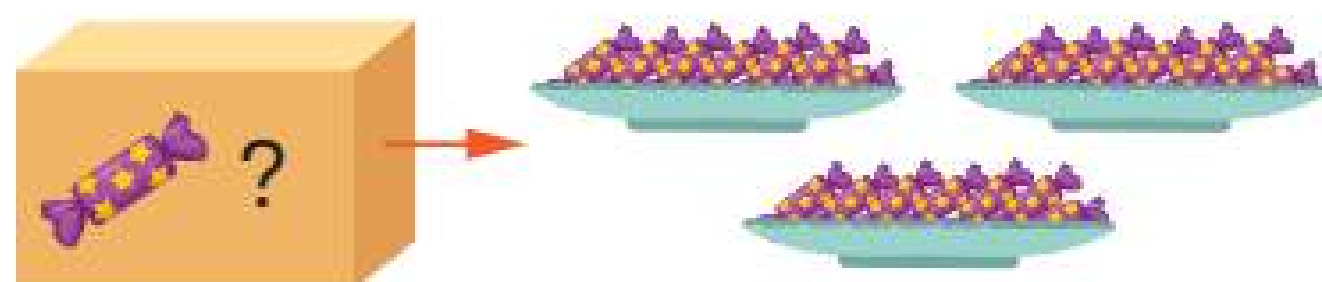

Знаходження невідомого діленого і дільника

1 Дослідіть задачі. Прочитайте пояснення.

А. Усі цукерки з коробки розклали на 3 тарілки, по 7 штук на кожну. Скільки цукерок було в коробці?

$$\square \cdot \square = \square \text{ (ц.)}$$

Відповідь: в коробці була $\square$ цукерка.

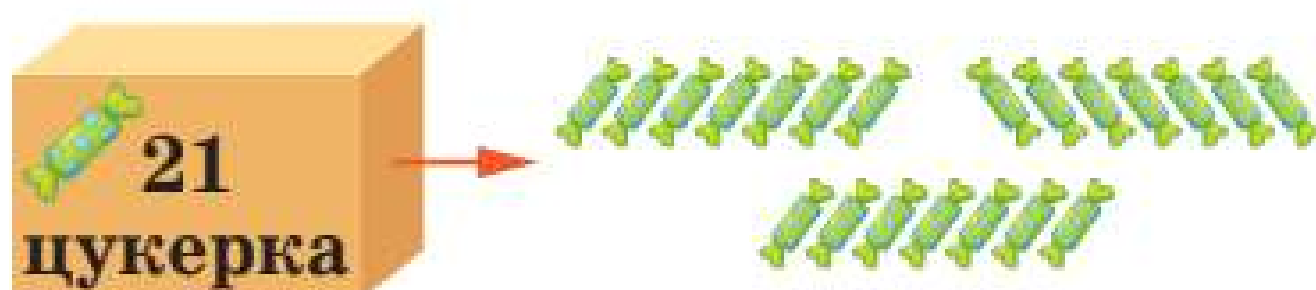
Щоб дізнатися, скільки було цукерок у коробці, треба виконати дію множення: по 7 взяти 3 рази одержимо 21.

Ділене Дільник Частка

$$\begin{array}{r} \square : 3 = 7 \\ \hline 7 \cdot 3 = 21 \\ 21 : 3 = 7 \end{array}$$

Отже, щоб знайти невідоме ділене, треба частку **ПОНОЖИТИ** на дільник.

Б. 21 цукерку з коробки треба розкласти на тарілки по 7 штук на кожну. Скільки знадобиться тарілок?

$$\square : \square = \square \text{ (т.)}$$

Відповідь: знадобилося $\square$ тарілки.

Ділене Дільник Частка

$$\begin{array}{r} 21 : \square = 7 \\ \hline 21 : 7 = 3 \\ 21 : 3 = 7 \end{array}$$

Отже, щоб знайти невідомий дільник, треба ділене **ПОДІЛИТИ** на частку.

2 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

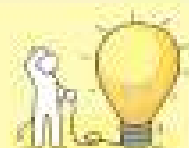
●● Доберіть числові дані до умови задачі та розв'яжіть її.

$\square$ зошитів треба роздати дітям порівну, щоб кожний отримав по $\square$ зошитів. Скільки дітей отримають ці зошити?

● За підказками знайдіть невідомі компоненти дії ділення.

$$\begin{array}{cc} \square : 2 = 8 & 15 : \square = 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \square : 6 = 4 \\ 27 : \square = 3 \end{array}$$

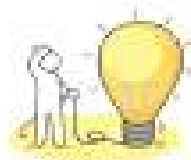
3 Невідоме число поділили на 9 і одержали 4.
Число 40 поділили на невідоме число й одержали 5.

4 Стрічку завдовжки 4 дм 2 см розрізали на рівні частини по 7 см кожна. Скільки частин отримали?

$$4 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$\square \text{ см} : \square \text{ см} = \square \text{ (частин)}$$

5 $(26 + 14) : 10$

$$7 \cdot 5 - 12$$

$$(70 - 7) : 7$$

$$81 - 14 : 7$$

Ді над іменованими числами

1 За зразками виконайте додавання.

$$(3 \text{ см} + 7 \text{ см} = 10 \text{ см} = 1 \text{ дм})$$

$$5 \text{ дм} + 5 \text{ дм} = \square \text{ м}$$

$$8 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$$

$$6 \text{ см} + 4 \text{ см} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ см} + 9 \text{ см}$$

$$(4 \text{ дм } 2 \text{ см} + 3 \text{ дм } 8 \text{ см} = 7 \text{ дм } 10 \text{ см} = 8 \text{ дм})$$

$$2 \text{ дм } 4 \text{ см} + 3 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ дм}$$

$$4 \text{ м } 5 \text{ дм} + 1 \text{ м } 5 \text{ дм}$$

$$45 \text{ хв} + 35 \text{ хв} = \square \text{ год } \square \text{ хв}$$

$$25 \text{ хв} + 75 \text{ хв}$$

$$(7 \text{ м } 4 \text{ дм} + 2 \text{ м } 3 \text{ дм} = 9 \text{ м } 7 \text{ дм})$$

$$3 \text{ дм } 4 \text{ см} + 5 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$7 \text{ м } 2 \text{ дм} + 1 \text{ м } 3 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$$

2 За підказками виконайте віднімання.

$$7 \text{ дм } 6 \text{ см} - 1 \text{ дм } 3 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$5 \text{ м } 9 \text{ дм} - 3 \text{ м } 3 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм} = \square \text{ дм}$$

$$1 \text{ год } 15 \text{ хв} - 45 \text{ хв} = \square \text{ хв} - \square \text{ хв} = \square \text{ хв}$$

3 Поясніть, чому в одному випадку в результаті отримали іменоване число, а в іншому — натуральне.

$$7 \text{ м} \cdot 3 = 21 \text{ м}$$

$$4 \text{ кг} \cdot 5$$

$$21 \text{ м} : 3 = 7 \text{ м}$$

$$5 \text{ см} \cdot 6$$

$$21 \text{ м} : 7 \text{ м} = 3$$

$$6 \text{ дм} \cdot 9$$

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Складіть рівності на додавання і віднімання іменованих чисел: 6 м 7 дм і 2 м 3 дм.

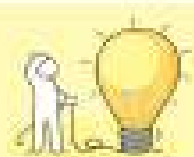
● Обчисліть за підказками.

$$5 \text{ м } 4 \text{ дм} + 1 \text{ м } 6 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм} = \square \text{ м}$$

$$10 \text{ м } 8 \text{ дм} - 3 \text{ м } 2 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм} = \square \text{ дм}$$

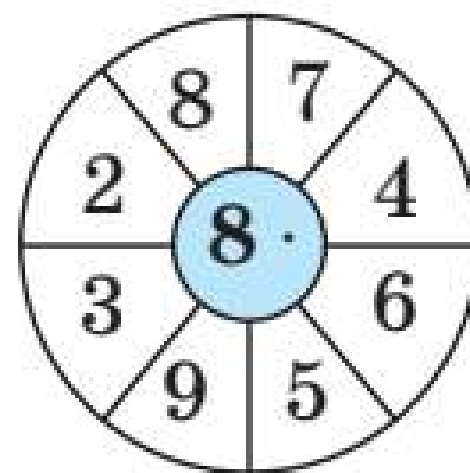
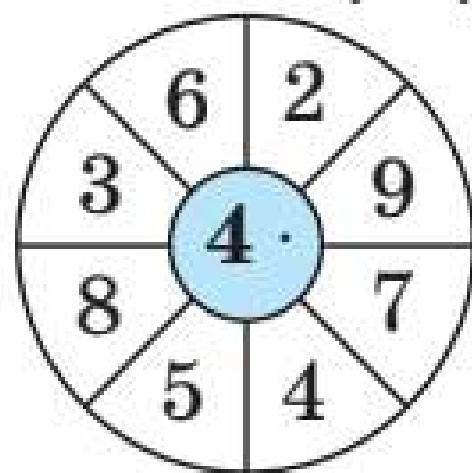
$$5 \text{ см} \cdot 4 = \square \text{ см} = \square \text{ дм}$$

$$40 \text{ см} : 10 \text{ см} = \square$$

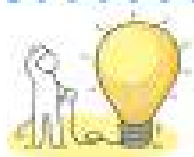

5 Для саду придбали 5 катушок шланга по 10 м у кожній. Скільки всього метрів шланга придбали для саду?

6 Складіть по три рівності.

Табличні випадки множення числа 8 і ділення на 8

1 Усно полічіть вісімками від 8 до 80 і у зворотному порядку.

2 3 рівностей на множення складіть рівності на ділення 8.

$$8 \cdot 2 = 16$$

$$16 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 6 = 48$$

$$48 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 3 = 24$$

$$24 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 7 = 56$$

$$56 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 4 = 32$$

$$32 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 8 = 64$$

$$64 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 5 = 40$$

$$40 : 8 = \square$$

$$8 \cdot 9 = 72$$

$$72 : 8 = \square$$

3 Завершіть складати таблицю множення числа 8.

$$8 \cdot 8 = \square$$

По 8 взяти 8 разів: $8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 + 8 = 64$

16 24 32 40 48 56

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Складіть обрнену задачу до поданої та розв'яжіть.

У кафе 8 столиків, які вміщують по 4 відвідувачі.
Скільки відвідувачів можуть сісти за всі столики?

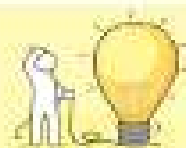
● Обчисліть за підказками

$$8 \cdot 5 + 33 = \square + 33 = \square$$

$$21 + 56 : 8$$

$$92 - 8 \cdot 4 = \square - \square = \square$$

$$34 - 72 : 8$$

5 Запишіть вирази і обчисліть їхні значення.

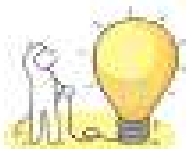
- До добутку чисел 8 і 6 додати число 26.
- Від числа 37 відняти добуток чисел 8 і 3.
- Частку чисел 40 і 8 помножити на 3.

6 Обчисліть значення буквеного виразу.

$$a : 8 + 20, \text{ якщо } a = 72.$$

$$8 \cdot b - 6, \text{ якщо } b = 5.$$

Табличні випадки множення числа 9 і ділення на 9 (ознайомлення)

1 Усно полічіть дев'ятками від 9 до 90 і у зворотному порядку.

2 З таблиці множення числа 9 складіть таблицю ділення на 9.

$$9 \cdot 2 = 18$$

$$18 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 6 = 54$$

$$54 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 3 = 27$$

$$27 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 7 = 63$$

$$63 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 4 = 36$$

$$36 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 8 = 72$$

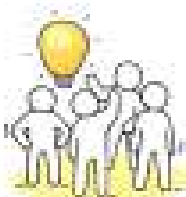
$$72 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 5 = 45$$

$$45 : 9 = \square$$

$$9 \cdot 9 = 81$$

$$81 : 9 = \square$$

3 Дослідіть рівність. Який висновок можете зробити?

$$9 \cdot 9 = 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 81$$

18 27 36 45 54 63 72 81

4 Виберіть посильний варіант і виконайте завдання.

●● Обчисліть.

$$9 \cdot 8 - 27 \quad 54 - 9 \cdot 3 \quad 27 : 9 + 33 \quad 31 - 81 : 9$$

- Знайдіть помилки в добутках, отриманих при множенні числа 9. Запишіть правильно.

9, 18, 28, 36, 45, 54, 64, 72, 81, 90.

5 Запишіть вирази і знайдіть їхні значення.

- До частки чисел 63 і 9 додати 47.
- Від 55 відняти добуток чисел 9 і 4.

6 Обчисліть значення виразів і порівняйте іменовані числа.

$$36 \text{ кг} \bigcirc 6 \text{ кг} \cdot 8$$

$$4 \text{ дм} + 5 \text{ см} \bigcirc 49 \text{ см}$$

$$5 \text{ м} \bigcirc 35 \text{ дм} + 35 \text{ дм}$$

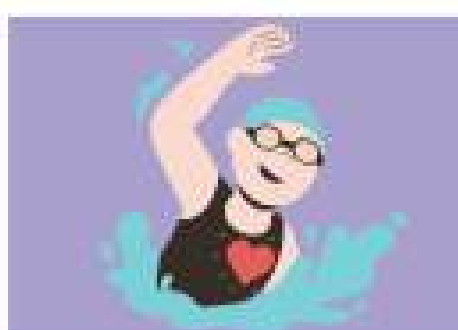
$$1 \text{ год } 30 \text{ хв} \bigcirc 98 \text{ хв}$$

$$64 \text{ кг} : 8 \text{ кг} \bigcirc 63 \text{ кг} : 7 \text{ кг}$$

$$45 \text{ хв} : 5 \bigcirc 35 \text{ хв} : 7$$

7 Обчисліть тривалість кожного позашкільного заняття Оленки. Усно розкажіть про тижневий графік дівчинки. Назвіть дні, коли в неї немає занять.

Понеділок

Вівторок

Четвер

П'ятниця

Неділя

15:00 –
17:00

18:00 –
19:30

16:00 –
16:45

7:00 –
8:20

12:00 –
14:30

Назвіть дні тижня, коли в Оленки немає позашкільних занять.

8

	— 9 гр.	} ?
	— ?, у 8 р. більше	

	— 9 гр.	} у ? р. } ?
	— 72 гр.	

Перевіряємо, що вміємо і знаємо з розділу 3

Математичне бінго

Як чудово ви засвоїли табличні випадки множення і ділення? Пропонуємо перевірити свої досягнення за допомогою гри.

Правила дуже прості!

Але спочатку підготуйтеся. Завантажте за QR-кодом індивідуальні картки для гри.

Роздрукуйте їх і виріжте.

1 Виберіть того чи ту, хто вестиме гру: читатиме для всього класу вирази з наступної сторінки.

2 Розкладіть на парті всі надруковані картки «сорочкою» догори. Кожний має вибрати для себе навмання 1 картку.

3 На кожній картці — результати дій множення чи ділення. Обчислюйте вирази, які називає ведучий. Якщо результат обчислення збігається з числом на картці — обведіть його.

4 Виграє той чи та, хто першим чи першою «закриє» свою картку. У такому разі треба одразу повідомити про завершення гри — гучно сказати «Бінго!»

Б	І	Н	Г	О
24	12	7		27
9	3		49	20
4	14			
10				

Б	І	Н	Г	О
3	14			
21	25	49	8	64
36	40	18		12
6	15		45	63

Кожна картка містить однакову кількість чисел і порожніх клітинок.

Варіанти гри

Можете вигадати власні умови «закриття» карток. Але ці умови мають бути простими і однаковими для всіх.

- Закривати тільки ті числа, які в кольорових комірках.
- Закривати тільки ті рядки і стовпці, які не містять порожніх комірок.

Добірки виразів
для ведучого /
ведучої гри

1)	2)
12 : 6	4 : 2
21 : 7	15 : 5
20 : 5	16 : 4
35 : 6	45 : 9
54 : 9	36 : 6
28 : 4	49 : 7
2 · 4	40 : 5
3 · 3	81 : 9
5 · 2	2 · 5
4 · 3	6 · 2
2 · 7	7 · 2
3 · 5	5 · 3
4 · 4	4 · 4
9 · 2	3 · 6
5 · 4	4 · 5
3 · 7	7 · 3
4 · 6	3 · 8
5 · 5	5 · 5
9 · 3	3 · 9
7 · 4	7 · 4
6 · 5	5 · 6
4 · 8	8 · 4
7 · 5	5 · 7
6 · 6	6 · 6
5 · 8	8 · 5
7 · 6	6 · 7
9 · 5	5 · 9
6 · 8	8 · 6
7 · 7	7 · 7
6 · 9	9 · 6
8 · 7	7 · 8
7 · 9	9 · 7
8 · 8	8 · 8
8 · 9	9 · 8
9 · 9	9 · 9

Множення

$$2 \cdot 4$$

По 2 взяти 4 рази.

Добуток чисел 2 і 4.

Число 2 помножити на 4.

Ділення

$$6 : 2$$

Число 6 поділити на 2.

Частка чисел 6 і 2.

Пригадайте, як читати
вирази на множення і
ділення!

Добуток
чисел 4 і 8
дорівнює ...

Ведучий / ведуча
також виконує
обчислення! Читати
вирази можна в будь-
якій послідовності,
викреслюючи їх.

Б	І	Н	Г	О
24	12	7		27
9	3	32	49	20
4	14		2	64
10		8	72	18

Після завершення гри привітайте
переможця / переможницю. Подякуйте
ведучому, собі за старанність, одне
одному — за співпрацю!

ЗМІСТ

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 1 КЛАСІ	с. 5
Розділ 1. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 20 З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ ДЕСЯТОК	с. 10
Розділ 2. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 100	с. 53
Розділ 3. АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ	с. 75